

Demografický vývoj a systém fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji

Bc. Kamila Hönigová

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kamila Hönigová**
Osobní číslo: **M15289**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Demografický vývoj a systém fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Prostudujte literaturu a zpracujte rešerši vztahující se k dané problematice.
- Uveďte základní legislativní prameny z oblasti sociálních služeb.

II. Praktická část

- Analyzujte demografický vývoj ve Zlínském kraji a vypracujte predikci do budoucna.
- Analyzujte systém fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji.
- Navrhněte doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HARRIS, John and Vicky WHITE. A dictionary of social work and social care. Oxford: Oxford University Press, 2013, 515 s. ISBN 978-0-19-954305-2.
HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. Sociální péče o seniory. Praha: Grada, 2013, 191 s. ISBN 978-80-247-4139-0.
PRITCHARD, Jacki. Training Manual for Working with Older People in Residential and Day Care Settings. London: Jessica Kingsley Publishers, 2003, 399 s. ISBN 1-84310-123-8.
PRUDKÁ, Šárka. Sociální služby pro seniory v kontextu sociální politiky. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 236 s. ISBN 978-80-7478-839-0.
SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. Sociologie stáří a seniorů. Praha: Grada, 2012, 225 s. ISBN 978-80-247-3850-5.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Pavel Grebeníček, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **15. prosince 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **18. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 15. prosince 2016

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA ~~BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE~~

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/~~bakalářské~~ práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/~~bakalářská~~ práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/~~bakalářské~~ práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/~~bakalářskou~~ práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/~~bakalářskou~~ práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/~~bakalářské~~ práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/~~bakalářské~~ práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/~~bakalářské~~ práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/~~bakalářské~~ práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/~~bakalářské~~ práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 13.4.2017

Jméno a příjmení: Kamila Hönigová

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na demografický vývoj a systém fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji. Tato práce se nejprve zabývá demografickým vývojem ve Zlínském kraji, na který navazuje demografická prognóza. V diplomové práci byla použita komponentní metoda bez migrace. Poté práce pokračuje systémem fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji. Pro provedení analýzy systému fungování terénních pečovatelských služeb bylo využito dotazníkového šetření, jehož výsledky se staly podkladem pro navrhnutá doporučení rozvoje systému do budoucna. Provedenou analýzou demografického vývoje bylo potvrzeno, že populace stárne a na základě výsledku demografické prognózy bylo zjištěno, že populace bude stárnout i nadále. Vzhledem k této skutečnosti je možné, že poroste poptávka po terénních pečovatelských službách. Přínosem práce jsou navrhnutá doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb.

Klíčová slova: Demografie, stáří, stárnutí, sociální služby, terénní pečovatelské služby, dotazníkové šetření, navrhovaná doporučení

ABSTRACT

This thesis focuses on the demographic trends and the mobile care services functional system in Zlin region. Firstly the thesis deals with demographic trends in Zlin region and then they are followed by demographic projection. Component method without migration was used in the thesis. Then the thesis continues with the mobile care services functional system in Zlin region. A survey was used as a part of the analysis of the mobile care services functional system. Survey's results became resource material for recommendations for the future development. The analysis confirms that the population is ageing and as a result of the demographic projection was ascertained that the population continues to get older. Considering this fact, it is possible that the demand for the mobile care services will increase. The contribution of the thesis is proposed recommendations for the development of the mobile care services system.

Keywords: Demography, age, ageing, social services, mobile care services, survey, proposed recommendations

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce Ing. Pavlu Grebeníčkoví, Ph.D. za čas strávený konzultacemi a připomínky při zpracování této práce. Velké poděkování patří paní Ing. Lence Kapustové, Mgr. Kateřině Knedlové a Mgr. Aleně Podané za jejich vstřícnost, ochotu a vysvětlení financování sociálních služeb. V neposlední řadě také děkuji panu Ing. Lukáši Dankovi za konzultaci při zpracování demografické prognózy. Ráda bych poděkovala i vedoucím pracovníkům terénních pečovatelských služeb, kteří vyplnili dotazník pro potřeby diplomové práce a umožnili mi tak vytvořit doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 DEMOGRAFIE.....	14
1.1 VYBRANÉ DEMOGRAFICKÉ UKAZATELE.....	15
1.1.1 Živě narození a zemřelí.....	15
1.1.2 Migrace	15
1.1.3 Index stáří.....	15
1.2 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ S DOPADEM NA STÁRNUTÍ SPOLEČNOSTI	16
1.2.1 Podíl populace ve věku 65 a více let v Evropě	16
1.2.2 Příčiny související s prodlužováním střední délky života.....	17
1.2.3 Demografická revoluce a populační stárnutí.....	18
1.2.4 Demografické změny v současné době a v budoucnu	18
1.3 DEMOGRAFICKÉ PROJEKCE A PROGNÓZY	19
1.3.1 Druhy demografických prognóz.....	19
1.3.2 Tabulkový počet žijících, projekční koeficient, míra plodnosti dle věku.....	20
2 STÁŘÍ, STÁRNUTÍ, PÉČE O SENIORY	22
2.1 STÁŘÍ A STÁRNUTÍ.....	22
2.1.1 Stáří a stárnutí dle období	22
2.1.2 Stárnutí jako proces	22
2.1.3 Aktivní stárnutí.....	23
2.1.4 Senior	23
2.2 GERONTOLOGIE.....	23
2.3 PROJEVY STÁŘÍ	24
2.3.1 Psychické změny	24
2.3.2 Tělesné (biologické změny)	24
2.3.3 Sociální změny	24
2.4 PÉČE O SENIORY	25
2.4.1 Historický pohled na péči o seniory	25
2.4.2 Současný systém sociální a zdravotní péče o seniory v České republice.....	25
2.4.3 Sociální péče o seniory	26
2.4.4 Zdravotní péče o seniory.....	26
2.4.5 Pobytová zařízení pro seniory	27
3 LEGISLATIVNÍ PRAMENY Z OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	28
3.1 PŘÍPRAVY ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH.....	28
3.1.1 Bílá kniha v sociálních službách	28
3.1.2 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách	29

3.2	VYHLÁŠKA Č. 505/2006 SB., KTEROU SE PROVÁDĚJÍ NĚKTERÁ USTANOVENÍ ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH.....	29
3.3	VYMEZENÍ VYBRANÝCH POJMŮ ZE ZÁKONA Č. 108/2006 SB., O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH.....	30
3.4	FORMY A DRUHY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	30
3.4.1	Organizace poskytující sociální služby.....	31
3.5	FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	32
3.5.1	Reforma financování sociálních služeb	32
3.5.2	Veřejné zdroje na sociální služby ve Zlínském kraji.....	34
3.5.3	Příspěvek na péči.....	34
3.6	NÁKLADOVOST VYBRANÝCH TYPŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB.....	35
3.6.1	Náklady sociálních služeb pro seniory ve Zlínském kraji	35
3.7	PRACOVNÍCI V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH.....	36
3.7.1	Sociální pracovník	36
3.7.2	Pracovník v sociálních službách.....	36
3.8	ROZSAH ÚKONŮ V RÁMCI ZÁKLADNÍCH ČINNOSTÍ PEČOVATELSKÉ SLUŽBY A MAXIMÁLNÍ VÝŠE ÚHRAD ZA POSKYTOVÁNÍ PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB	37
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
4	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	40
4.1	CHARAKTERISTIKA ZLÍNSKÉHO KRAJE	40
4.2	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	42
4.2.1	Vývoj celkového počtu obyvatel.....	42
4.2.2	Přirozený přírůstek ve Zlínském kraji	43
4.2.3	Věkové složení obyvatelstva kraje	45
4.2.4	Index stáří.....	47
4.3	SO ORP ZLÍNSKÉHO KRAJE	48
4.3.1	SO ORP Bystřice pod Hostýnem	49
4.3.2	SO ORP Holešov	51
4.3.3	SO ORP Kroměříž.....	52
4.3.4	SO ORP Luhačovice.....	54
4.3.5	SO ORP Otrokovice	55
4.3.6	SO ORP Rožnov pod Radhoštěm.....	56
4.3.7	SO ORP Uherské Hradiště.....	57
4.3.8	SO ORP Uherský Brod.....	59
4.3.9	SO ORP Valašské Klobouky	60
4.3.10	SO ORP Valašské Meziříčí.....	61
4.3.11	SO ORP Vizovice.....	62
4.3.12	SO ORP Vsetín.....	64
4.3.13	SO ORP Zlín	65
4.4	SHRNUTÍ HLAVNÍCH POZNATKŮ ZJIŠTĚNÝCH ANALÝZOU DEMOGRAFICKÉHO VÝVOJE VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	67
4.4.1	Shrnutí hlavních poznatků zjištěných analýzou demografického vývoje ve správních obvodech ORP Zlínského kraje.....	68
4.5	PREDIKCE DEMOGRAFICKÉHO VÝVOJE DO BUDOUCNA	71
4.5.1	Demografická prognóza.....	71

5	SYSTÉM FUNGOVÁNÍ TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	75
5.1	VÝVOJ OBLASTI SOCIÁLNÍCH VĚCÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	75
5.1.1	Příspěvkové organizace zřizované a založené Zlínským krajem	75
5.1.2	Katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji	76
5.2	UŽIVATELÉ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	76
5.3	ČASOVÝ PRŮBĚH VÝVOJE TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB	76
5.4	TERÉNNÍ PEČOVATELSKÉ SLUŽBY V SOUČASNÉ DOBĚ	78
5.4.1	Časový rozsah poskytování služby.....	79
5.4.2	Dostupnost terénních pečovatelských služeb ve správních obvodech ORP Zlínského kraje.....	83
5.5	FINANCOVÁNÍ.....	84
5.5.1	Zdroje terénních pečovatelských služeb	85
5.5.2	Náklady terénních pečovatelských služeb	86
5.6	SHRnutí HLAVNÍCH POZNATKŮ ZJIŠTĚNÝCH ANALÝZOU SYSTÉMU FUNGOVÁNÍ TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	87
6	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ V TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽBÁCH	90
6.1	ANALÝZA A INTERPRETACE DOTAZNÍKU.....	90
6.2	SHRnutí VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	103
7	DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ SYSTÉMU TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB	106
7.1	DOBROVOLNICKÁ SLUŽBA	106
7.1.1	Dobrovolnická služba a získání dobrovolníků	107
7.2	DOSTATEČNÝ POČET AUTOMOBILŮ	109
7.3	KOMUNIKACE A SPOLUPRÁCE SE ZDRAVOTNÍMI SESTRAMI, KTERÉ POSKYTUJÍ ÚKONY V PŘIROZENÉM PROSTŘEDÍ KLIENTA	110
7.4	LEPŠÍ INFORMOVANOST LÉKAŘŮ A RODINNÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ	111
7.5	ZPRACOVÁNÍ ANALÝZ, STRATEGIÍ A TVORBA PROJEKTŮ, KTERÉ SE TÝKAJÍ SLUŽEB DO BUDOUCNA	112
7.6	ZVÝŠENÍ MEZD PRACOVNÍKŮM V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	113
	ZÁVĚR.....	115
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	116
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	124
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	125
	SEZNAM TABULEK	126
	SEZNAM GRAFŮ.....	127
	SEZNAM PŘÍLOH	128

ÚVOD

Je všeobecně známo, že populace stárne a to nejen v České republice a v Evropě, ale i na celém světě. Podíl dětí a mládeže klesá, postupně přibývá počet obyvatel v důchodovém věku, kteří jsou někdy stále aktivní a zapojují se do společenského i pracovního života, prodlužuje se délka a kvalita života. V dnešní době se lidé dožívají i okolo 90 let, což v minulosti byla spíše výjimka.

S rostoucím věkem se může stát, že se senioři o sebe nebudou moci plně postarat. Terénní pečovatelské služby pomáhají lidem, kteří se z důvodu vysokého věku nebo nemoci o sebe nemůžou postarat. Jejich klíčovými klienty jsou lidé ve věku 65 let a více. Velkou předností terénních pečovatelských služeb je to, že umožňují svým klientům zůstat v jejich domácím přirozeném prostředí, poskytují jim péči a pomáhají jim zprostředkovat kontakt s okolním světem, aby se necítili izolovaní. Každý člověk si zaslouží úctu a každý z nás se může ocitnout v situaci, kdy bude možná potřebovat pomoc jiné osoby. Je velmi důležité vytvářet lidem důstojné podmínky k životu, je to důkaz vyspělé společnosti.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části se nachází celkem tři kapitoly. První kapitola je zaměřena na demografii, vybrané demografické ukazatele a demografický vývoj s dopadem na stárnutí společnosti. Druhá kapitola pojednává o stáří, stárnutí a péči o seniory včetně historického pohledu na péči o seniory a o současném systému sociální a zdravotní péče o seniory. Součástí třetí kapitoly jsou legislativní prameny z oblasti sociálních služeb v České republice. Ve třetí kapitole jsou vyjmenovány i formy a druhy sociálních služeb, financování a nákladovost vybraných typů sociálních služeb, rozsah úkonů v rámci základních činností pečovatelské služby a maximální výše úhrad za poskytování pečovatelských služeb.

Praktická část diplomové práce reaguje na aktuální problémy, které souvisí se stárnutím populace a zabezpečením terénní pečovatelské služby ve Zlínském kraji. V práci je zhodnocený demografický vývoj a systém fungování terénních pečovatelských služeb. Nedílnou součástí demografického vývoje je zpracovaná demografická prognóza a v případě systému fungování terénních pečovatelských služeb je významné dotazníkové šetření, které se stalo podkladem pro návrh doporučení rozvoje systému terénních pečovatelských služeb. Práce si kládla za cíl navrhnout taková doporučení, která by v budoucnu byla prospěšná pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Téma diplomové práce reaguje na aktuální problém stárnutí populace a potřeby zabezpečení seniorů, kterým se s rostoucím věkem může stát, že se o sebe nebudou moci plně postarat.

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat demografický vývoj ve Zlínském kraji s vypracováním predikce do budoucna, analyzovat systém fungování terénních pečovatelských služeb a vytvořit návrh doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb.

Prvním dílčím cílem je prostudovat literaturu a zpracovat rešerši vztahující se k dané problematice, kterou je demografie, stáří, stárnutí, péče o seniory a uvést základní legislativní prameny z oblasti sociálních služeb.

Druhým dílčím cílem je analýza demografického vývoje ve Zlínském kraji se zaměřením na počet obyvatel ve věkových skupinách, průměrný věk, index stáří, přirozený přírůstek a migraci a dále pak vypracování predikce do budoucna.

Následujícím dílčím cílem je analýza systému fungování terénních pečovatelských služeb, která se zabývá vývojem, časovým rozsahem, dostupností, financováním a náklady terénních pečovatelských služeb. Analýzu systému doplňuje i dotazníkové šetření.

Závěrečným dílčím cílem je návrh doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb do budoucna.

Metody práce

Demografická analýza

Demografická analýza je zpracována pomocí dat z ČSÚ z let 2003-2015. Díky datům z ČSÚ může být v diplomové práci analyzován počet obyvatel, průměrný věk, index stáří, přirozený přírůstek a migrační saldo ve Zlínském kraji a ve správních obvodech ORP Zlínského kraje v letech 2003-2015.

Demografická prognóza, komponentní metoda bez migrace

Za účelem naplnění cíle vypracování predikce demografického vývoje do budoucna je použita demografická prognóza. Jak uvádí Klufová a Poláková (2010, s. 250) na základě použité metody výpočtu se rozlišují následující druhy demografických prognóz: extrapolace

celkového počtu obyvatelstva doplněná odhadem věkové struktury, komponentní metoda bez migrace a s migrací, vícestavová metoda. V diplomové práci je zvolena komponentní metoda bez migrace. Pro potřebu výpočtu je nutné mít data z ČSÚ, a to věkové složení obyvatel ve Zlínském kraji podle pohlaví a věku k 31. 12. 2015, úmrtnostní tabulky za Zlínský kraj a míry plodnosti dle jednotek věku za rok 2015. Při výpočtu komponentní metody bez migrace se pracuje s tabulkovým počtem žijících, projekčním koeficientem a mírou plodnosti dle věku.

Analýza dokumentů a obsahu

Ke splnění cíle analýzy systému fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji jsou informace získávány z Akčního plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2017, Interního dokumentu Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016-2018 a Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji.

Dotazník

V dotazníku existují 3 základní typy otázek. Jedná se o otázky otevřené, uzavřené a polouzavřené. Jedním z typů uzavřených otázek jsou škálové otázky, které jsou vhodným nástrojem pro měření názorů a postojů. (Dotazník, © 2007). K návrhu doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb je použitý dotazník s 11 škálovými a 2 otevřenými otázkami. Po telefonickém hovoru budou nejprve osloveni všichni vedoucí pracovníci terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji a v případě jejich souhlasu jim bude dotazník rozeslán.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEMOGRAFIE

Tato kapitola se zabývá základní charakteristikou demografie, populací a obyvatelstvem, dále pak navazuje na vybrané demografické ukazatele, demografický vývoj s dopadem na stárnutí společnosti a demografické projekce a prognózy.

Demografie může být definovaná jako vědní obor, který se zabývá reprodukcí lidských populací (demografickou reprodukcí). Termín demografie byl poprvé použitý v roce 1855 Achillem Guillardem a prosazuje se od konce 19. století ve všech světových jazycích. Vyskytovaly se i pojmy, které měly termín demografie nahradit jako např. fenologie, populationistika neboli populační věda, věda o obyvatelstvu. Většinou se ale neujaly. (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009, s. 13)

Objektem demografického studia jsou lidské populace, jež jsou ale objektem studia mnoha vědních oborů. Při studiu populačního vývoje spolupracuje demografie i s geografii obyvatelstva, jelikož vývoj populace je výsledkem přirozené změny obyvatelstva i migrací. Při vymezení demografie je klíčové pochopit význam termínů populace a obyvatelstvo. (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009, s. 13)

Populace je soubor jedinců žijících na vymezeném území, mezi nimiž se uskutečňuje demografická reprodukce. Jedná se o biologické vymezení. Jednotlivé populace mají zpravidla společný jazyk, mentalitu, kulturu a společné psychologické založení. Můžou tvořit samostatné etnikum, národ. K pojmu populace se často používá synonymum obyvatelstvo. Pokud se populací myslí obyvatelstvo národa nebo státu jako celku byvajících na národním či státním území, je vzájemná záměna pojmů možná. Nicméně pokud se populací rozumí obyvatelstvo, které bydlí na určitém území a od ostatních obyvatelů státu jako celku se liší, vzájemná záměna pojmů není možná. (Klufová a Poláková, 2010, s. 27)

Obyvatelstvo je soubor osob (obyvatel) obývajících určité území. Jde např. o obyvatele obce, města, státu. Skládá se z jednotlivců, tzn. občanů s individuálními znaky. Za základní charakteristiky obyvatelstva se považují etnické a národnostní složení, rozmístění do základních sídelních jednotek, hustota a struktura dle pohlaví, věku, ekonomické aktivity, sociální příslušnosti, zdravotního stavu, profese a zaměstnání, vzdělání, mateřského jazyka, náboženského vyznání, rodinného stavu atd. Takovéto charakteristiky se zaznamenávají při sčítání obyvatelstva. (Klufová a Poláková, 2010, s. 27)

1.1 Vybrané demografické ukazatele

Vzhledem k tomu, že se diplomová práce zabývá demografickým vývojem, nachází se níže charakteristiky vybraných ukazatelů, které se vyskytují v praktické části.

1.1.1 Živě narození a zemřelí

Živě narozené dítě je každý plod, jenž po vybavení z těla matky jeví známky života a přitom nezáleží na délce trvání těhotenství. Mezi známky života patří následující jevy: aktivní pohyb, dýchání, srdeční akce a pulzace pupečníku. (Dort, Dortová a Jehlička, 2013, s. 16)

V demografické statistice je za zemřelou osobu považována osoba, za kterou vykazující jednotka, tj. obecní či městský úřad pověřený vedením matriky, zaslala individuální Statistické hlášení o úmrtí. ČSÚ údaje o zemřelých třídí na základě věku a ročníku narození, pohlaví, příčin smrti, rodinného stavu a dalších charakteristik. (ČSÚ, © 2001)

Přirozený přírůstek se vypočítá jako rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a celkovým počtem zemřelých osob na určitém území a ve sledovaném období. Pokud je počet zemřelých vyšší než počet živě narozených dětí, dosahuje přirozený přírůstek záporné hodnoty. (ČSÚ, © 2001)

1.1.2 Migrace

Migrace znamená mechanický pohyb obyvatelstva. Může jít o pohyb v rámci územní jednotky (státu) v horizontálním směru (venkov – město) nebo vertikálním směru (město – město, resp. venkov – venkov). Pohyb může být ale i přes hranice státu, pak jde o mezinárodní pohyb. S migrací souvisí také pojem přistěhovalý a vystěhovalý. **Přistěhovalým** se rozumí osoba, která se do určité územní jednotky přistěhovala a **vystěhovalý** je osobou vystěhovanou z určité územní jednotky. (Klufová a Poláková, 2010, s. 214-215)

Migrační saldo je rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých v určité územní jednotce. Jestliže počet přistěhovalých převažuje nad počtem vystěhovalých, jde o pozitivní migrační saldo (migrační růst). Je-li ale počet vystěhovalých vyšší než počet přistěhovalých, jde o negativní migrační saldo (migrační úbytek). (ČSÚ, © 2001)

1.1.3 Index stáří

Index stáří vyjadřuje poměr počtu starých osob a dětí v obyvatelstvu. Vypočítá se jako podíl počtu obyvatel ve věku 65 a více let a počtu obyvatel ve věku 0-14 let. Index stáří je

základním indikátorem procesu stárnutí obyvatelstva a významným ukazatelem jak pro mezinárodní srovnání, tak i charakteristiku vývoje věkového složení. (ČSÚ, © 2001)

1.2 Demografický vývoj s dopadem na stárnutí společnosti

Výrazným fenoménem současné české populace je stárnutí populace. Každým rokem se ve společnosti zvyšuje podíl seniorů, podíl dětí a mládeže klesá a zvyšuje se průměrný věk. Demografické stárnutí populace se týká i většiny vyspělých zemí. Ve srovnání se západoevropskými zeměmi probíhá proces stárnutí v České republice s jistým zpožděním. Stárnutí populace je především spojeno s poklesem měr plodnosti a úmrtnosti, se snižováním úmrtnosti kojenců a s prodlužováním naděje dožití. (Sak a Kolesárová, 2012, s. 86)

Naděje dožití je ukazatel délky života, který se uvádí buď od narození (udává, jakého věku se v průměru dožije každé narozené dítě v generaci při zachování řádu vymírání), anebo od přesného věku (v tomto případě uvádí průměrnou délku života jednotlivých osob od dosažení tohoto věku, tzn., kolik let mají v průměru před sebou příslušníci dané generace). Místo naděje dožití se užívá i výraz střední délka života. (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009, s. 69)

1.2.1 Podíl populace ve věku 65 a více let v Evropě

Obrázek níže znázorňuje podíl populace ve věku 65 a více let v % v porovnání s celkovou populací. Země jsou vykresleny v různých barvách, které odpovídají intervalům podílů populace ve věku 65 a více let. (EUROSTAT, 2016)

Světle žluté zbarvení: interval 8,2 % – 14,2 %. Nejmenší podíl sledované populace žije v Makedonii, Černé Hoře, Irsku, Turecku a na Islandu. Naprostého minima ze všech zobrazených států na mapě dosahuje Turecko, ve kterém byl podíl populace ve věku 65 a více let pouhých 8,2 %. Nicméně se jedná o stát, který leží pouze z malé části v jihovýchodní Evropě a v porovnání s evropskými zeměmi má jinou kulturu a také porodnost.

Turecko se řadí z pohledu porodnosti zemí z celého světa na 133 místo. Porodnost je zde 16,15 dětí na 1 000 obyvatel. České republice náleží až 214 místo, porodnost je u nás 8,89 dětí na 1 000 obyvatel. Nejnižší porodnost připadá na Německo, které je až na 221. místě. Porodnost je zde pouhých 8,18 dětí na 1 000 obyvatel. (Porodnost. Pořadí států, 2017)

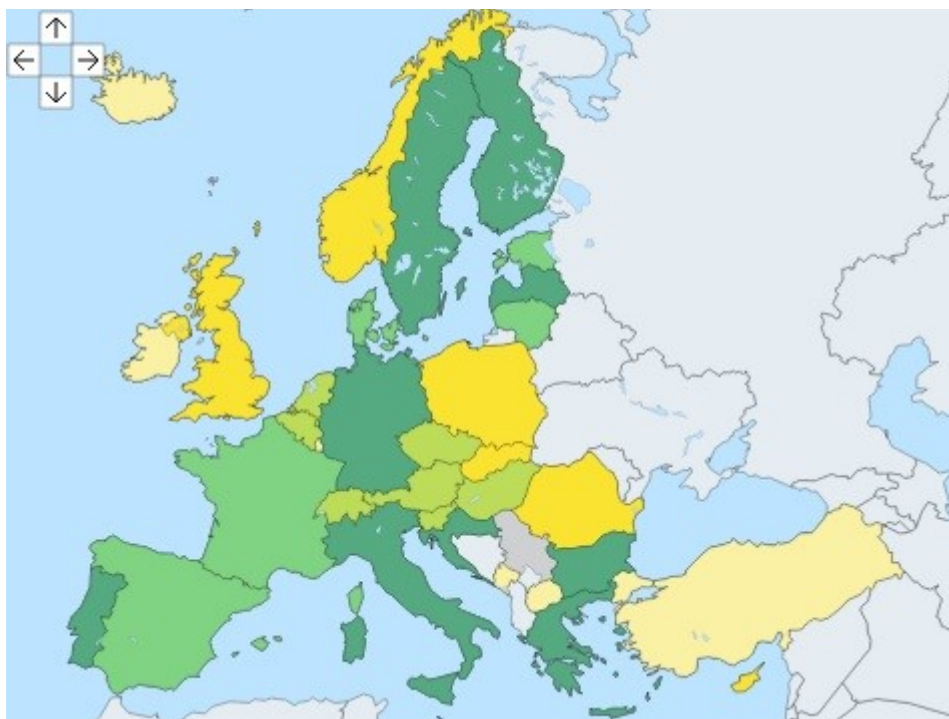
Žluté zbarvení: interval 14,2 % – 17,9 %. Do této skupiny patří Kypr, Norsko, Rumunsko, Polsko, Slovensko a Spojené království Velké Británie a Severního Irsku.

Světle zelené zbarvení: interval 17,9 % – 18,5 %. V tomto intervalu se kromě České republiky nachází i Belgie, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Slovinsko a Švýcarsko. Dle Eurostatu žilo k roku 2016 v České republice 18,3 % obyvatel ve věku 65 a více let.

Středně zelené zbarvení: interval 18,5 % – 19 %. Předposlední skupinu tvoří Dánsko, Estonsko, Francie, Lotyšsko a Španělsko. Jde už poměrně o vysoký podíl populace ve věku 65 a více let.

Tmavě zelené zbarvení: interval 19 % – 22 %. Jde o skupinu zemí, v nichž je nejvyšší podíl populace ve věku 65 a více let. Konkrétně se jedná o Bulharsko, Finsko, Chorvatsko, Itálii, Litvu, Německo, Portugalsko, Řecko, Švédsko. Maxima 22 % dosáhla Itálie.

Obr. 1. Podíl populace ve věku 65 a více let v Evropě

Zdroj: EUROSTAT, 2016

1.2.2 Příčiny související s prodlužováním střední délky života

Radikální prodloužení věku v posledních dvou generacích je zásadní civilizační změnou. Od začátku 20. století se střední délka života prodloužila přibližně o 30 let. Mezi uváděnými příčinami vyššího věku dožití jsou např.:

- **genetika:** vliv dlouho žijících předků,
- **pohlaví:** ženy se dožívají déle než muži,
- **lokace:** vliv klimatu, bezkonfliktního města či vesnice,

- **stravování:** přiměřenost stravy,
- **fyzické aktivity:** chůze, jízda na kole. (Sak a Kolesárová, 2012, s. 91-92)

1.2.3 Demografická revoluce a populační stárnutí

Situace v Evropě byla do vrcholu renesance taková, že naděje dožití byla nízká, rodiny měly většinou hodně dětí a neobvyklá nebyla nadúmrtnost žen kvůli mnohočetným porodům, stáří se dožíval pouze zlomek populace, jejíž věková struktura byla tzv. progresivního charakteru. Na vrcholu renesance však došlo ke změnám. Začala růst životní úroveň, zlepšovaly se životní podmínky. Na jednu stranu se začalo rodit méně dětí, na druhou stranu se častěji dožívaly dospělosti a poté i vyššího věku. Věková struktura se začala měnit na typ stacionární a v zemích s nízkou porodností poté na regresivní typ. V dnešní době se snižuje přirozený přírůstek, který souvisí s poklesem živě narozených dětí a růstem zemřelých osob, dochází k poklesu počtu obyvatel a ke stárnutí populace, což se vyznačuje přibývání starších lidí a snížením podílu dětí. (Čevela, Kalvach a Čeledová, 2012, s. 77)

Příčiny změn porodnosti

Příčiny změn v porodnosti se dělí na biologické, ekonomické a sociální. Do biologické příčiny patří zejména užívání hormonální antikoncepce, díky které se reprodukce dostala pod kontrolu žen. Ekonomický faktor má celkově velkou váhu. V dnešní době je mladá a střední generace zadlužená z důvodu hypoték na bydlení a k tomu se přidává ještě nejistota a strach ze ztráty zaměstnání. Řada mladých lidí si není jista, zda si může takovou investici dovolit. V západní Evropě se šířil životní styl bez partnera, který se k nám dostal v nižší míře. Tento životní styl souvisí i s kariérou a uplatněním na trhu práce. Změna životního stylu je poslední příčinou změn v porodnosti. (Sak a Kolesárová, 2012, s. 89-91)

1.2.4 Demografické změny v současné době a v budoucnu

V současné době se ve vyspělých státech lidé dožívají i věku kolem 90 let. Ačkoli se funkční a zdravotní stav seniorů výrazně zlepšuje a závažná zdravotní postižení se snižují, předpokládá se, že se posunou do vyššího věku, protože právě lidé v pokročilém stáří vyžadují pomoc a podporu. Systémy a struktury sociálních a zdravotnických služeb, které mají své kořeny často i z 20. století, se jeví jako nevyhovující k novým potřebám a technologickým možnostem a potřebují např. ekonomickou, legislativní i metodickou transformaci. (Čeledová, Kalvach a Čevela, 2016, s. 38)

O seniorech a jejich zvyšujícím se počtu se v západních zemích mnohdy mluví jako o sociálním problému a to zejména v kontextu s obavami z nákladů na zdravotní péči a sociální zabezpečení. Do roku 2050 by mělo dojít k poklesu počtu obyvatel v mladším věku a k nárůstu starší věkové skupiny. Starší populace by měla být sice v průměru zdravější, ale může hrozit, že bude ve větším rozsahu postižena degenerativními a chronickými chorobami, které sice nemusí vést k úmrtí, ale budou se projevovat ztrátou soběstačnosti, což v konečném důsledku může vést k růstu nákladů na veřejné zdravotnictví a sociální služby, protože jedním z cílů vyspělé společnosti by mělo být zajištění důstojného života ve stáří. (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 19)

1.3 Demografické projekce a prognózy

Demografické projekce a prognózy jsou odhady, které se týkají budoucího celkového počtu obyvatel obvykle včetně pohlavní a věkové struktury dané populace. Demografická projekce je definována jako souhrn výpočtů, jimiž se odhadují další vývoje populace. Projekce jsou specifickým modelem, který např. ukazuje, jak by probíhal budoucí populační vývoj pod podmínkou daných úrovní úmrtnosti, plodnosti a migrace. Populační projekce, jež se snaží poskytnout, co nejspolehlivější předpověď budoucího demografického vývoje se označují jako populační prognózy. Přesnost prognózy klesá s rostoucím časovým horizontem od vzniku prognózy. (Prognózy a projekce, © 2004-2014)

1.3.1 Druhy demografických prognóz

Dle Klufové a Polákové (2010, s. 250) jsou druhy demografických prognóz následující:

- **dle stupně regionální podrobnosti:** dělí se na městské, regionální, celostátní a celosvětové,
- **dle období, na které jsou spočítané:** rozlišují se krátkodobé (do 10 let), střednědobé (10-25 let), dlouhodobé (25 a víc let),
- **dle použité metody výpočtu:** existuje vícestavová metoda, extrapolace celkového počtu obyvatelstva, jež je doplněna odhadem věkové struktury, komponentní metoda bez migrace, komponentní metoda s migrací.

Komponentní metoda slouží k výpočtu budoucí věkové struktury populace, jejíž výchozí věková struktura je známá, včetně řádu rození, vymírání, případně migrace (pokud jde o komponentní metodu s migrací). Komponentní metoda je založena na posunu věkových

skupin, respektive jejich doplňování podle intenzity porodnosti a úmrtnosti. (Kalibová, Pavlík a Vodáková, 2009, s. 93)

Extrapolaci je vhodné používat při velké populaci a velké vzdálenosti horizontu, většinou se zpracovává pro populaci světa. **Metoda vícestavového přístupu** se v praxi používá méně, jelikož klade nároky na údajovou základnu. Komponentní metoda rozeznává pouze jediný stav (živý) a zkoumá přechody do tohoto stavu a výstup z něho, zatímco vícestavový přístup připouští víc stavů (např. vdaná nebo ženatý, nezaměstnaný). Princip je podobný jak při komponentní metodě, jen přibudou možnosti přechodu mezi stavy a tím přibude i objem důležitých údajů (např. odhad budoucí struktury dle rodinného stavu, geografického rozmístění a ekonomické aktivity). (Klufová a Poláková, 2010, s. 250-251)

1.3.2 Tabulkový počet žijících, projekční koeficient, míra plodnosti dle věku

V následující části se nachází charakteristika tabulkového počtu žijících, projekčního koeficientu a míry plodnosti dle věku, které jsou nedílnou součástí komponentní metody bez migrace.

Tabulkový počet žijících (L_x) je hypotetický průměrný počet žijících ve věku x let, který se počítá jako průměr ze dvou po sobě jdoucích tabulkových počtů dožívajících. Pro větší přehlednost se níže nachází vzorec výpočtu. (Metodické vysvětlivky, 2014)

$$L_x = \frac{l_x + l_{x+1}}{2}$$

Při tvorbě demografické prognózy se uvažuje, že se všechny věkové skupiny v průběhu roku posunou do vyšší věkové kategorie. Nicméně ne všichni se dožijí vyšší věkové kategorie, protože někteří zemřou, a proto je nutné každou skupinu vynásobit **projekčním koeficientem (P_x)**, který odpovídá úmrtnosti a vyjadřuje šanci, že x -roční přežije celý rok. Pro větší přehlednost je níže zpracovaný vzorec. (Klufová a Poláková, 2010, s. 252)

$$P_x = \frac{L_{x+1}}{L_x}$$

Míra plodnosti dle věku (fx) je poměr počtu živě narozených dětí ženám ve věku x (v případně diplomové práce, v dané pětileté věkové skupině) ke střednímu stavu žen ve věku x (pětileté věkové skupině). Prostřednictvím míry plodnosti dle věku se studuje změna plodnosti v závislosti na věku matek. (Základní ukazatele, © 2004-2014)

Cílem první kapitoly bylo definovat demografii, populaci, obyvatelstvo. Další podkapitoly se pak zabývaly vybranými demografickými ukazateli a demografickým vývojem s dopadem na stárnutí společnosti a demografickými projekcemi a prognózami. Následující kapitola bude zaměřena na stáří, stárnutí a péči o seniory, kteří jsou nejpočetnější skupinou uživatelů terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji.

2 STÁŘÍ, STÁRNUTÍ, PÉČE O SENIORY

Následující kapitola je zaměřena na stáří, stárnutí a péči o seniory, protože právě senioři jsou nejčastějšími uživateli terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji, na které je diplomová práce zaměřena.

2.1 Stáří a stárnutí

Stáří a stárnutí je přirozený a nezvratný biologický proces trvající od početí jednotlivce až po jeho smrt. Stanovit hranici stáří a určit, že po jejím překročení se člověk stává starým, je velice složité. Obecně lze říct, že stárnutí je série změn projevujících se na duši i na těle. Stáří pak může být chápáno jako pozdní fáze vývoje života člověka s řadou přirozených degenerativních procesů projevujících se poklesem výkonu jistých funkcí. Dochází k výskytu a rozvoji chronických onemocnění, snižuje se celková pohyblivost, horší se smyslové vnímání, mění se funkčnost a struktura paměti, snižuje se kognitivní výkon i celková soběstačnost. (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 21)

2.1.1 Stáří a stárnutí dle období

Stáří a stárnutí se rozlišuje na 3 základní období podle věku. Konkrétně jde o:

- stárnutí (60-74 let),
- vlastní stáří (75-89 let),
- stařeckost (90 a více let, tento věk lze považovat také za dlouhověkost). (Nováková, 2011, s. 174)

Pro statistické hodnocení délky lidského života se užívá jednak kalendářní věk, dle kterého je člověk starý na základě let, kolik od jeho narození uplynulo, a jednak biologický věk, který znamená míru opotřebení organismu a je vyjádřený hodnotami úbytku jednotlivých duševních a tělesných funkcí. (Nováková, 2011, s. 174)

2.1.2 Stárnutí jako proces

Na stárnutí lze nahlížet z různého hlediska. Demografie se věnuje otázkám starých lidí a stárnutím populace např. tím, že sleduje a aktualizuje údaje o počtu lidí různého věku v různých státech světa. V současné době je stále intenzivněji studovaná i biologická problematika stárnutí buněk a organismů. Nicméně stárnutí je možné sledovat i z psychologického hlediska, lze tak vidět např. činnost jednotlivých psychických funkcí jako vnímání,

uvažování, myšlení, dále pak změny v osobnosti a emocionální stav stárnoucích lidí. Na stárnutí lze pohlížet i z hlediska sociologického, které sleduje místo stárnoucích lidí ve společenském životě. Ke stárnutí se hlásí i ekonomové, jež sledují ekonomickou úroveň dospělé populace a její změny jak během přechodu starších lidí do důchodu, tak i v průběhu celého jejich důchodu. (Křivohlavý, 2002, s. 136)

2.1.3 Aktivní stárnutí

Aktivní stárnutí je proces optimalizace příležitostí pro zdraví, participaci a bezpečnost za účelem, aby se zlepšila kvalita života ve vyšším věku. To se vztahuje jak na jednotlivce, tak i na skupiny obyvatelstva. Aktivní stárnutí lidem umožňuje realizovat jejich potenciál pro fyzickou, společenskou a duševní pohodu v průběhu života a účastnit se společenského života, zatímco jim poskytuje dostatečnou ochranu, bezpečnost, a když potřebují, tak i péči. (WHO, © 2017)

2.1.4 Senior

Se stářím je spojován i pojem senior. Senior je člověk, který se nachází v završující životní fázi se specifickým postavením ve společnosti. Generace seniorů je tvořena lidmi, které na jedné straně vzájemně něco spojuje, na druhé straně vůči mladým generacím ale něco diferencuje. (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 21)

2.2 Gerontologie

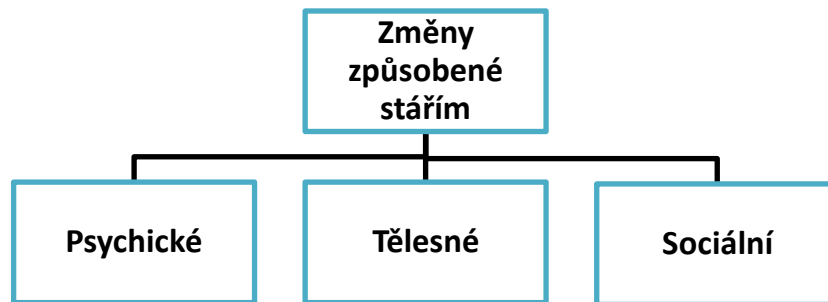
Jak uvádí Čeledová, Kalvach a Čevela (2016, s. 16) „gerontologie je souhrn poznatků o problematice stáří, stárnutí a života ve stáří. Jde o multioborovou a interdisciplinární problematiku, která se nepěstuje jako samostatná disciplína. Existují však gerontologické instituty, publikace, vzdělávací kurzy.“

Existují tři směry gerontologie. Jde o:

- **experimentální gerontologii**, která se zabývá tím, proč a jak stárnou živé organismy,
- **klinickou gerontologii** zabývající se např. zvláštnostmi zdravotního stavu a chorob včetně jejich léčení ve stáří a přístupem ke starým pacientům,
- **sociální gerontologii**, jež se zabývá životem ve stáří, vztahy mezi generacemi, sociologií, vztahy mezi starými lidmi a společností a demografií. (Čeledová, Kalvach a Čevela, 2016, s. 17)

2.3 Projevy stáří

Každý z nás se rodí s jistými dispozicemi a to, jak bude na situace ve svém životě reagovat je ovlivněno nejen jeho genetickými předpoklady a životními zkušenostmi, ale i prostředím, v němž žije. Změny, které jsou způsobené stářím, se projevují v psychické, tělesné a sociální rovině. Jde o propojené systémy. (Dvořáčková, 2012, s. 11-12)

Obr. 2. Změny ve stáří

Zdroj: Mlýnková, 2011, s. 20

2.3.1 Psychické změny

Mezi psychické změny, které se u seniorů často objevují, patří např. snížení fatických funkcí, což znamená snížení funkce řeči a schopnosti cokoli pojmenovat. Zvýšení emoční nestability a výkyvy nálad, pokles výkonnosti intelektových funkcí. Dále pak celkové povahové změny, kdy pozitivní vlastnosti přechází do neutrálních nebo až negativních, to se může projevat tím, že z dříve laskavého člověka se najednou stává člověk neochotný a nevstřícný. (Malíková, 2011, s. 21)

2.3.2 Tělesné (biologické změny)

Tělesné změny se mohou projevovat ve většině orgánových soustav a jejich orgánů. Nejvýznamnější jsou na pohybovém systému či na kůži, lze je zřetelně vidět. Dále mohou probíhat např. v nervovém, kardiovaskulárním, respiračním, trávicím, vylučovacím a pohlavním systému. (Mlýnková, 2011, s. 21)

2.3.3 Sociální změny

Sociální struktura všech společností je vždy spojena se vztahy společenskými. Postoj společnosti ke stáří se mění a vyvíjí. S tím souvisí společenská role a společenský statut seniorů. Moderní společnost vede člověka celý život k nezávislosti. V momentě, kdy je ale pen-

zionován, dochází ke změně společenské role. Člověku se připisuje role „nemít roli“- při tomto statusu se člověk dostává do situace závislosti. (Dvořáčková, 2012, s. 13-14)

2.4 Péče o seniory

Všeobecně může být péče definována jako poskytování toho, co je nezbytné pro sociální zabezpečení a zajištění někoho nebo něčeho; vážná péče nebo soustředěná pozornost, aby se zabránilo škodě, riziku nebo chybě; pocíťovat zájmy; starat se a zabezpečovat potřeby. (Pritchard, 2003, s. 72)

2.4.1 Historický pohled na péči o seniory

Ve středověku se o nemocné a jiné potřebné staraly církevní řády (např. řád Maltéžských rytířů, řád Křižovníků s červenou hvězdou, řád sv. Lazara). Význam řádů spočíval v zakládání špitálů a poskytování základní péče nemocným. V 18. století Marie Terezie zavedla několik reforem, které se týkaly zvýšení péče o zdraví obyvatel a Josef II. v osvěcenských reformách postupoval. V roce 1782 vydal tzv. direktivní pravidla. Na základě direktivních pravidel měly být zakládány např. všeobecné nemocnice, nalezince, ústavy choromyslných. Je ale pravdou, že zařízení měla spíše azylový a sociální charakter. (Mlýnková, 2011, s. 60-61)

Po vzniku Československa byl zřízený Zaopatřovací ústav v Praze – Krči, ve kterém bylo až 2 400 lůžek, nicméně individuální péče nebyla při takové kapacitě možná. V jedné instituci byl jak starobinec, tak i chorobinec. O seniory v té době už začaly pečovat i různé organizace, které dnes označujeme jako neziskové organizace (např. Diakonie, Charita či České srdce). V 50. letech minulého století se začaly domovy pokojného stáří měnit v domovy důchodců a byla oddělena sociální a zdravotní péče. Nakonec začaly vznikat domy s pečovatelskou službou, jež ponechávaly seniorům alespoň trochu soukromí. V současné době je doporučována a prosazována snaha udržet aktivitu a soběstačnost seniorů v domácím prostředí co nejdéle. (Novák, 2014, s. 14)

2.4.2 Současný systém sociální a zdravotní péče o seniory v České republice

Není možné od sebe oddělovat sociální a zdravotní péči o seniory, jelikož v praxi jsou často zdravotní problémy doprovázeny sociálními a opačně. V České republice se model poskytování péče nesoběstačným lidem opírá o tradiční pojetí předpokládající, že za zajištění potřeb takových osob je primárně odpovědná rodina. Formální (státní služby) jsou využí-

vané až tehdy, kdy neformální poskytovatelé chybí nebo péči nezvládají. Je velice důležité vytvářet dostačující nabídku služeb, které mohou rodinu doplnit nebo dočasně nahradit. Tím dochází k podpoře života seniora v jeho přirozeném prostředí. (Hrozenská a Dvořáčková, 2013, s. 60)

Péče o seniory je rozdělena na zdravotní péči, sociální péči a pobytová zařízení pro seniory.

2.4.3 Sociální péče o seniory

V zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách se nachází výčet všech zařízení, která poskytují sociální služby. Mezi vybrané patří následující:

- **pečovatelské služby**, které poskytují péči seniorům v jejich domácím prostředí, jsou zpravidla placené a zahrnují např. hygienickou péči, nakupování, podání jídla, doprovod k lékaři, spadají sem i různé pochůzky,
- **domovinky**, které jsou centry denních služeb a jsou určeny pro denní pobyt seniorů s omezenými psychickými či fyzickými schopnostmi,
- **domovy s pečovatelskou službou** představující formu péče o poměrně zdravé seniory, kteří nevyžadují komplexní ústavní péči a stálou pomoc ošetřujících osob, ale potřebují pomoc pouze při nějakých úkonech (např. hygienická péče). (Mlýnková, 2011, s. 65-66)

2.4.4 Zdravotní péče o seniory

Základem zdravotní péče o seniory je primární péče poskytovaná praktickým lékařem pro dospělé. V péči o seniory by měl spolupracovat s rodinou i s ostatními složkami primární péče (např. s pečovatelskou službou, domácí ošetřovatelskou péčí či jinými neziskovými organizacemi). Domácí ošetřovatelská péče se poskytuje na doporučení praktického lékaře a hradí se z prostředků zdravotního pojištění. Tuto péči zajišťují různé agentury (státní, městské, charitativní nebo soukromé). Pro domácí péči je potřebné, aby byl klinický stav seniora stabilizovaný, aby domácí prostředí umožnilo poskytovat péči předpokládající zapojení rodiny či jiného pečovatele. K úkolům domácí péče patří např. aplikace inzulinu, ošetřování chronických ran, poskytování fyzioterapie a poradenství o kompenzačních pomůckách. (Hrozenská a Dvořáčková, 2013, s. 60-61)

2.4.5 Pobytová zařízení pro seniory

Typickým pobytovým zařízením je domov pro seniory, ve kterém se poskytují pobytové služby osobám, co mají sníženou soběstačnost především z důvodu věku a vyžadují pravidelnou pomoc jiné osoby. Dalším zařízením může být domov se zvláštním režimem, v němž se poskytují pobytové služby např. osobám se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění a osobám s demencí při Alzheimerově nemoci a jinými typy demencí. (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 9)

Druhá kapitola byla zaměřena na stáří, stárnutí a péči o seniory. Součástí kapitoly byla definice stáří a stárnutí, gerontologie a projevy stáří, které se projevují jako změny psychické, tělesné a sociální. V rámci podkapitoly „Péče o seniory“ byl uvedený jak historický pohled na péči o seniory, tak i současný systém sociální a zdravotní péče o seniory.

3 LEGISLATIVNÍ PRAMENY Z OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Mezi základní legislativní prameny z oblasti sociálních služeb v České republice patří zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

3.1 Přípravy zákona o sociálních službách

Na jaře roku 1995 předložila vláda poslanecké sněmovně k projednání návrh zásad zákona o sociální pomoci. Návrh zákona o sociální pomoci vláda už následně neprojednávala, protože vzbudil množství kritiky v řadách zájmové i odborné veřejnosti. MPSV dostalo za úkol vypracovat nový model financování sociálních služeb, který byl zapracován do návrhu věcného záměru zákona o sociální pomoci. V roce 1999 bylo rozhodnuto přehodnotit systém a v zájmu zajištění ochrany uživatele sociálních služeb tak eliminovat jeho největší rizika. Dále bylo rozhodnuto, že jednotlivé formy sociální pomoci budou nadále upravovány samostatnými právními předpisy, jak tomu bylo od 90. let. (Průša, 2007, s. 26-27)

3.1.1 Bílá kniha v sociálních službách

Dle Průši (2007, s. 27) důležitý posun v přípravě nové právní úpravy přineslo přijetí Bílé knihy v sociálních službách, v níž se nachází základní principy poskytování sociálních služeb.

Podle Bílé knihy v sociálních službách existuje 7 vůdčích principů, jež jsou základem všech sociálních služeb. Konkrétně jde o následující principy:

- **nezávislost a autonomie:** lidé jsou za svůj život odpovědní, přijímají rozhodnutí o životním stylu v rámci mezí, jež platí pro všechny členy společnosti,
- **začlenění a integrace:** důvodem existence sociálních služeb je, aby pomáhaly lidem udržet si své místo ve společnosti a aby je chránily před sociálním vyloučením,
- **respektování potřeb:** služby nabízené jednotlivcům by měly být určovány potřebami lidí, ne potřebami systému,
- **partnerství:** sociální služby jsou poskytovány efektivně, jestliže existuje spolupráce mezi všemi sektory společnosti,

- **kvalita:** uživatelé sociálních služeb i jejich rodiny musí mít důvěru ve služby, jež přijímají,
- **rovnost:** přístup lidí k sociálním službám by měl být pro každého člověka stejný na základě jeho potřeb bez ohledu na původ, víru, pohlaví, způsob života, věk, sexuální orientaci,
- **národní standardy, rozhodování v místě:** způsob poskytování služeb plyne z potřeb jednotlivců či komunity, je třeba rozhodnutí o tom, co je poskytováno, komu a jakým způsobem učiněno na úrovni jednotlivce i komunity. (MPSV, 2003, s. 9-14)

3.1.2 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Návrh věcného záměru zákona o sociálních službách projednala vláda na podzim roku 2004. Zákon byl přijatý Poslaneckou sněmovnou na začátku roku 2006 a 1. 1. 2007 vstoupila nová právní úprava v platnost. (Průša, 2007, s. 28)

Před nabytím účinnosti zákona o sociálních službách občan žádal o službu, která mu byla příslušným orgánem v rámci správního řízení přidělena. V současné době si každý zájemce o sociální službu sjednává její obsah samostatně v rámci smlouvy o poskytování sociální služby s poskytovatelem sociálních služeb. Smlouva o poskytování sociální služby byla výrazným prvkem zákona. V letech 1988-2006 byly služby sociální péče poskytovány převážně na základě rozhodnutí příslušného veřejnoprávního orgánu. Smlouva o poskytování sociálních služeb vytváří mezi uživatelem a poskytovatelem sociálních služeb výhodnější předpoklady pro aktivní podíl uživatele na vymezení jeho potřeb a jim odpovídajících službách. (Michalík, 2008, s. 3)

Podle § 1 zákon č. 108/2006 Sb., „upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.“

3.2 Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

Vyhlášku tvoří celkem osm částí. První část se zabývá způsobem hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby. Druhá část se věnuje rozsahu úkonů, které jsou poskyto-

vány v rámci základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb včetně maximální výše úhrad za poskytování některých sociálních služeb. Část třetí se zabývá zdravotními stavy, jež vylučují poskytování pobytových sociálních služeb. Následující část řeší kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách. Předmětem páté části je hodnocení plnění standardů kvality sociálních služeb a informace o výsledku provedené inspekce. Šestá část se věnuje náležitostem průkazu zaměstnance obce, zaměstnance kraje, který je oprávněný k výkonu činností sociální práce. V předposlední části se nachází přechodné ustanovení a v poslední části účinnost. Součástí vyhlášky jsou i čtyři přílohy, z nichž třetí byla zrušena. (Vyhláška č. 505/2006 Sb.)

3.3 Vymezení vybraných pojmů ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

„Sociální službou se rozumí činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.“ (Zákon č. 108/2006 Sb., § 3)

Podle § 3 zákona č. 108/2006 Sb., nepříznivou sociální situací se rozumí „oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.“

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb je strategický dokument obce či kraje, který je schválený na dobu 3 let. Je výsledkem aktivního zjišťování potřeb osob na území obce či kraje a hledání způsobů jejich uspokojování pomocí využití dostupných zdrojů. Obsahem střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb je např. souhrn a výsledky podkladových analýz a dat, popis způsobu zpracování plánu i s vymezením spolupráce s obcemi, s poskytovateli sociálních služeb i osobami, jímž jsou sociální služby poskytovány. (Zákon č. 108/2006 Sb., § 3)

3.4 Formy a druhy sociálních služeb

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, rozlišuje základní druhy a formy sociálních služeb.

Formy poskytování sociálních služeb jsou:

- **ambulantní služby**, za nimiž osoba dochází či je doprovázena, s těmito službami není spojeno ubytování,
- **pobytové služby**, kterými se rozumí služby, co poskytují ubytování,
- **terénní služby**, které jsou uživatelům poskytovány v jejich přirozeném sociálním prostředí. (Zákon č. 108/2006 Sb., § 33)

Mezi základní druhy sociálních služeb patří:

- **sociální poradenství**, které může lidem napomoci překonat jejich obtížnou životní situaci,
- **služby sociální péče**, které napomáhají uživatelům zajistit fyzickou a psychickou soběstačnost,
- **služby sociální prevence**, jež napomáhají předcházet sociálnímu vyloučení. (Kroutilová Nováková, 2012, s. 14)

Součástí služby sociální péče je i **pečovatelská služba**, která je definovaná jako „terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.“ (Zákon č. 108/2006 Sb., § 40)

3.4.1 Organizace poskytující sociální služby

Organizace, jež poskytují sociální služby, jsou ziskové a neziskové. **Neziskové organizace** se dále dělí na vládní (státní, veřejné) neziskové organizace a nestátní neziskové organizace. Vládní (státní, veřejné) neziskové organizace zabezpečují hlavně realizaci veřejné správy. Nestátní neziskové organizace jsou tzv. občanské, soukromé, nevládní. V oblasti poskytování sociálních služeb jsou zde zařazena občanská sdružení, nadace s nadačními fondy, církevní organizace, církevní právnické osoby či obecně prospěšné společnosti. Cílem neziskových organizací není produkovat zisk. (Prudká, 2015, s. 21)

Mezi nestátní neziskové organizace patří v České republice i Charita. **Charita** je definována jako nezisková organizace, která poskytuje služby lidem v nouzi. Některé charity mají sotva postačující rozpočet a působí pouze na konkrétním území. Další charity můžou být dobře financované a mají národní či mezinárodní náplň. Součástí charit jsou často dobrovolníci, kteří za svoji práci nezískávají peníze, ale zkušenosti. (Harris a White, 2013, s. 67)

Dobrovolnická služba

Jak ze zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, vyplývá „dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

- a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a).“ (Zákon č. 198/2002 Sb., § 2)

3.5 Financování sociálních služeb

Financování sociálních služeb je vícezdrojové. Mezi základní finanční zdroje patří příspěvek na péči, úhrada uživatelů z vlastních příjmů, dotace z veřejných rozpočtů, příspěvky zřizovatelů sociálních služeb a další zdroje, kterými jsou např. dary nebo sponzorství. Poskytovatelům sociálních služeb, jež jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb, se na zajištění poskytování sociálních služeb poskytuje dotace. (Kroutilová Nováková, 2012, s. 42)

Dotace ze státního rozpočtu jsou poskytovány prostřednictvím rozpočtů jednotlivých krajů k financování běžných výdajů, které souvisí s poskytováním sociálních služeb. Dotaci poskytuje MPSV na základě předložené žádosti příslušným krajským úřadem. Součástí žádosti musí být střednědobý plán rozvoje sociálních služeb. (Průša, 2007, s. 78)

3.5.1 Reforma financování sociálních služeb

V roce 2011 EU došla k názoru, že pokud kraje a obce podporují sociální služby, omezují tím hospodářskou soutěž. Následně vznikly služby obecného hospodářského zájmu. V případě služeb obecného zájmu nejde o klasické služby, které jsou poskytované na trhu, ale jde o služby vyznačující se svým zvláštním charakterem. Takové služby jsou většinou zajišťované státem, krajem nebo obcemi v zájmu veřejnosti. Jestliže by tyto služby nebyly finančně podporovány veřejnými subjekty, pak by na trhu poskytovány nebyly vůbec

nebo by byly poskytovány v nižším rozsahu či kvalitě. Mezi služby obecného hospodářského zájmu patří např. sociální služby, zdravotní péče, poštovní služby, přeprava cestujících a energetika. (Služby obecného hospodářského zájmu, © 2012)

Z toho důvodu prošlo v roce 2016 financování sociálních služeb reformou, podle níž lze financovat sociálních služby dvěma způsoby:

- **vyrovnávací platbou**, pokud je sociální služba zařazena do sítí krajů nebo MPSV,
- **v režimu de minimis**, jestliže sociální služba není zařazena ve výše uvedené síti.

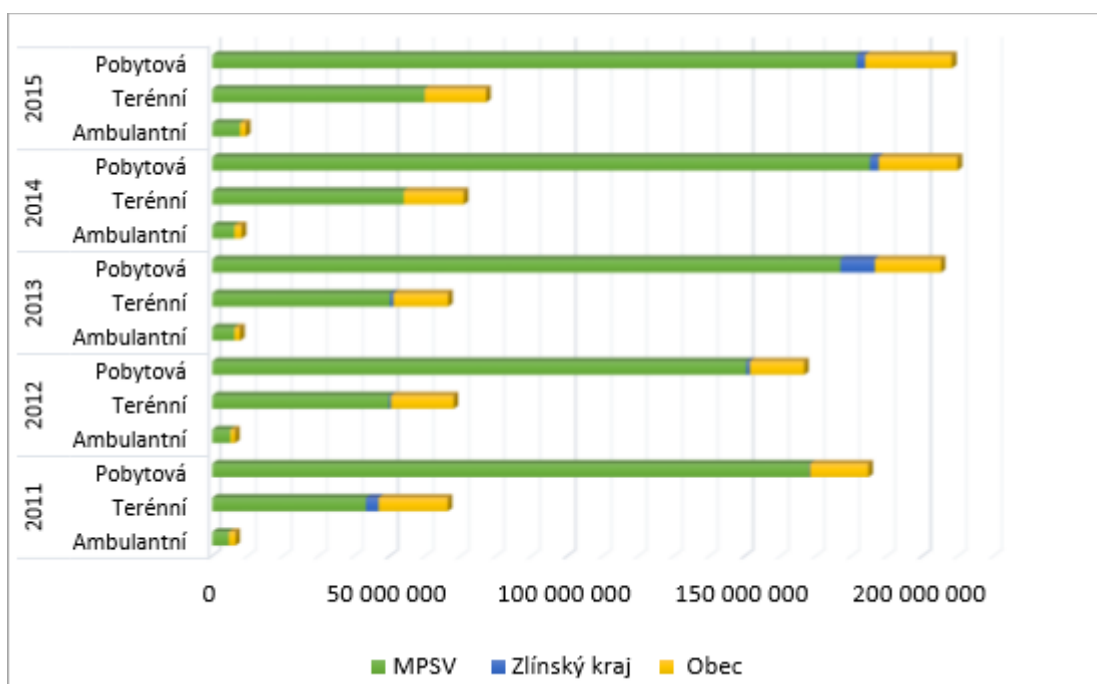
Vyrovnávací platba

Vychází z reformy financování sociálních služeb a je upravena předpisy Evropské unie o veřejné podpoře, nejvýznamnější je úprava daná Rozhodnutím Komise č. 2012/21/EU o použití čl. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie na státní podporu ve formě vyrovnávací platby ze zakázek veřejné služby udělené určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu („Rozhodnutí komise“). Dle čl. 5 Rozhodnutí Komise nesmí přesáhnout výše vyrovnávací platby nezbytný rozsah k pokrytí čistých nákladů, které jsou vynaloženy při plnění závazků veřejné služby i s přiměřeným ziskem. (Co je to vyrovnávací platba: I. Část, 2015)

Čisté náklady se počítají jako rozdíl mezi náklady a příjmy, jež plynou ze služby obecného hospodářského zájmu. Rozhodnutí Komise povinně předepisuje zahrnout do vyrovnávací platby veškeré příjmy, které z dané služby plynou (zejména úhrady od uživatelů). Dle Rozhodnutí Komise je možné, aby součástí vyrovnávací platby byl i přiměřený zisk, což je částka, která převyšuje čisté náklady vynaložené při poskytování služby obecného hospodářského zájmu. Přiměřený zisk by poskytovatel služby mohl využít ve prospěch poskytované dané služby (např. investice). Vyrovnávací platba zahrnuje pokrytí nákladů, které je nutné vynaložit na zajištění dostupnosti poskytování sociální služby i s přiměřeným ziskem. Nicméně cokoliv nad tuto hodnotu je považované za nadměrné vyrovnání a musí být vráceno. V případě financování sociálních služeb, které je vícezdrojové, to znamená, že je důležité sledovat a sčítat všechny dotace, dary a platby, které poskytovatel sociální služby obdrží, aby se zabránilo nadměrnému vyrovnání. (Co je to vyrovnávací platba: I. Část, 2015)

3.5.2 Veřejné zdroje na sociální služby ve Zlínském kraji

Obrázek znázorňuje veřejné zdroje na sociální služby pro seniory ve Zlínském kraji v letech 2011-2015. Nejvyšší objem veřejných zdrojů pochází z dotací MPSV a nejvíce těchto zdrojů připadá na pobytové služby. Právě pobytové služby jsou nejnákladnějšími sociálními službami. Naopak nejméně veřejných zdrojů připadá na ambulantní služby.

Obr. 3. Veřejné zdroje na sociální služby pro seniory

Zdroj: Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016-2018, © 2015, s. 81

3.5.3 Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je poskytovaný osobám, které jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Prostřednictvím příspěvku na péči se stát podílí na zajištění sociálních služeb či jiných forem pomoci při zvládnutí běžných životních potřeb osob. Náklady spojené s příspěvkem jsou hrazeny ze státního rozpočtu. (Zákon č. 108/2006 Sb., § 7)

Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je takový stav, který má dle lékařů trvat déle než jeden rok. Omezuje duševní, smyslové nebo fyzické schopnosti jedince a má vliv na soběstačnost. Sociální začlenění je zaměřené na posilování okolností, které umožňují jedinci využívání běžných společenských zdrojů posílením jeho dovedností, kompetencí a schopností. (Malíková, 2011, s. 42)

Dle Malíkové (2011, s. 43) příspěvek na péči je finanční jistota stanovená zákonem, která se poskytuje potřebným osobám. Výše příspěvku se odvíjí dle stupně závislosti. Pro lepší představu se nachází výše příspěvku pro osoby starší 18 let a stupeň závislosti v následující tabulce.

Tab. 1. Výše příspěvku pro osoby starší 18 let

Výše příspěvku pro osoby starší 18 let	Stupeň závislosti
880 Kč	Stupeň I (lehká závislost)
4 400 Kč	Stupeň II (středně těžká závislost)
8 800 Kč	Stupeň III (těžká závislost)
13 200 Kč	Stupeň IV (úplná závislost)

Zdroj: Zákon č. 108/2006 Sb., § 11

3.6 Nákladovost vybraných typů sociálních služeb

Sociální služby jsou různě nákladově náročné. Nejdražšími jsou pobytové sociální služby typu domovy se zvláštním režimem, domovy pro seniory a týdenní stacionáře. Oproti pobytovým sociálním službám jsou méně nákladově náročné ambulantní a terénní služby. Vzhledem k těmto skutečnostem se otevírá otázka, zda nejsou nejnákladnější služby nadužívány na úkor levnějších forem. S největší pravděpodobností by každý chtěl zůstat ve svém přirozeném prostředí, tím pádem je snaha každého jednotlivce i státu upřednostňovat terénní služby před službami pobytovými. Existují faktory, které ovlivňují poptávku po sociálních službách. Ty můžou být jak regionálního charakteru, tak i např. limitními schopnostmi rodinných příslušníků dlouhodobě poskytovat služby sociální péče v domácím prostředí. (Prudká, 2015, s. 41)

3.6.1 Náklady sociálních služeb pro seniory ve Zlínském kraji

Nejnákladnějšími sociálními službami ve Zlínském kraji jsou pobytové služby. Od roku 2013 rostou náklady jak na pobytové služby, tak i na terénní i ambulantní služby. Náklady na pobytové služby v roce 2015 vzrostly o 7,4 % oproti roku 2013. Náklady na terénní služby se zvýšily v roce 2015 o 13,3 % v porovnání s rokem 2013. Náklady na ambulantní služby byly v roce 2015 oproti roku 2013 o 22,8 % vyšší. Velikost nákladů se nachází v tabulce níže.

Vzhledem k velikosti nákladů je snaha podporovat ambulantní a terénní služby. Navíc výhodou např. terénní pečovatelské služby je, že klienti můžou zůstat ve svém domácím prostředí, což má pozitivní vliv i na jejich psychický stav.

Tab. 2. Porovnání nákladů služeb pro seniory (v tis. Kč)

Rok	Ambulantní služby	Terénní služby	Pobytové služby
2011	9 834	119 980	687 529
2012	9 165	118 975	674 514
2013	12 351	113 838	858 848
2014	13 484	117 751	872 104
2015	15 165	128 997	921 994

Zdroj: Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016-2018, © 2015, s. 80

3.7 Pracovníci v sociálních službách

V sociálních službách působí sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, pedagogičtí a zdravotničtí pracovníci, rodinní a manželští poradci, další odborní pracovníci poskytující přímo sociální služby. (Zákon č. 108/2006 Sb., § 115)

V terénních pečovatelských službách se nejvíce objevují sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách, proto se níže nachází jejich charakteristika.

3.7.1 Sociální pracovník

Sociální pracovník je osoba, která vykonává analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, sociální šetření, sociálně právní poradenství, zabezpečuje sociální agentury včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních, která poskytují služby sociální péče, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci a také zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje. (Zákon č. 108/2006 Sb., § 109)

3.7.2 Pracovník v sociálních službách

Pracovníkem v sociálních službách je osoba, která vykonává přímou obslužnou péči (např. pomáhá při osobní hygieně a oblékání, uspokojuje psychosociální potřeby), základní výchovnou nepedagogickou činnost (např. upevňuje základní hygienické a společenské návyky, provádí volnočasové aktivity zaměřené na rozvíjení osobnosti), pečovatelskou

činnost v domácnosti osoby (např. zajišťuje sociální pomoc, provádí osobní asistenci) a pod dohledem sociálního pracovníka (poskytuje např. depistážní činnosti). (Zákon č. 108/2006 Sb., § 116)

3.8 Rozsah úkonů v rámci základních činností pečovatelské služby a maximální výše úhrad za poskytování pečovatelských služeb

Mezi základní činnosti při poskytování pečovatelské služby patří následující úkony:

- **pomoc při zvládnání úkonů péče o vlastní osobu** (např. pomoc při svlékání i oblékání, pomoc při přesunu na vozík i lůžko),
- **poskytnutí stravy či pomoc při její zajištění** (např. pomoc při přípravě pití a jídla, příprava i podání pití a jídla),
- **pomoc při osobní hygieně či poskytnutí podmínek pro osobní hygienu** (např. pomoc s osobní hygienou nebo při základní péči o nehty a vlasy),
- **pomoc při zajištění chodu domácnosti** (např. údržba a úklid domácnosti, nákupy i pochůzky),
- **zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.** (Vyhláška č. 505/2006 Sb., § 6)

Pečovatelská služba si za svoji službu může stanovit cenu, nicméně stanovená cena nesmí překročit maximální výši úhrady. V následující tabulce se nachází dle vyhlášky č. 505/2006 Sb., maximální výše úhrady za poskytování pečovatelské služby.

Tab. 3. Maximální výše úhrady za poskytování pečovatelské služby

Maximální výše úhrady	Služba
130 Kč za hodinu	dle skutečně spotřebovaného času, který je nezbytný k zajištění úkonů jako např. pomoc při zvládnutí úkonů péče o vlastní osobu a pomoc při osobní hygieně či podmínkách pro osobní hygienu, pomoc při přípravě pití a jídla, příprava i podání pití a jídla, pomoc při údržbě a úklidu domácnosti, nákupy i pochůzky, donáška vody, pomoc při zajištění velkého úklidu, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím; jestliže poskytování těchto úkonů, včetně času, který je k jejich zajištění nezbytný, netrvá celou hodinu, výše úhrady se poměrně krátí,
170 Kč denně	zajišťování stravy, která odpovídá věku, potřebám dietního stravování a zásadám racionální výživy, poskytnutí celodenní stravy v minimálním rozsahu 3 hlavních jídel,
75 Kč za oběd	i s provozními náklady, které souvisí s přípravou stravy,
30 Kč	za dovoz či donášku jídla,
115 Kč	za velký nákup (např. týdenní nákup, nákup nezbytného vybavení domácnosti či ošacení),
70 Kč	za kilogram prádla (úkony jako praní a žehlení ložního či osobního prádla, případně jeho drobné opravy).

Zdroj: Vyhláška č. 505/2006 Sb., § 6

Cílem třetí kapitoly bylo uvést základní legislativní prameny z oblasti sociálních služeb. Součástí kapitoly jsou přípravy zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, Bílá kniha v sociálních službách, dále pak formy a druhy sociálních služeb, financování a nákladovost vybraných typů sociálních služeb. V závěru kapitoly se nachází rozsah úkonů v rámci základních činností pečovatelské služby a maximální výše úhrad za poskytování pečovatelských služeb dle vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

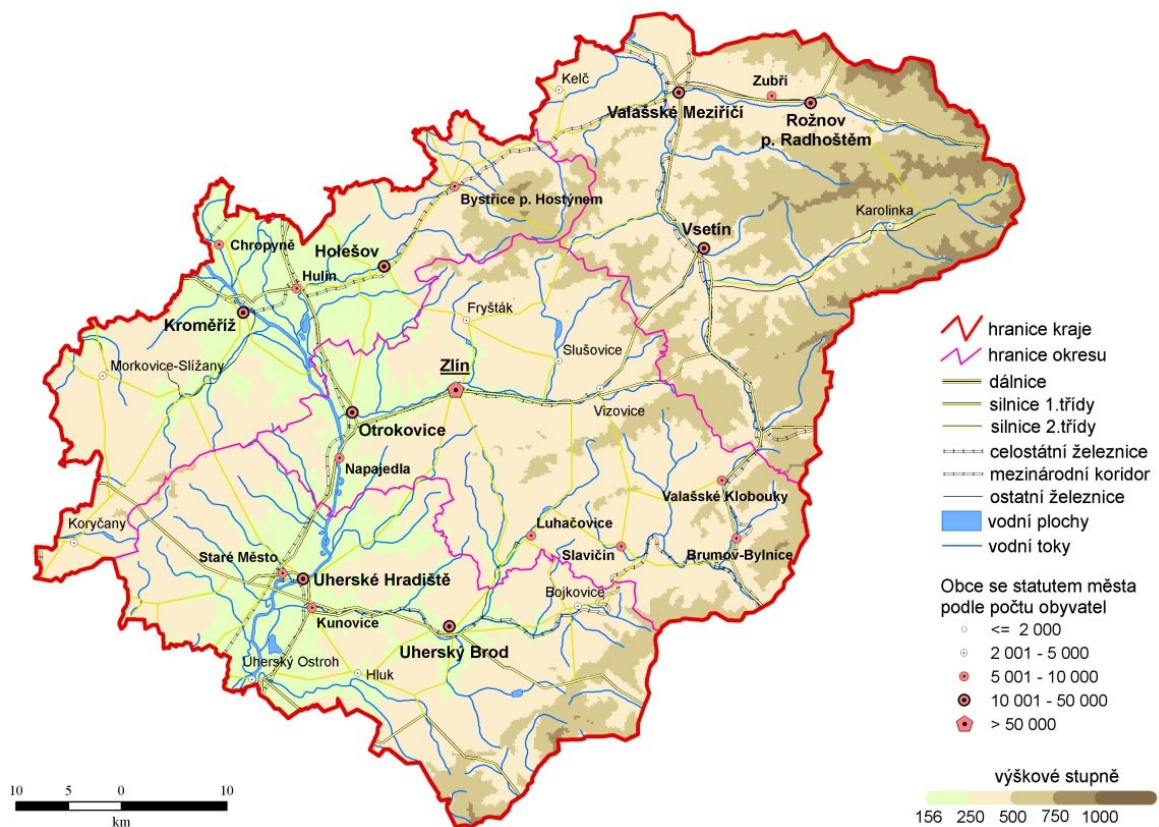
II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Následující kapitola se zabývá nejprve charakteristikou Zlínského kraje a poté demografickým vývojem ve Zlínském kraji a ve správních obvodech ORP Zlínského kraje. Závěr kapitoly obsahuje shrnutí hlavních zjištěných poznatků a predikci do budoucna v závislosti na stárnutí populace a terénních pečovatelských službách.

4.1 Charakteristika Zlínského kraje

Zlínský kraj byl ustanovený k 1. 1. 2000 na základě ústavního zákona č. 347/1997 o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Vznikl sloučením okresů Vsetín, Zlín, Uherské Hradiště a Kroměříž. Olomoucký kraj spolu se Zlínským krajem tvoří region soudržnosti Střední Morava. (Charakteristika Zlínského kraje, 2011)

Obr. 4. Geografická mapa Zlínského kraje

Zdroj: ČSÚ, 2012

Zlínský kraj se nachází v nejvýchodnější části České republiky. Svoji velikostí se ze 14 krajů řadí až na 11. místo. Kraj tvoří 307 obcí, z toho 13 obcí s rozšířenou působností, 30 obcí má statut města a statutární město Zlín je sídelním městem kraje. (Zlínský kraj, 2014, s. 8)

Základní údaje o kraji

Rozloha Zlínského kraje je 3 963 km² a díky své rozloze je čtvrtým nejmenším krajem v České republice. K 1. 1. 2016 žilo ve Zlínském kraji celkem 584 676 obyvatel a hustota osídlení (obyv./ km²) byla 148. (Okresy Zlínského kraje, © 2012-2016)

Zlínský kraj patří mezi průmyslové regiony s tradicí elektrotechnického, gumárenského, chemického, kovodělného, kožedělného a strojírenského průmyslu. Silnou pozici má v kraji i stavebnictví. (Zlínský kraj, 2014, s. 8)

Mezi významné podniky v kraji patří např.:

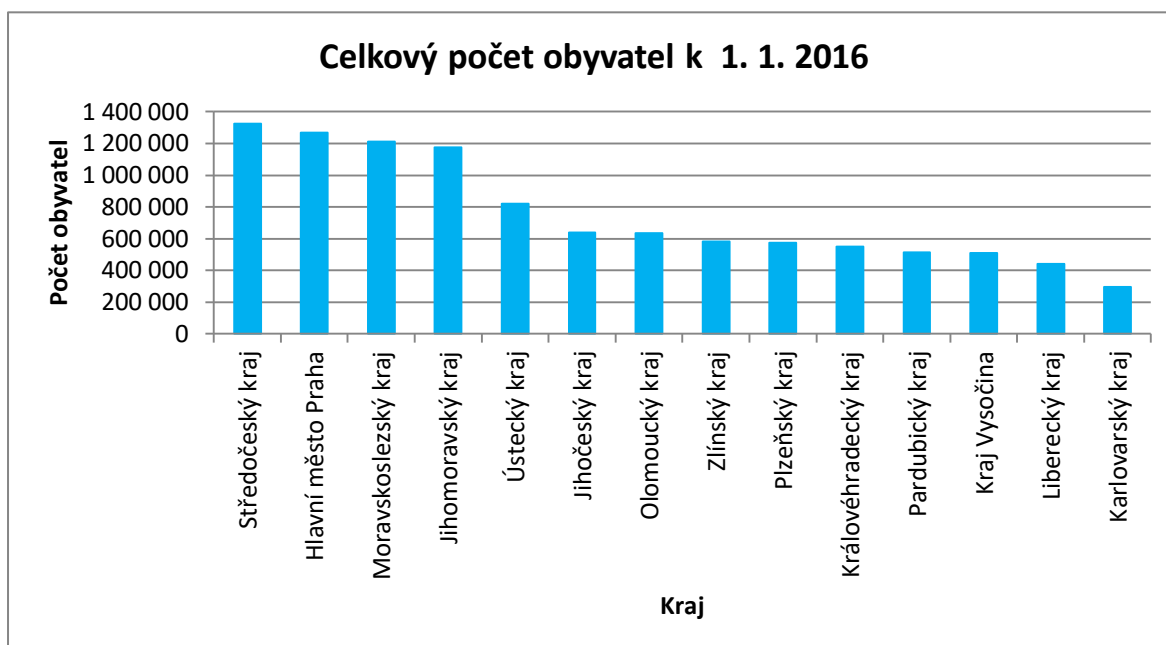
- BAŤA, akciová společnost,
- Continental Barum s.r.o.,
- Česká zbrojovka a.s.,
- Fatra, a.s.,
- Hamé s.r.o.,
- HP TRONIC Zlín, spol. s r.o.,
- MITAS, a. s.,
- LUKROM, spol. s r.o.,
- Slovácké strojírny, akciová společnost. (Mráčková, Pokluda a Ruszelák, 2010, s. 86-87)

Zlínský kraj sousedí na severu s Moravskoslezským krajem, na východě se Slovenskou republikou, v jihozápadní části s krajem Jihomoravským a severozápadně s Olomouckým krajem. V západní části kraje se kromě pohoří Chřiby nachází také severní výběžek Dolnomoravského úvalu a jižní část Hornomoravského úvalu. Východní hranici regionu tvoří Bílé Karpaty, které na severu přechází v Moravsko-slezské Beskydy a Javorníky. Na severu dominuje Hostýnsko-vsetínská hornatina. Největší řekou je Morava, naopak mezi nejmenší toky na území kraje patří např. Bečva a Dřevnice. Nikde v České republice se nenachází v jednom regionu tak rozmanité spektrum krajinné scenerie, technických a historických památek a folkloru jako ve Zlínském kraji. Ve Zlínském kraji se setkávají tři národopisné celky, jimiž jsou Haná, Valašsko a Slovácko. (Zlínský kraj, 2014, s. 8)

4.2 Demografický vývoj ve Zlínském kraji

Analýzy demografického vývoje jsou zpracovány na základě dat z ČSÚ. Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v analýzách pracovalo, se nachází v příloze P I. Seznam použitých dat se nachází v kapitole „Seznam použité literatury“ v části „Seznam použitých dat z ČSÚ.“

Z hlediska celkového počtu obyvatel k 1. 1. 2016 se Zlínský kraj řadí v rámci republiky na 8. místo. K 1. 1. 2016 žilo v kraji celkem 584 676 obyvatel. Jak z grafu vyplývá, nejvíce obyvatel žilo ve Středočeském kraji, poté následovalo Hlavní město Praha, Moravskoslezský, Jihomoravský, Ústecký, Jihočeský a Olomoucký kraj. V porovnání se Středočeským krajem žilo k 1. 1. 2016 ve Zlínském kraji o 742 181 obyvatel méně.

Graf 1 Celkový počet obyvatel v krajích

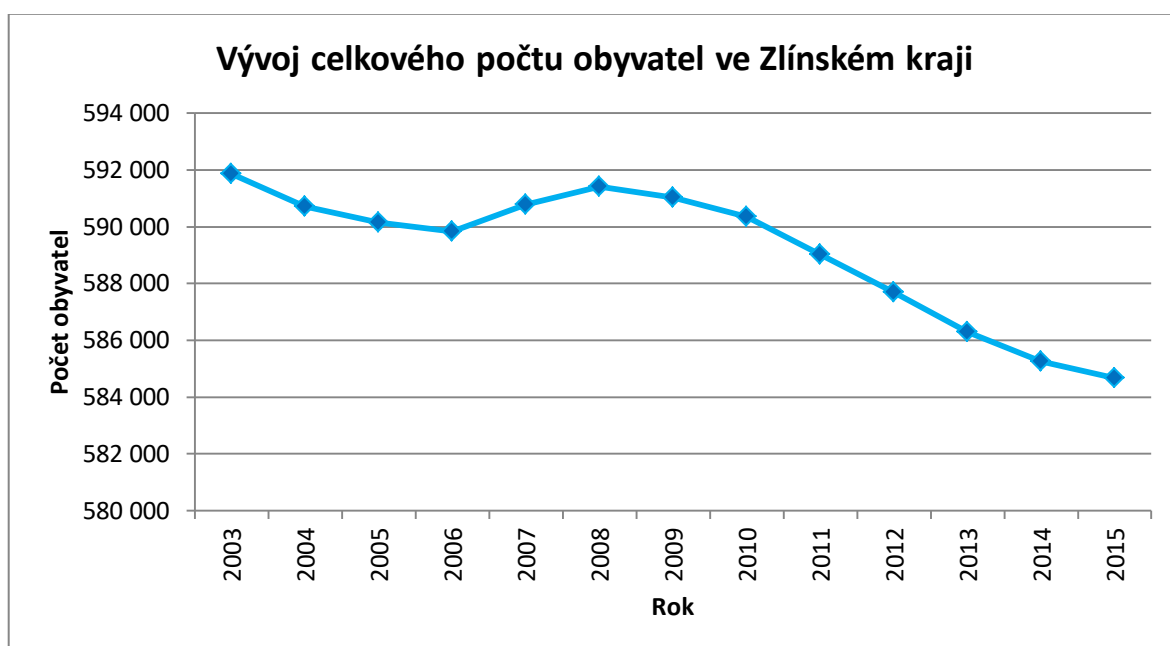
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

4.2.1 Vývoj celkového počtu obyvatel

Ve Zlínském kraji žilo k 31. 12. 2003 celkem 591 866 obyvatel. V letech 2004-2006 docházelo k pozvolnému poklesu počtu obyvatel, který byl způsobený hlavně pravidelným negativním přirozeným přírůstkem. V letech 2003-2004 bylo negativní také migrační saldo. Nicméně od roku 2005 začal převyšovat počet přistěhovaných nad počtem vystěhovaných a migrační saldo tak začalo nabírat kladných hodnot. Významné byly roky 2007 a 2008, v nichž došlo k růstu počtu obyvatel oproti rokům 2004-2006. Na růstu se podílel

jak kladný přirozený přírůstek, tak i kladné migrační saldo. Z hlediska migračního salda šlo o poslední roky, ve kterých byl počet přistěhovalých vyšší jak počet vystěhovalých osob.

Od roku 2009 docházelo pravidelně k poklesu celkového počtu obyvatel a k 31. 12. 2015 žilo ve Zlínském kraji celkem 584 676 obyvatel. Na úbytku obyvatelstva se podílel zejména převyšující počet zemřelých nad počtem živě narozených od roku 2011 a od roku 2009 negativní migrační saldo. Největší rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých byl v roce 2012, ve kterém byl počet vystěhovalých obyvatel o 737 více než počet přistěhovalých.

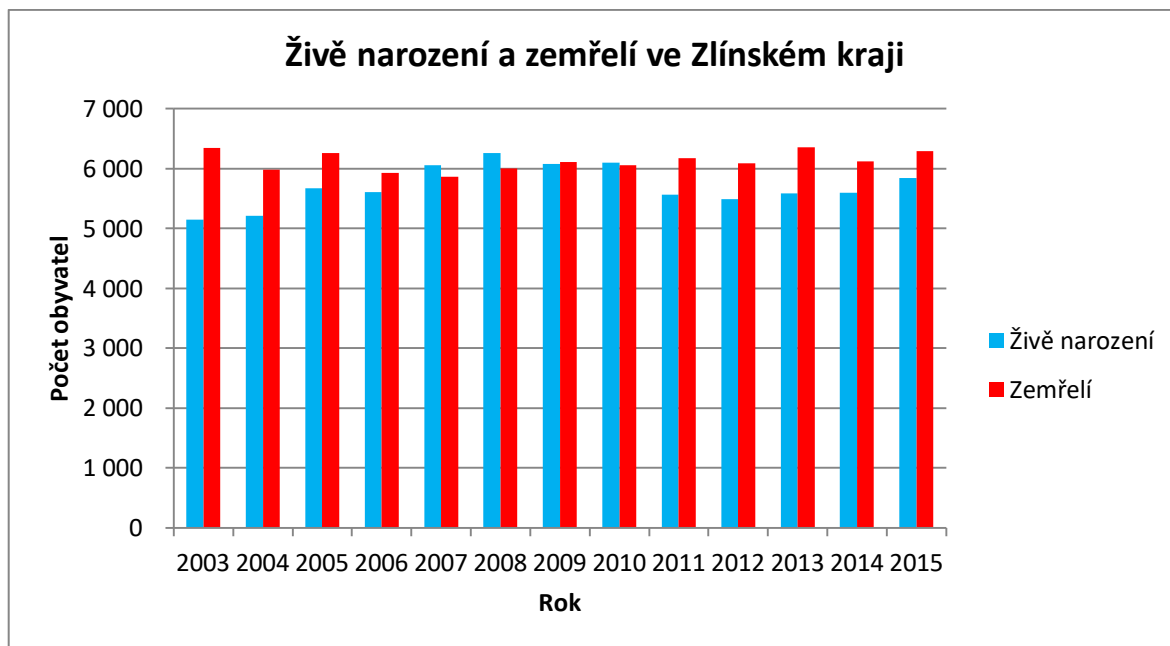

Graf 2 Celkový počet obyvatel ve Zlínském kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

4.2.2 Přirozený přírůstek ve Zlínském kraji

Přirozený přírůstek spolu s migrací obyvatel ovlivňují celkový počet obyvatel. Jak z následujícího grafu vyplývá, kladný přirozený přírůstek byl pouze v letech 2007-2008 a 2010. Největší rozdíl mezi počtem živě narozených a zemřelých byl v roce 2003. Přirozený přírůstek procházel v letech 2003-2015 kolísavostí. Nejmenší počet živě narozených byl v roce 2003, 2004 a 2012. Nejmenší počet zemřelých byl v letech 2004, 2006 a 2007. Důvody, proč dochází k poklesu živě narozených dětí, jsou odkládání rodičovství, budování kariéry, cestování ze strany mladých lidí. S odkládáním rodičovství se ale v pozdějším věku často objevují i problémy s plodností.

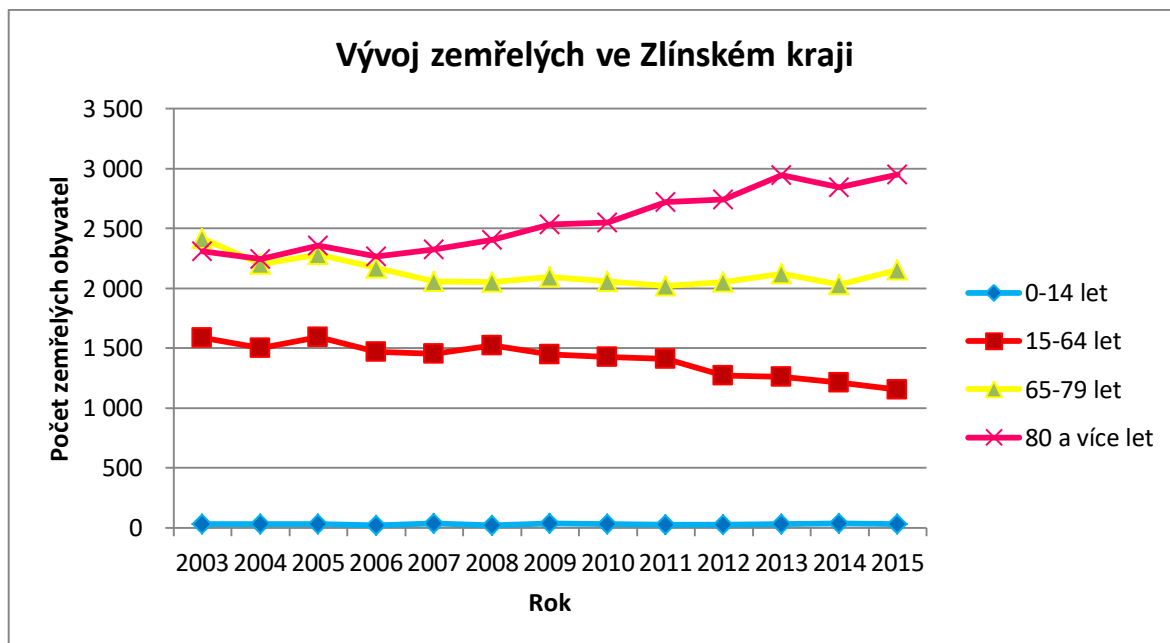

Graf 3 Živě narození a zemřelí ve Zlínském kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Zemřelí ve Zlínském kraji

Nejvíce obyvatel ve Zlínském kraji umírá ve věku nad 80 let. Výjimkou byl pouze rok 2003, v němž zemřelo o 110 obyvatel více ve věku 65-79 let. Zatímco počet zemřelých ve věku 80 a více let v letech 2007-2013 pravidelně rostl a k 31. 12. 2015 zemřelo ve sledovaném roce 2 951 obyvatel, což bylo naprosté maximum ze všech věkových skupin, počet zemřelých ve věku 15-64 let v letech 2008-2015 opakovaně klesal. K 31. 12. 2015 zemřelo ve věku 15-64 let 1 156 obyvatel a šlo tak o minimum počtu zemřelých ve sledovaném věku z let 2003-2015. Nejméně umírají obyvatelé Zlínského kraje ve věku 0-14 let.

Graf 4 Zemřelí ve Zlínském kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Z dat ČSÚ vyplývá, že nejvíce zemřelých bylo v letech 2003-2015 ze správního obvodu ORP Zlín (celkem 13 619 obyvatel), ORP Uherské Hradiště (celkem 12 058 obyvatel) a ORP Kroměříž (celkem 9 826 obyvatel). Zároveň se jedná o správní obvody, v nichž žije i nejvíce obyvatel. Naopak nejméně zemřelých z let 2003-2015 bylo ze správního obvodu ORP Bystřice pod Hostýnem (celkem 1 985 obyvatel) a ORP Vizovice (celkem 1 998 obyvatel). Nejvíce obyvatel ve Zlínském kraji každoročně umírá na nemoci oběhové soustavy a novotvary.

4.2.3 Věkové složení obyvatelstva kraje

Obyvatelé kraje jsou na základě svého věku rozděleni do 3 věkových skupin. Počet obyvatel v předproduktivním věku (0-14 let) v letech 2003-2009 klesal a od roku 2010 rostl. V roce 2009 žilo na území Zlínského kraje o 8 469 obyvatel méně v předproduktivním věku ve srovnání s rokem 2003. Naopak v roce 2015 v porovnání s rokem 2010 se počet obyvatel ve sledovaném věku zvýšil o 2 901 osob. I když od roku 2010 počet obyvatel v předproduktivním věku mírně roste, v porovnání s rokem 2003 žije na území Zlínského kraje méně obyvatel v tomto věku.

Počet obyvatel v produktivním věku (15-64 let) v letech 2005-2007 rostl. V roce 2007 se počet obyvatel zvýšil v porovnání s rokem 2005 o 633 obyvatel. Od roku 2008 do roku 2015 docházelo k pravidelnému poklesu počtu obyvatel ve věku 15-64 let. K 31. 12. 2015

se počet obyvatel ve sledované věkové skupině snížil o 28 375 osob v porovnání s rokem 2008.

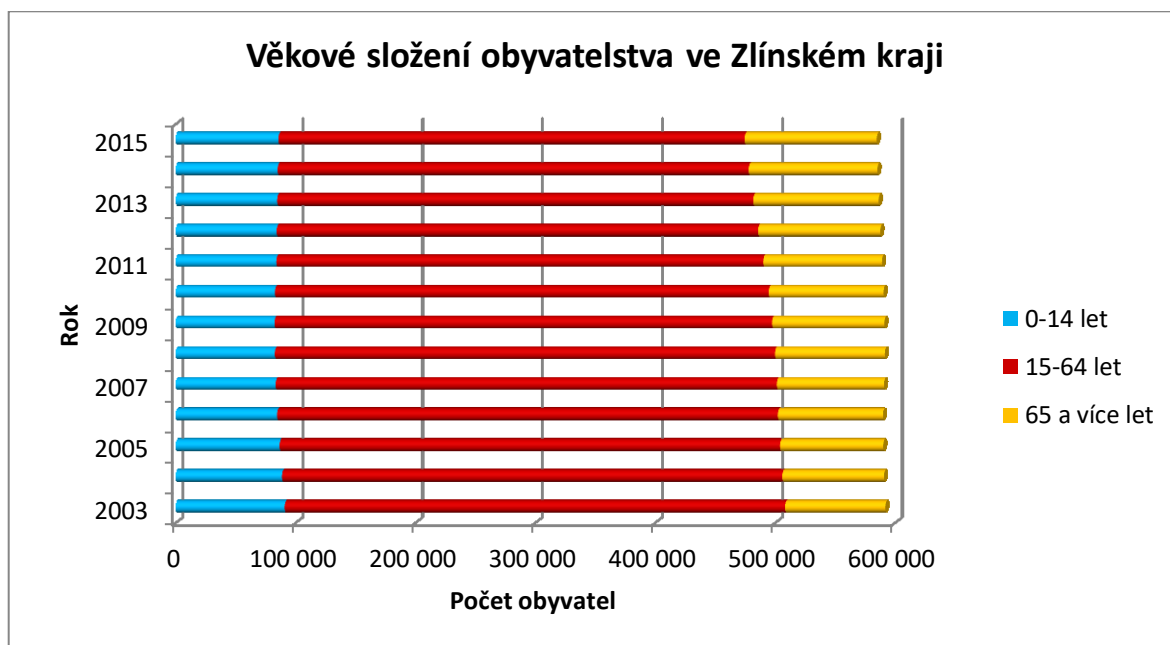
Naopak počet obyvatel v postproduktivním věku každým rokem pravidelně přibývá. K 31. 12. 2015 žilo ve Zlínském kraji 110 108 obyvatel ve věku 65 a více let, což bylo o 26 527 obyvatel více než v roce 2003. Ze tří sledovaných věkových skupin došlo za všechna sledovaná období k pravidelnému růstu počtu obyvatel pouze v postproduktivním věku.

Tab. 4. Obyvatelé Zlínského kraje dle věkových skupin

Členění obyvatel Zlínského kraje dle věkových skupin v roce 2003 a 2015			
2003		2015	
0 – 14 let	15,3 %	0 – 14 let	14,6 %
15 – 64 let	70,5 %	15 – 64 let	66,5 %
65 a více let	14,2 %	65 a více let	18,9 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

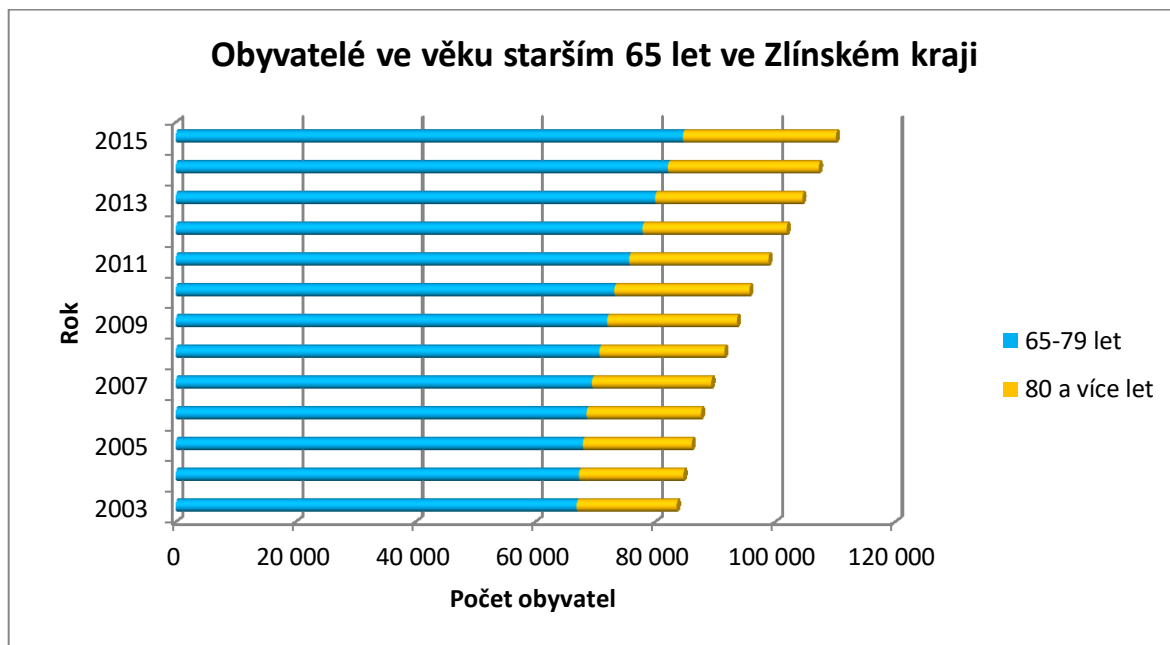
Jak z tabulky vyplývá, počet obyvatel věkových skupin 0-14 let a 15-64 let se v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 snížil a naopak vzrostl počet obyvatel ve věku 65 a více let. Grafické znázornění se nachází v následujícím grafu.

Graf 5 Věkové složení obyvatelstva ve Zlínském kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Vzhledem k tomu, že je diplomová práce zaměřena také na terénní pečovatelské služby ve Zlínském kraji, které z více jak 90 % využívají nejčastěji lidé v důchodovém věku, je zde zpracovaný graf, který znázorňuje vývoj obyvatel ve věku 65-79 let a 80 a více let.

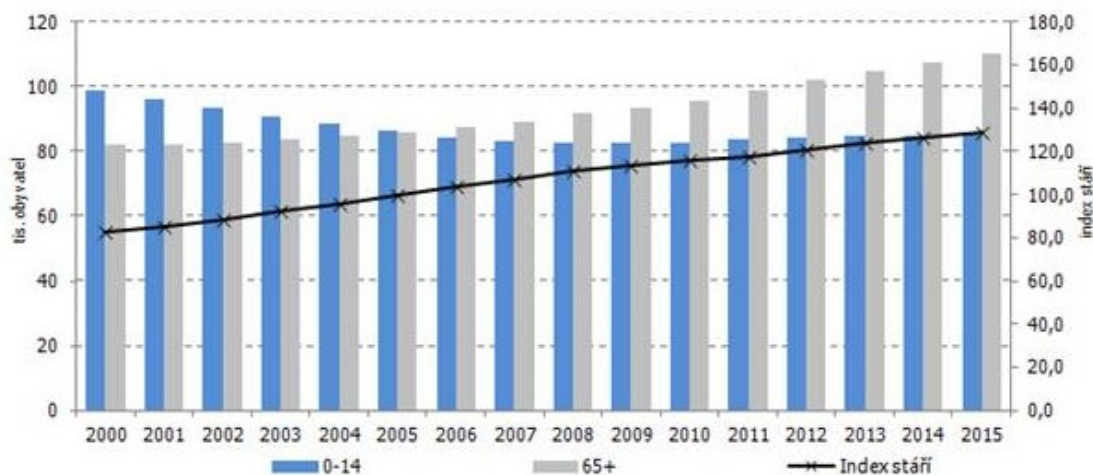
Graf 6 Obyvatelé ve věku starším 65 let ve Zlínském kraji

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

V roce 2003 žilo na území Zlínského kraje celkem 83 581 obyvatel ve věku 65 a více let. Z toho bylo 66 909 obyvatel ve věku 65-79 let a 16 672 obyvatel ve věku 80 a více let. V roce 2015 přibýlo 26 527 obyvatel ve věku 65 a více let, z toho se zvýšilo o 17 710 obyvatel ve věku 65-79 let a o 8 817 obyvatel ve věku 80 a více let v porovnání s rokem 2003.

4.2.4 Index stáří

Pro výpočet indexu stáří jsou základem věkové skupiny obyvatel ve věku 0-14 let a 65 a více let. Index stáří je poměrem obyvatel ve věku 65 a více let a 0-14 let. Z dat ČSÚ vyplývá, že ve sledovaných letech index stáří pravidelně rostl. Do roku 2005 byl index stáří menší než 100. V roce 2003 byl index stáří 92 %, což znamená, že na 100 dětí žilo v kraji 92 seniorů. Index stáří má v kraji rostoucí charakter. V roce 2015 vzrostl na 128,6 %. Věkové skupiny obyvatel a index stáří se nachází v následujícím grafu, který byl použitý z ČSÚ.

Graf 7 Věkové skupiny a index stáří

Zdroj: Obyvatelstvo Zlínského kraje v roce 2015, 2016

4.3 SO ORP Zlínského kraje

Zlínský kraj tvoří celkem 13 správních obvodů ORP. Jedná se o správní obvod ORP Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Kroměříž, Luhačovice, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Valašské Klobouky, Valašské Meziříčí, Vizovice, Vsetín, Zlín. Jejich charakteristika včetně demografického vývoje se nachází v následující části. Vzhledem k tomu, že je diplomová práce zaměřena i na systém fungování terénních pečovatelských služeb, byla v práci zahrnuta také kapitola demografického vývoje ve správních obvodech. Z 37 terénních pečovatelských služeb působí různý počet v různých správních obvodech.

Obr. 5. Mapa SO ORP Zlínského kraje

Zdroj: Správní obvody obcí s rozšířenou působností, © 2012-2016

4.3.1 SO ORP Bystřice pod Hostýnem

Bystřice pod Hostýnem je z hlediska počtu obyvatel nejmenším správním obvodem Zlínského kraje. Z pohledu rozlohy jí náleží desáté místo. Správní obvod se skládá ze 13 obcí a jednoho města, v němž žije přes polovinu obyvatel obvodu. Správní obvod se nachází v severní části. Zde hraničí s krajem Olomouckým. V rámci Zlínského kraje sousedí se správním obvodem ORP Holešov na západě, ORP Zlín na jihu, ORP Vsetín a ORP Valašské Meziříčí na východě. Co se týká území, je silně zalesněno. Západní oblast je součástí úrodné oblasti – Hornomoravského úvalu. (Charakteristika SO ORP Bystřice pod Hostýnem, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Bystřice pod Hostýnem

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci pracuje, se nachází v příloze P II.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod.

Tab. 5. Vybrané údaje za správní obvod Bystřice pod Hostýnem

Vybrané údaje za SO ORP Bystřice pod Hostýnem v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	15 928
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	15 578
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	92,0
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	143,8
Přirozený přírůstek	kladný pouze v letech 2007 a 2008
Migrační saldo	od roku 2007 pravidelně negativní

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Mezi roky 2004-2008 docházelo pravidelně k růstu a poklesu počtu obyvatel, což bylo způsobeno hodnotami přirozených přírůstků a migračního salda. Nejvíce obyvatel žilo na území správního obvodu v roce 2008. V tomto roce byl zaznamenán nejvyšší počet živě narozených dětí a nejnižší počet zemřelých obyvatel. Po roce 2008 docházelo k pravidelným poklesům celkového počtu obyvatel.

Vzhledem k tomu, že je ve správním obvodu od roku 2007 pravidelné negativní migrační saldo, lze předpokládat, že se nejedná o příliš lukrativní území. Největší skupinu přistěhovalých a vystěhovalých tvořili lidé ve věku 15-64 let. Z dat ČSÚ vyplývá, že od roku 2007, až na rok 2010, bylo migrační saldo vždy u této věkové kategorie záporné.

Dle pracovnice, která má na starosti evidenci obyvatel v ORP Bystřice pod Hostýnem, je problém v tom, že převážně mladí lidé odchází nejprve za studiem do větších měst (např. Brno, Praha, Olomouc) a po svých studiích v městech zůstávají, hledají si práci a případně i zakládají rodiny. Na poklesu počtu obyvatel se taktéž podílí méně živě narozených dětí v posledních letech.

Z dat dále vyplývá, že v případě věkové kategorie 65 a více let téměř ve všech sledovaných obdobích převyšoval počet vystěhovalých nad počtem přistěhovalých.

Ve správním obvodu dochází pravidelně za sledovaná období k růstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 2 229 osob, jejichž věk byl 65 a více let. V roce 2015 se počet obyvatel ve věku 65 a více let zvýšil o 36,9 %. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny, počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel ve věku nad 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003

o 505 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 317 osob.

4.3.2 SO ORP Holešov

Holešov je druhým nejmenším správním obvodem ve Zlínském kraji. Z celé rozlohy kraje tvoří přibližně jen 3 %. Z pohledu počtu obyvatel mu náleží čtvrté nejnižší místo. Přes 50 % obyvatel žije v jediném městě (Holešově) tohoto obvodu. Zbytek obyvatel bydlí v 18 obcích obvodu. Průměrný věk obyvatel je osmý nejvyšší v celém kraji. Správní obvod se nachází v severní části kraje. Sousedí nejen se čtyřmi správními obvody, kterými jsou Bystřice pod Hostýnem, Zlín, Otrokovice, Kroměříž, ale i s Olomouckým krajem na severu. (Charakteristika SO ORP Holešov, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Holešov

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P III.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Holešov.

Tab. 6. Vybrané údaje za správní obvod Holešov

Vybrané údaje za SO ORP Holešov v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	21 597
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	21 381
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	96,0
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	128,0
Přirozený přírůstek	kladný pouze v letech 2007 a 2009
Migrační saldo	negativní v letech 2010-2012 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

V letech 2007-2009 pravidelně celkový počet obyvatel rostl a v roce 2009 byl dokonce ve správním obvodu zaznamenán nejvyšší počet obyvatel, který byl způsobený migračním růstem. Ten v roce 2009 dosáhl za sledovaná období svého maxima, rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých byl 123 a počet živě narozených převyšoval počet zemřelých o 20 osob. V letech 2003-2015 tak šlo o nejvyšší přirozený přírůstek. Z dat ČSÚ vyplývá, že na migračních přírůstcích se podílely převyšující počty přistěhovalých osob nad vystěhovalými ve všech sledovaných věkových skupinách. Na rozdíl od správního

obvodu Bystřice pod Hostýnem se do správního obvodu Holešov stěhovali lidé i v důchodovém věku.

Dle pana místostarosty města Holešova je pozitivní migrační saldo ovlivněno růstem počtu přistěhovalých osob do města Holešova, které láká jak svojí historií, památkami, kulturou a možnostmi výletů, tak dobrou dopravní dostupností. V případě rozjezdu Strategické průmyslové zóny Holešov by zde vzniklo i hodně pracovních příležitostí, které by byly přínosem jak pro samotné obyvatele správního obvodu, tak i pro ostatní, díky kterým by mohl pozitivně vzrůst počet obyvatel ve Zlínském kraji.

Ve správním obvodu docházelo pravidelně za sledovaná období k nárůstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 3 171 osob, jejichž věk byl 65 a více let. V roce 2015 žilo na sledovaném území o 28,4 % více osob v tomto věku. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel nad 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 544 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 355 osob.

4.3.3 SO ORP Kroměříž

Kroměříž je třetím největším správním obvodem jak svou rozlohou, tak i počtem obyvatel. Správní obvod se skládá ze 46 obcí. Je zde poměrně vysoký podíl městského obyvatelstva, v pěti městech žije přes 67 % obyvatel správního obvodu. Správní obvod se nachází v západní části Zlínského kraje, na západě sousedí s Jihomoravským krajem a na severozápadě a severu s krajem Olomouckým. Sousedí se třemi správními obvody, a to se správním obvodem Holešov, Otrokovice, Uherské Hradiště. Území obvodu se nachází v Hornomoravském úvalu podél řeky Moravy a je v něm i druhý nejvyšší podíl orné a zemědělské půdy v rámci kraje. Až na jižní část, do níž zasahují kopce Chřibské pahorkatiny, je pro území typická rovina. (Charakteristika SO ORP Kroměříž, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Kroměříž

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P IV.

Pro větší přehlednost následuje zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Kroměříž.

Tab. 7. Vybrané údaje za správní obvod Kroměříž

Vybrané údaje za SO ORP Kroměříž v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	70 100
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	69 335
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	94,2
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	129,8
Přirozený přírůstek	kladný pouze v roce 2010
Migrační saldo	negativní v letech 2012-2013 a 2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

V roce 2006 byl zaznamenán druhý nejvyšší migrační přírůstek ze všech sledovaných let. V letech 2009-2010 byly zaznamenány poslední nárůstky celkového počtu obyvatel, které byly způsobeny zvyšujícím se počtem živě narozených dětí a poklesem zemřelých osob oproti předchozímu roku. Z pohledu přirozeného přírůstku byl rok 2010 výjimečný svojí kladnou hodnotou, tzn., že z let 2003-2015 byl rok 2010 jediným, ve kterém převyšoval počet živě narozených nad počtem zemřelých. Od roku 2011 dochází k pravidelnému poklesu počtu obyvatel.

Správní obvod je zajímavý tím, že z let 2003-2015 byly pouze 3 roky s negativním migračním saldem, na kterém se podílely zejména převyšující počty vystěhovalých osob ve věku 15-64 let nad počtem přistěhovalých ve stejné věkové skupině. Počet přistěhovalých vždy převyšoval nad počtem vystěhovalých osob ve věku 65 a více let. Na základě této skutečnosti se lze domnívat, že je SO ORP Kroměříž pro lidi v důchodovém věku zajímavý a vyhledávaný. Jedním z důvodů může být, že lidé hledají na stáří klidnější místo ke svému životu.

Ve správním obvodu dochází každoročně k nárůstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 9 890 obyvatel, jejichž věk byl 65 a více let. V roce 2015 žilo na sledovaném území o 32,8 % více osob v tomto věku. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel ve věku nad 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 2 178 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 1 065 osob.

4.3.4 SO ORP Luhačovice

Tento obvod se nachází v jihovýchodní části kraje. Sousedí nejen se Slovenskou republikou, ale i se správními obvody Zlín, Vizovice a Valašské Klobouky. Vzhledem k rozloze se jedná o pátý nejmenší obvod a z hlediska počtu obyvatel je třetím nejmenším. Reliéf oblasti tvoří Vizovická vrchovina a pohoří Bílé Karpaty ve východní a jihovýchodní části. Tento správní obvod je poměrně bohatý na minerální prameny, které jsou využity např. při léčbě dýchacího a trávicího ústrojí. (Charakteristika SO ORP Luhačovice, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Luhačovice

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P V.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Luhačovice.

Tab. 8. Vybrané údaje za správní obvod Luhačovice

Vybrané údaje za SO ORP Luhačovice v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	19 692
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	18 818
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	92,1
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	133,8
Přirozený přírůstek	kladný v letech 2008, 2010, 2015
Migrační saldo	pozitivní pouze v roce 2007

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Až do roku 2006 docházelo k pravidelnému poklesu počtu obyvatel, což bylo způsobeno jak negativním migračním saldem, tak i zápornými přirozenými přírůstky. V roce 2007 se celkový počet obyvatel zvýšil pouze o 1 osobu v porovnání s rokem 2006. K růstu počtu obyvatel napomohl migrační přírůstek, který byl jediným ze všech sledovaných let.

Dle místostarosty města Luhačovice je převažující negativní migrační saldo způsobeno zejména odchodem mladých lidí do velkých měst či do zahraničí. Mladí lidé nemají ve správním obvodu příliš velké uplatnění, nabídky práce jsou převážně jen v cestovním ruchu a lázeňství. Je zde malé uplatnění vysokoškoláků, kteří se i častěji stěhují pryč než vyučení lidé. Naopak starousedlíci mají tendenci spíše zůstat a na stáří se už nestěho-

vat. I přes vyšší počet vystěhovalých byl ale zaznamenaný nárůst počtu obyvatel např. v obci Řetechov.

Ve správním obvodu dochází za sledovaná období pravidelně k růstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 2 812 obyvatel starších 65 let. V roce 2015 žilo na sledovaném území o 24,5 % více obyvatel v tomto věku. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny a to počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel starších 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 347 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 342 osob.

4.3.5 SO ORP Otrokovice

Správní obvod Otrokovice je sice nejmenším správním obvodem, ale zato má nejvyšší průměrnou hustotu obyvatel. Obvod se skládá z osmi obcí a dvou měst. Sousedí se správním obvodem Zlín, Uherské Hradiště, Kroměříž a Holešov. Region je situovaný na rozhraní Dolnomoravského a Hornomoravského úvalu kolem řeky Moravy. Podíl zemědělské půdy je třetí nejvyšší v celém kraji. (Charakteristika SO ORP Otrokovice, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Otrokovice

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P VI.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Otrokovice.

Tab. 9. Vybrané údaje za správní obvod Otrokovice

Vybrané údaje za SO ORP Otrokovice v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	35 154
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	34 482
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	86,6
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	129,9
Přirozený přírůstek	záporný v letech 2003 a 2010-2015
Migrační saldo	pozitivní pouze v letech 2007-2008

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

V letech 2003-2006 byly ve správním obvodu zaznamenány největší rozdíly mezi počty přistěhovaných a vystěhovaných osob. Na negativním migračním saldu se podílely, až na rok 2003, všechny věkové kategorie. Největší rozdíl mezi počty přistěhovaných a vystěhovaných byl u věkové skupiny 15-64 let. Od roku 2007 do roku 2008 se počet obyvatel lehce zvýšil, což bylo způsobeno migračními růsty.

Z dat ČSÚ vyplývá, že od roku 2009 je počet přistěhovaných obyvatel starších 65 let vyšší jak počet jejich vystěhovaných vrstevníků. Na základě této skutečnosti se jeví, že je správní obvod pro seniory atraktivní. Důvodem může být, že lidé na stáří vyhledávají pro svůj život klidnější a méně hektické místo. Navíc správní obvod může lákat např. příjemným prostředím, poměrně dobrou dopravní obslužností a relativně nižšími cenami za bydlení.

Ve správním obvodu dochází za sledovaná období pravidelně k nárůstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 4 575 obyvatel, jejichž věk byl 65 a více let. V roce 2015 žilo na sledovaném území o 42,9 % více osob v tomto věku. Počet obyvatel starších 65 let je dále rozdělený na 2 skupiny a to počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel starších 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 1 437 osob a počet obyvatel ve věku nad 80 let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 525 osob.

4.3.6 SO ORP Rožnov pod Radhoštěm

Rožnov pod Radhoštěm tvoří přibližně 6 % rozlohy Zlínského kraje. Velká část obyvatel žije ve dvou městech regionu, zbývající obyvatelé žijí v 7 obcích obvodu. Rožnov pod Radhoštěm se nachází v severovýchodní části Zlínského kraje a sousedí s krajem Moravskoslezským. Na západě a na jihu sousedí se správními obvody kraje a to s Valašským Meziříčím a Vsetínem. Co se týká povrchu oblasti, je převážně hornatý, nížina se nachází jen v údolí Rožnovské Bečvy. Nejvýznamnější horou je Radhošť, kde se nachází známá socha boha Radegasta. (Charakteristika SO ORP Rožnov pod Radhoštěm, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Rožnov pod Radhoštěm

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P VII.

Pro větší přehlednost následuje zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Rožnov pod Radhoštěm.

Tab. 10. Vybrané údaje za správní obvod Rožnov pod Radhoštěm

Vybrané údaje za SO ORP Rožnov pod Radhoštěm v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	35 208
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	35 227
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	87,2
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	130,5
Přirozený přírůstek	kladný v letech 2005-2010
Migrační saldo	pozitivní v letech 2004, 2007, 2010, 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

V roce 2005 byl zaznamenán první pokles počtu obyvatel. Následující 3 roky se začal počet obyvatel zvyšovat díky rostoucímu přirozenému přírůstku a poměrně malému rozdílu mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob. V roce 2009 poklesl celkový počet obyvatel oproti předchozímu roku o 55 osob kvůli migračnímu úbytku, který byl nejzápornější ze všech sledovaných let.

Z pohledu migrace obyvatel je zajímavé, že počet přistěhovalých nad vystěhovalými převyšuje u lidí ve věku 65 a více let.

Ve správním obvodu dochází pravidelně za sledovaná období k nárůstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 4 752 obyvatel, jejichž věk byl 65 a více let. V roce 2015 žilo na sledovaném území o 42,2 % více obyvatel v tomto věku. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny a to počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel nad 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 1 356 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 649 osob.

4.3.7 SO ORP Uherské Hradiště

Správní obvod Uherské Hradiště tvoří největší počet obcí, kterých je 48. Co se týká počtu obyvatel a rozlohy, náleží mu druhé místo ve Zlínském kraji. Obvod je situovaný v jihozápadní části kraje. Sousedí s krajem Jihomoravským a se správními obvody Kroměříž, Otrokovice, Zlín a Uherský Brod. V západní části oblasti se nachází pohoří Chřiby, s nejvyšším vrcholem Brdo o výšce 587 m n. m. Podíl orné půdy na tomto území je třetí nejvyšší ve Zlínském kraji. (Charakteristika SO ORP Uherské Hradiště, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Uherské Hradiště

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P VIII.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Uherské Hradiště.

Tab. 11. Vybrané údaje za správní obvod Uherské Hradiště

Vybrané informace o SO ORP Uherské Hradiště v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	89 942
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	90 289
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	94,1
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	129,2
Přirozený přírůstek	kladný v letech 2007-2011
Migrační saldo	negativní v letech 2009-2013 a 2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ve správním obvodu žilo na konci roku 2015 o 347 obyvatel více než v roce 2003, což bylo způsobeno hlavně migračním přírůstkem v letech 2005-2008. Z dat z ČSÚ vyplývá, že v letech 2005-2008 výrazně převyšoval počet přistěhovalých nad počtem vystěhovalých a to zejména ve věku 15-64 let. Nicméně od roku 2009 jsou to právě obyvatelé ve věku 15-64 let, kteří se ze správního obvodu stěhují pryč. Zajímavostí je, že až na rok 2009 a 2012, převyšoval počet přistěhovalých nad počtem vystěhovalých ve věku nad 65 let.

Ve správním obvodu dochází pravidelně za sledovaná období k nárůstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 12 738 obyvatel, jejichž věk byl nad 65 let. V roce 2015 žilo na sledovaném území o 33,2 % více osob v tomto věku. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel nad 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 2 653 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 1 573 osob.

4.3.8 SO ORP Uherský Brod

Tento správní obvod má nejnižší podíl městského obyvatelstva. Tvoří ho 30 obcí, ve dvou městech žije okolo 40 % obyvatelstva. Díky své rozloze mu náleží čtvrté místo v kraji. Z pohledu počtu obyvatel je ale na pátém místě. Obvod Uherský Brod se nachází v jižní části Zlínského kraje. Kromě tří správních obcí Uherské Hradiště, Zlín a Luhačovice sousedí i s krajem Jihomoravským a se Slovenskou republikou. Většinu území pokrývá pohoří Bílé Karpaty. (Charakteristika SO ORP Uherský Brod, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Uherský Brod

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P IX.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Uherský Brod.

Tab. 12. Vybrané údaje za správní obvod Uherský Brod

Vybrané údaje za SO ORP Uherský Brod v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	54 068
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	52 541
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	93,4
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	136,9
Přirozený přírůstek	záporný ve všech letech
Migrační saldo	negativní v roce 2004, 2008, 2011-2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Za všechna sledovaná období ve správním obvodu došlo pouze v roce 2007 oproti roku 2006 k nárůstu celkového počtu obyvatel. Na růstu počtu obyvatel se podílel migrační přírůstek, který byl druhým nejvyšším ze všech sledovaných období. Počet přistěhovalých převyšoval nad počtem vystěhovalých o 83 obyvatel a počet zemřelých byl vyšší v porovnání s počtem živě narozených už jen o 38 osob. Nicméně od roku 2008 do konce roku 2015 počet obyvatel pravidelně klesal.

Ve správním obvodu převažoval vždy počet zemřelých nad počtem živě narozených. Na základě této skutečnosti patří správnímu obvodu prvenství v pravidelném záporném přirozeném přírůstku. I když se zde v průměru rodí ročně přibližně 490 živých dětí, průměrně ročně zemře okolo 574 osob.

Z dat z ČSÚ vyplývá, že se do správního obvodu pravidelně, až na rok 2013, přistěhovalo více osob od 65 let, než kolik se jich vystěhovalo. Zdá se, že se správní obvod stává pro lidi v důchodovém věku atraktivní.

Za sledovaná období docházelo k nárůstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 žilo ve správním obvodu 7 946 obyvatel, jejichž věk byl 65 a více let. V roce 2015 zde žilo o 27,2 % více osob v tomto věku. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel nad 80 let. V obou věkových skupinách se počet obyvatel v roce 2015 oproti roku 2003 zvýšil. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 1 402 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 761 osob.

4.3.9 SO ORP Valašské Klobouky

Díky své rozloze je šestým největším správním obvodem. Z pohledu počtu obyvatel je až na devátém místě ze třinácti správních obvodů Zlínského kraje. Správní obvod se nachází v jihovýchodní části kraje. Kromě tří správních obvodů Luhačovice, Vsetín a Vizovice sousedí i se Slovenskou republikou. Reliéf oblasti tvoří Vizovická vrchovina a Bílé Karpaty s nejvyšším vrcholem Javorníkem, který měří 782 m. n. m. (Charakteristika SO ORP Valašské Klobouky, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Valašské Klobouky

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P X.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Valašské Klobouky.

Tab. 13. Vybrané údaje za správní obvod Valašské Klobouky

Vybrané údaje za SO ORP Valašské Klobouky v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	24 223
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	23 341
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	74,5
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	114,4
Přirozený přírůstek	kladný pouze v letech 2007-2008
Migrační saldo	pozitivní pouze v roce 2003

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Z pohledu migračního salda převyšoval počet přistěhovalých nad počtem vystěhovalých pouze v roce 2003, od roku 2004 ve správním obvodu přetrvává migrační úbytek. Přírodní přírůstek byl kladný pouze v letech 2007-2008. Je zajímavé, že na sledovaném území neklesal pouze celkový počet obyvatel, ale i počet obyvatel ve věku 0-14 let. V roce 2015 žilo ve správním obvodu o 1 021 obyvatel méně této věkové skupiny než v roce 2003. Z dat z ČSÚ vyplývá, že od roku 2007 převyšoval počet vystěhovalých nad počtem přistěhovalých ve věku 0-14 let.

Na migračním úbytku v letech 2004-2015 se nejvíce podílel počet vystěhovalých obyvatel ve věku 15-64 let. Naopak bylo zjištěno, že se do správního obvodu stěhují lidé v důchodovém věku. Až na rok 2009 byl počet přistěhovalých ve věku 65 a více let pravidelně vyšší jak počet vystěhovalých.

V letech 2003-2015 rostl počet obyvatel ve věku 65 a více let. Na konci roku 2015 byl zaznamenaný přírůstek počtu obyvatel ve věku 65 a více let oproti roku 2003 o 18,4 %. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel nad 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se počet obyvatel zvýšil v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil od roku 2003 do roku 2015 o 276 obyvatel. V roce 2015 oproti roku 2003 vzrostl i počet obyvatel ve věku nad 80 let o 332 osob.

4.3.10 SO ORP Valašské Meziříčí

Valašské Meziříčí je obvodem s třetím největším podílem obyvatel, kteří žijí převážně ve městech. Svým počtem obyvatel se řadí na šesté místo ve Zlínském kraji. Valašské Meziříčí je situované v severovýchodní části Zlínského kraje. Sousedí s Olomouckým a Moravskoslezským krajem. Co se týká Zlínského kraje, sousedí se správními obvody Rožnov pod Radhoštěm, Vsetín a Bystřice pod Hostýnem. Necelých 70 % obyvatel žije ve dvou městech obvodu a z toho většina v sídle správního obvodu Valašském Meziříčí. (Charakteristika SO ORP Valašské Meziříčí, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Valašské Meziříčí

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P XI.

Pro větší přehlednost následuje zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Valašské Meziříčí.

Tab. 14. Vybrané údaje za správní obvod Valašské Meziříčí

Vybrané údaje za SO ORP Valašské Meziříčí v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	41 995
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	41 531
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	80,2
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	119,2
Přirozený přírůstek	kladný v letech 2006-2010, 2013, 2014
Migrační saldo	pozitivní v letech 2003-2004 a 2008

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Až do roku 2006 docházelo k poklesu počtu obyvatel, který souvisel jak se zápornými přirozenými přírůstky, tak s migračními úbytky. Poměrně velký nárůst počtu obyvatel byl zaznamenán v roce 2008, v němž se celkový počet obyvatel zvýšil o 173 osob oproti předchozímu roku. Takový skok byl způsobený relativně vysokým počtem přistěhovalých a nízkým počtem vystěhovalých obyvatel. Ačkoliv se v roce 2009 počet obyvatel ještě o 26 osob zvýšil díky kladnému přirozenému přírůstku, migrační saldo začalo být od roku 2009 negativní, což vypovídá o tom, že na území správního obvodu převyšuje počet vystěhovalých nad počtem přistěhovalých.

Jedním z důvodů, který se na poklesu počtu obyvatel podepsal, byl zvyšující se počet vystěhovalých ve věku 15-64 let oproti přistěhovalým ve stejném věku. Právě lidé ve věku 15-64 let se nejvíce podílí na migračním úbytku.

Ve správním obvodu dochází pravidelně za sledovaná období k nárůstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let. V roce 2003 zde žilo 5 454 obyvatel ve věku nad 65 let. V roce 2015 se počet obyvatel v tomto věku zvýšil o 39,5 %. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel ve věku 80 a více let. V roce 2015 se zvýšil počet obyvatel v obou skupinách.

4.3.11 SO ORP Vizovice

Správní obvod Vizovice je obvodem s nejmladším obyvatelstvem. Průměrný věk za rok 2015 byl 41 let, šlo tak o správní obvod s nejnižším průměrným věkem ve Zlínském kraji. Díky své rozloze je třetím nejmenším správním obvodem Zlínského kraje a z pohledu počtu obyvatel je druhým nejmenším. Tento správní obvod se nachází ve středu Zlínského kraje. Sousedí se správním obvodem Zlín, Luhačovice, Valašské Klobouky, Vsetín. Skládá se z 16 obcí, z toho jsou dvě města, v nichž žije přibližně 45,5 % obyvatel celého správní-

ho obvodu. Pro tuto oblast je známé ovocnářství. Jedná se hlavně o pěstování švestek, které následně slouží jako významná surovina pro výrobu slivovice a dalších lihovin nejen ve společnosti Rudolfa Jelínka. (Charakteristika SO ORP Vizovice, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Vizovice

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P XII.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Vizovice.

Tab. 15. Vybrané údaje za správní obvod Vizovice

Vybrané údaje za SO ORP Vizovice v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	16 048
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	16 844
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	74,0
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	104,3
Přirozený přírůstek	záporný v letech 2003, 2011 a 2015
Migrační saldo	negativní v letech 2003, 2012 a 2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Správnímu obvodu Vizovice patří prvenství v tom, že celkový počet obyvatel každým rokem, až na poslední sledovaný rok, rostl. V roce 2003 žilo ve správním obvodu 16 048 obyvatel a následující roky se jejich počet vždy zvyšoval. Změna ve vývoji nastala až v roce 2015, kdy došlo k drobnému poklesu a počet obyvatel se snížil o 10 osob z důvodu záporného přirozeného přírůstku i negativního migračního salda. Růstu počtu obyvatel ve správním obvodu Vizovice napomáhá převládající pozitivní migrační saldo a přírůstek obyvatel stěhováním.

Na migračním růstu je pozoruhodné, že se zde stěhují nejvíce lidé ve věku 15-64 let. Podle paní starostky města Vizovice došlo ve Vizovicích k výstavbě nového sídliště, které láká právě obyvatele ve věku 15-64 let i s jejich dětmi. Věková kategorie 0-14 let je druhou nejvýznamnější věkovou kategorií, která se podílí na migračním růstu ve správním obvodu.

Počet obyvatel ve věku 65 a více let pravidelně ve všech letech rostl. V roce 2015 žilo na území správního obvodu ORP Vizovice o 33,9 % více obyvatel v tomto věku než v roce

2003. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel ve věku 80 a více let. V obou věkových skupinách došlo v roce 2015 k nárůstu počtu obyvatel oproti roku 2003. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se tak zvýšil o 512 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 167 osob.

4.3.12 SO ORP Vsetín

Vsetín je největším správním obvodem Zlínského kraje. Z celkové rozlohy Zlínského kraje zaujímá přibližně 17 %. Co se týká počtu obyvatel, řadí se na čtvrté místo a průměrný věk obyvatel, který byl v roce 2015 41,9 let, byl čtvrtým nejnižším v celém kraji. Správní obvod se skládá z 32 obcí, z toho 2 mají statut města, v nichž žije přibližně 44 % obyvatel celého obvodu. Z hlediska polohy se nachází u hranic se Slovenskou republikou a v rámci Zlínského kraje sousedí s dalšími správními obvody Rožnov pod Radhoštěm, Valašské Meziříčí, Bystřice pod Hostýnem, Zlín, Vizovice a Valašské Klobouky. Sídlem tohoto správního obvodu je město Vsetín, v němž žije přibližně 40 % obyvatel kraje. (Charakteristika SO ORP Vsetín, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Vsetín

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P XIII.

Pro větší přehlednost je níže zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Vsetín.

Tab. 16. Vybrané údaje za správní obvod Vsetín

Vybrané údaje za SO ORP Vsetín v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	68 163
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	66 159
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	82,0
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	120,7
Přirozený přírůstek	kladný pouze v letech 2007-2009
Migrační saldo	negativní ve všech letech

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Pro správní obvod Vsetín je typický každoroční pokles počtu obyvatel. Na poklesu počtu obyvatel má vliv převládající migrační úbytek ve všech sledovaných letech. Na základě dat

z ČSÚ lze vyčíst, že v každém roce byl počet vystěhovalých vyšší jak počet přistěhovaných. Největší počet vystěhovalých ve všech sledovaných obdobích byl ve věku 15-64 let.

Dle pověřené pracovnice, která má na starosti evidenci obyvatel, je příčinou migračního úbytku ve správním obvodu Vsetín to, že zde není tolik pracovních příležitostí. Zejména mladí lidé nejprve odchází za studiem do větších měst a poté se tam i usadí. Z pohledu pracovních příležitostí jsou zde spíše dělnické profese. Zaznamenaný je docela i vysoký počet zemřelých, který se negativně projevuje na úbytku počtu obyvatel. Naopak jsou ale zaznamenány z let 2005, 2009, 2014 a 2015 malé přírůstky obyvatel stěhováním v důchodovém věku. Většinou jde o lidi, kteří si chtějí ve stáří odpočinout od velkých měst.

V roce 2003 žilo na území správního obvodu Vsetín 8 987 osob ve věku 65 a více let, v roce 2015 se počet obyvatel zvýšil o 32,7 %. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel nad 80 let. Ze zpracovaných dat z ČSÚ vyplývá, že se zvyšuje počet obyvatel v obou skupinách. Počet obyvatel ve věku 65-79 let se zvýšil v roce 2015 oproti roku 2003 o 2 204 osob a počet obyvatel ve věku 80 a více let vzrostl v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 o 736 osob.

4.3.13 SO ORP Zlín

Z hlediska počtu obyvatel patří tento správní obvod k největším. Co se týká rozlohy, zaujímá páté místo. Správní obvod zahrnuje kromě dvou měst 28 obcí. Obvod se nachází uprostřed Zlínského kraje a sousedí s následujícími osmi správními obvody - Vizovice, Vsetín, Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Otrokovice, Uherské Hradiště, Uherský Brod a Luhačovice. (Charakteristika SO ORP Zlín, 2014)

Demografický vývoj ve SO ORP Zlín

Tabulky se zpracovanými daty z ČSÚ, s nimiž se v diplomové práci v analýzách demografického vývoje pracuje, se nachází v příloze P XIV.

Pro větší přehlednost následuje zpracovaná tabulka s vybranými údaji za správní obvod Zlín.

Tab. 17. Vybrané údaje za správní obvod Zlín

Vybrané údaje za SO ORP Zlín v letech 2003-2015	
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2003	99 748
Počet obyvatel celkem k 31. 12. 2015	99 150
Index stáří (%) k 31. 12. 2003	113,3
Index stáří (%) k 31. 12. 2015	135,6
Přirozený přírůstek	kladný pouze v letech 2008, 2010 a 2012
Migrační saldo	pozitivní v letech 2006, 2007, 2011, 2015

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Poprvé se celkový počet obyvatel zvýšil v letech 2006-2007 díky migračnímu růstu. Od roku 2008 začalo docházet k poklesu počtu obyvatel, na kterém se podílel migrační úbytek spolu se záporným přirozeným přírůstkem. Výjimky tvořily roky 2011 a 2015, v nichž počet obyvatel vzrostl díky pozitivnímu migračnímu saldu.

Z dat z ČSÚ vyplývá, že na migraci se nejvíce podílí lidé ve věku 15-64 let. Nejzápornějších hodnot dosahovalo migrační saldo u osob ve věku 15-64 let v roce 2003-2004, kdy byly hodnoty -254 a -258. Naopak v roce 2015 byl zaznamenán největší migrační růst, kdy se do správního obvodu Zlín přistěhovalo o 185 osob ve věku 15-64 let více než kolik se jich vystěhovalo. Zároveň se v tomto roce přistěhovalo také o 96 obyvatel více ve věku do 15 let.

V letech 2003-2015 převyšoval vždy počet vystěhovalých nad počtem přistěhovalých ve věku 65 a více let. Z převládajících záporných hodnot u lidí v důchodovém věku je možné, že správní obvod Zlín není pro obyvatele zajímavý a někteří vyhledávají pro své stáří jiné místo ke svému životu. Jedná se vůbec o první správní obvod ve Zlínském kraji, ve kterém byl pravidelně ve všech sledovaných letech počet vystěhovalých ve věku 65 a více let vyšší než počet přistěhovalých v tomto věku.

I ve správním obvodu Zlín dochází pravidelně za sledovaná období k nárůstu počtu obyvatel ve věku od 65 let. V roce 2003 žilo na území správního obvodu 15 707 osob, jejichž věk byl 65 a více let. V roce 2015 žilo na sledovaném území o 26,3 % více osob v tomto věku. Počet obyvatel ve věku 65 a více let je dále rozdělený na 2 skupiny – počet obyvatel ve věku 65-79 let a počet obyvatel nad 80 let. V roce 2015 se zvýšil počet obyvatel v obou skupinách oproti roku 2003.

4.4 Shrnutí hlavních poznatků zjištěných analýzou demografického vývoje ve Zlínském kraji

Následující podkapitola je zaměřena na shrnutí hlavních poznatků, které byly zjištěny analýzou demografického vývoje ve Zlínském kraji. Podkapitola pak dále navazuje i na shrnutí hlavních poznatků zjištěných analýzou demografického vývoje ve 13 správních obvodech ORP Zlínského kraje.

Zlínský kraj se z pohledu celkového počtu obyvatel v rámci republiky řadí na 8. místo. Za sledovaná období 2003-2015 se počet obyvatel snížil o 7 190 osob. Na úbytku počtu obyvatel má největší podíl záporný přirozený přírůstek a negativní migrační saldo. Negativní migrační saldo napovídá tomu, že hlavně lidé v produktivním věku ze Zlínského kraje odchází buď do větších měst, nebo i do zahraničí. Ve Zlínském kraji převažuje záporný přirozený přírůstek, který vypovídá o tom, že počet zemřelých je vyšší jak počet živě narozených. Na nižší porodnosti se může podílet odkládání rodičovství, cestování, kariéra, problémy s otěhotněním.

Tabulka níže zobrazuje počet zemřelých ve Zlínském kraji ve sledovaných věkových skupinách.

Tab. 18. Počet zemřelých obyvatel v letech 2003-2015

Věková skupina	Počet zemřelých obyvatel v letech 2003-2015
0-14 let	372
15-64 let	18 309
65-79 let	27 706
80 a více let	33 196

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Jak z tabulky vyplývá, nejvíce obyvatel umírá ve věku nad 80 let, naopak nejméně obyvatel zemřelo ve sledovaném období ve věku do 15 let. Dle ČSÚ mezi nejčastější příčiny úmrtí ve Zlínském kraji patří nemoci oběhové soustavy a novotvary.

Věkové složení obyvatelstva ve Zlínském kraji

Z provedených analýz bylo zjištěno, že počet obyvatel v předproduktivním věku (0-14 let) v letech 2003-2009 pravidelně klesal, a od roku 2010 mírně rostl. Počet obyvatel v produktivním věku (15-64 let) v letech 2008-2015 každoročně klesal. Naopak počet obyvatel v postproduktivním věku (65 a více let) ve všech sledovaných obdobích rostl. Jde tak

o jedinou věkovou skupinu, která se každým rokem pravidelně zvětšuje. Z dalších analýz navíc vyplynulo, že se každoročně zvyšuje jak počet obyvatel ve věku 65-79 let, tak i počet obyvatel ve věku 80 a více let, což bude mít s jistotou v budoucnu vliv i na sociální služby, jelikož lidé ve vyšším věku často potřebují pomoc další osoby, protože jim ubývá síly na běžné úkony a objevují se tak u nich různé disability.

4.4.1 Shrnutí hlavních poznatků zjištěných analýzou demografického vývoje ve správních obvodech ORP Zlínského kraje

Následující část se zabývá shrnutím hlavních poznatků, jež byly zjištěny analýzou demografického vývoje v jednotlivých správních obvodech Zlínského kraje.

V tabulce níže se nachází celkový počet obyvatel k 31. 12. 2003 a 31. 12. 2015 v jednotlivých správních obvodech ORP Zlínského kraje.

Tab. 19. Počet obyvatel ve správních obvodech ORP Zlínského kraje

SO ORP	Počet obyvatel k 31. 12. 2003	Počet obyvatel k 31. 12. 2015
Bystřice pod Hostýnem	15 928	15 578
Holešov	21 597	21 381
Kroměříž	70 100	69 335
Luhačovice	19 692	18 818
Otrokovice	35 154	34 482
Rožnov pod Radhoštěm	35 208	35 227
Uherské Hradiště	89 942	90 289
Uherský Brod	54 068	52 541
Valašské Klobouky	24 223	23 341
Valašské Meziříčí	41 995	41 531
Vizovice	16 048	16 844
Vsetín	68 163	66 159
Zlín	99 748	99 150

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Celkový počet obyvatel, až na správní obvod ORP Rožnov pod Radhoštěm, Uherské Hradiště a Vizovice, se v roce 2015 oproti roku 2003 snížil. Za poklesem stojí zejména záporný přirozený přírůstek a migrační úbytek.

V případě správního obvodu Uherské Hradiště a Vizovice byl celkový počet obyvatel v roce 2015 v porovnání s rokem 2003 vyšší. Vyšší počet obyvatel ve správním obvodu Uherské Hradiště byl způsobený migračním růstem z let 2005-2008. Nárůst celkového počtu obyvatel ve správním obvodu Vizovice byl způsobený jednak převažujícím kladným přirozeným přírůstkem, jednak migračním růstem, jehož příčinou může být výstavba nového sídliště ve městě Vizovice. V porovnání s předchozími správními obvody byl nárůst počtu obyvatel ve správním obvodu Rožnov pod Radhoštěm jen nepatrný a stojí za ním přirozený přírůstek s migrací.

Pozitivní migrační saldo ve správních obvodech u obyvatel ve věku od 65 let

Při analýze demografického vývoje v jednotlivých správních obvodech bylo zjištěno, že v některých správních obvodech bylo pozitivní migrační saldo u obyvatel ve věku od 65 let. Konkrétní správní obvody se nachází v následující tabulce. Pokud by nárůst pokračoval i v budoucnu, je možné, že by mohl vzrůst zájem o sociální služby.

Tab. 20. Správní obvody ORP Zlínského kraje s pozitivním migračním saldem u obyvatel ve věku od 65 let

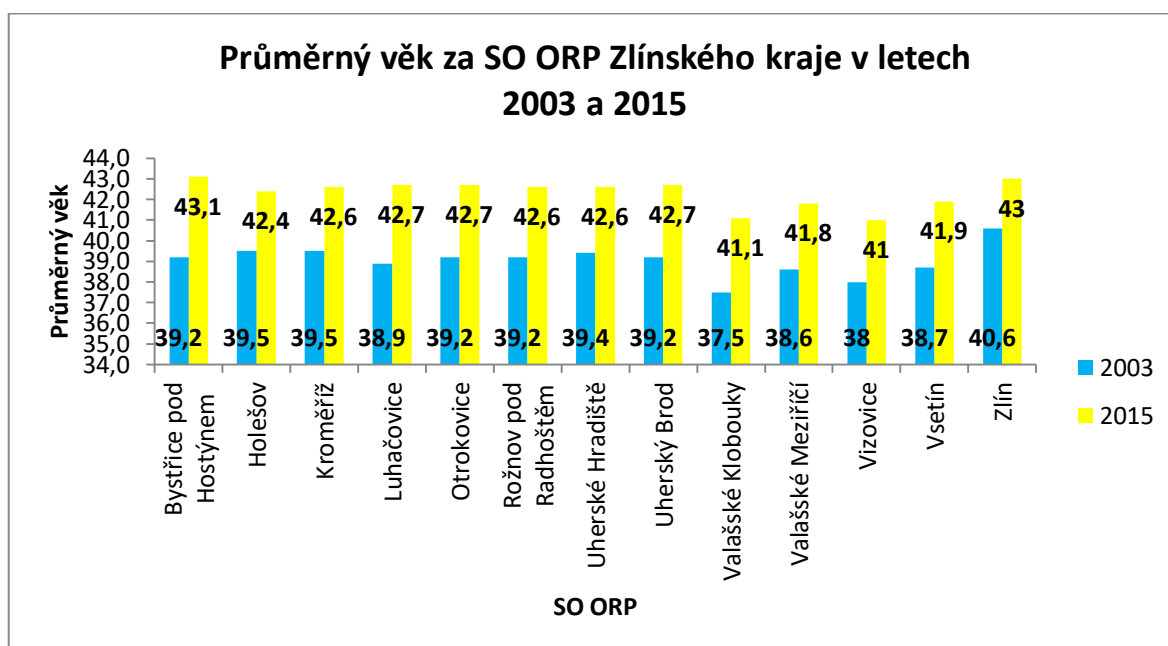
SO ORP s pozitivním migračním saldem u obyvatel ve věku od 65 let
Holešov
Kroměříž
Otrokovice
Rožnov pod Radhoštěm
Uherské Hradiště
Uherský Brod
Valašské Klobouky

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Z analýzy vyplývá, že jediným správním obvodem, kde bylo negativní migrační saldo v letech 2003-2015 u obyvatel ve věku 65 let a více, byl správní obvod Zlín. Další prvenství náleží správnímu obvodu Uherský Brod, ve kterém byl v letech 2003-2015 záporný přirozený přírůstek a správnímu obvodu Vsetín, pro něhož je typický každoroční migrační úbytek.

Průměrný věk za správní obvody ORP Zlínského kraje

Průměrný věk rostl v letech 2003-2015 v celém Zlínském kraji. Oproti roku 2003 se průměrný věk v kraji zvýšil o 3,2 roky. V rámci správních obvodů průměrný věk tím pádem nárůst zaznamenal také. Průměrný věk nejvíce vzrostl ve správním obvodu Bystřice pod Hostýnem, Luhačovice, Valašské Klobouky. Naopak ve správním obvodu Zlín a Holešov průměrný věk vzrostl nejméně. Grafické znázornění průměrného věku ve správních obvodech se nachází v následujícím grafu.

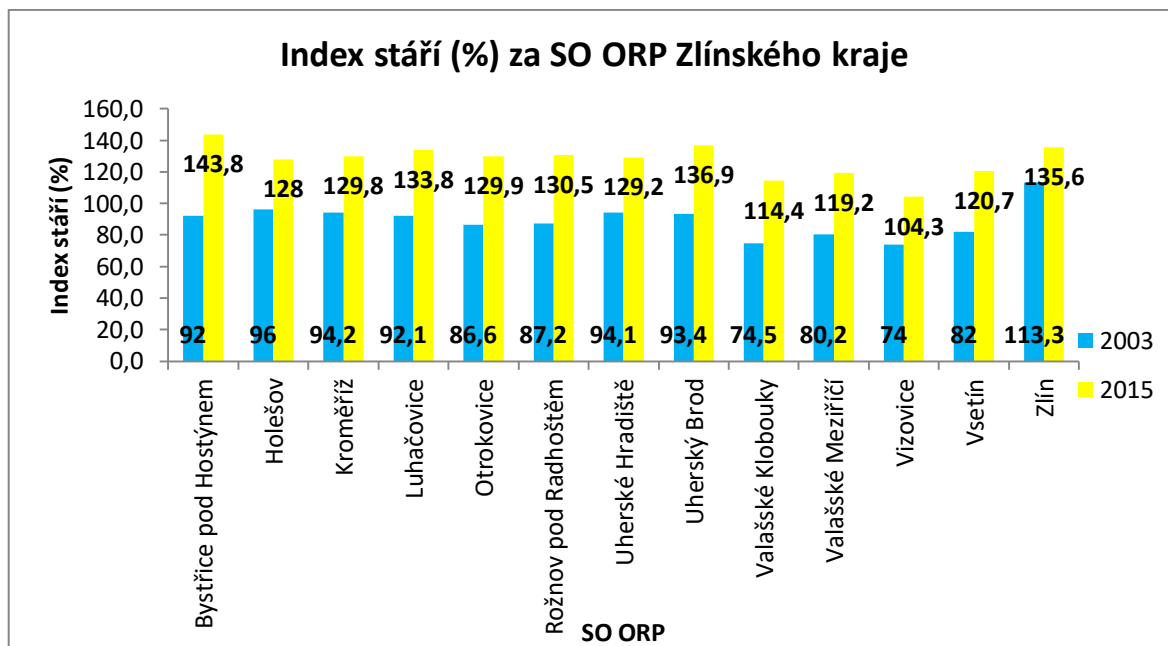

Graf 8 Průměrný věk za SO ORP Zlínského kraje

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Index stáří ve správních obvodech ORP Zlínského kraje

Index stáří vyjadřuje poměr obyvatel ve věku starším 65 let k obyvatelstvu ve věku 0-14 let. Na základě výsledku se zjistí, o kolik procent je více či méně seniorů oproti dětem na sledovaném území. V roce 2015 v porovnání s rokem 2003 se poměry věkových skupin seniorů a dětí měnily tak, že index stáří ve všech správních obvodech rostl. Pro lepší přehled následuje graf za všechny správní obvody v letech 2003 a 2015.

Graf 9 Index stáří (%) za SO ORP Zlínského kraje

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

4.5 Predikce demografického vývoje do budoucna

Jak z analýz demografického vývoje vyplývá, počet obyvatel ve Zlínském kraji klesá. Všechny správní obvody Zlínského kraje spojuje fakt, že počet obyvatel od 65 let roste. Jde přitom o klíčovou skupinu, která nejvíce využívá terénní pečovatelské služby. Vzhledem ke stárnutí populace se předpokládá růst počtu obyvatel ve věku 65 let a více i v budoucnu.

4.5.1 Demografická prognóza

Za účelem naplnění cíle vypracování predikce demografického vývoje do budoucna byla použita demografická prognóza. Na základě výpočtu se rozlišují celkem 4 druhy demografických prognóz. Pro účel diplomové práce byla použita komponentní metoda bez migrace za Zlínský kraj s výpočtem do roku 2020.

Poslední rok, ve kterém jsou známy věkové struktury a pohlaví populace, je rok 2015. Při zpracování demografické prognózy musela být použita vstupní data. Bylo nutné znát

data¹ z ČSÚ věkového složení obyvatel ve Zlínském kraji podle pohlaví a věku k 31. 12. 2015, úmrtnostní tabulky za Zlínský kraj a míry plodnosti dle jednotek věku za rok 2015.

Při zpracování demografické prognózy se pracovalo s:

- věkovým složením obyvatel ve Zlínském kraji podle pohlaví a pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2015,
- tabulkovým počtem žijících (L_x),
- projekčním koeficientem (P_x),
- mírou plodnosti dle věku (f_x).

Výsledky demografické prognózy

Na základě výpočtů, které se nachází v přílohách P XV a PXVI lze očekávat, že celkový počet obyvatel ve Zlínském kraji bude každoročně klesat. V roce 2020 by mohl celkový počet obyvatel klesnout až o 13,5 % v porovnání s rokem 2015.

Ze zpracované demografické prognózy vyplývá, že počet obyvatel ve věku do 15 let bude klesat. Snížení počtu obyvatel lze předpokládat i u věkové skupiny 15-64 let, do které v roce 2015 patřilo 66,5 % obyvatel Zlínského kraje. Na druhou stranu demografická prognóza nasvědčuje růstu počtu obyvatel ve věku starším 65 let. Z výsledků vyplývá, že v roce 2020 by mohl být podíl obyvatel ve věku 65 let a více 25,7 %, což by byl v porovnání s rokem 2015 nárůst o 6,8 %. Následující tabulka zobrazuje členění obyvatel Zlínského kraje dle věkových skupin.

Tab. 21. Obyvatelé Zlínského kraje dle věkových skupin v roce 2015 a 2020

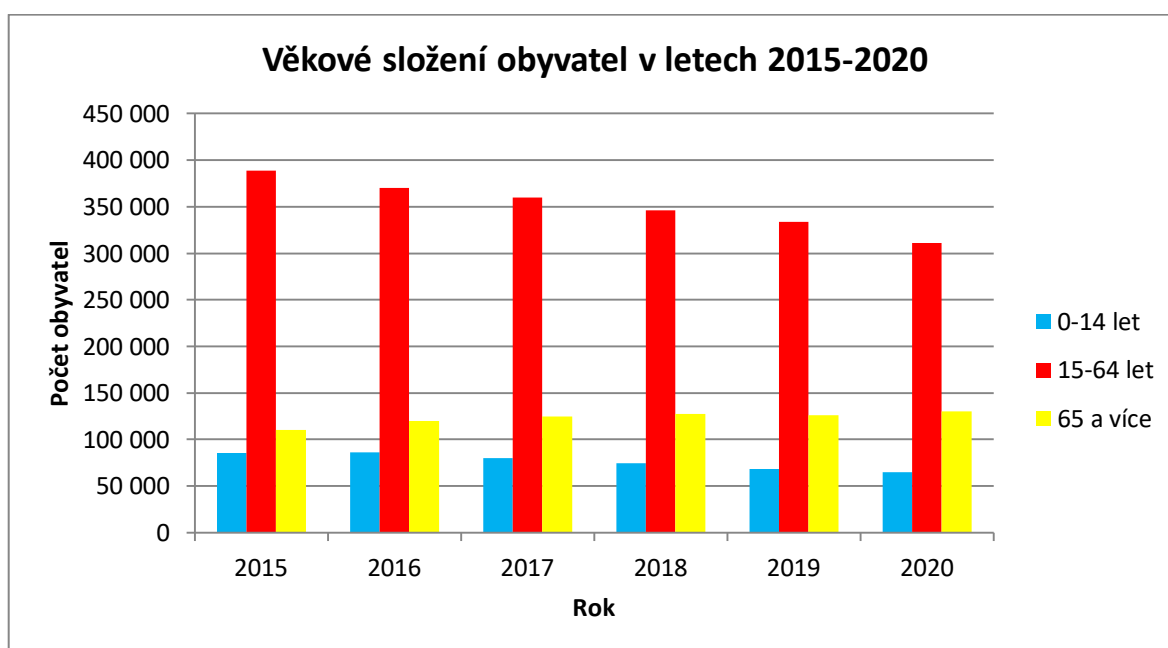
Členění obyvatel Zlínského kraje dle věkových skupin v roce 2015 a 2020			
2015		2020	
0 – 14 let	14,6 %	0 – 14 let	12,8 %
15 – 64 let	66,5 %	15 – 64 let	61,5 %
65 a více let	18,9 %	65 a více let	25,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování

¹¹ Použitá data se nachází v kapitole Seznam použité literatury.

Pokud by skutečně klesal počet obyvatel ve věku 0-14 let a rostl počet obyvatel ve věku 65 let a více, rostl by i index stáří, který vyjadřuje poměr těchto věkových skupin. Z provedených demografických analýz vyplývá, že index stáří každoročně roste a na základě výsledků z prognózy by mohl růst i v budoucnu. Výsledky prognózy napovídají tomu, že největší propad by mohl být zaznamenán u věkové skupiny 15-64 let, na jejíž vývoj by měl vliv nižší počet živě narozených dětí a stárnutí populace, protože část obyvatel z této věkové skupiny by přecházela do vyšší věkové skupiny, tedy do skupiny 65 let a více. Grafické vyhodnocení prognózy se nachází v následujícím grafu.

Graf 10 Předpokládaný vývoj počtu obyvatel do roku 2020

Zdroj: Vlastní zpracování

I když jsou ve Zlínském kraji významné podniky (např. BAŤA, akciová společnost, Continental Barum, s.r.o., Česká zbrojovka a.s., Fatra, Slovácké strojírný, akciová společnost), přesto lidé v produktivním věku spíše odcházejí do jiných krajů nebo zahraničí. Zlínskému kraji by v budoucnu jednak pomohlo, kdyby se právě tito lidé začali vracet zpět a zvýšil by se počet přistěhovalých, a kdyby se zvýšila i porodnost. Tím by mohl vzrůst počet obyvatel ve věkových skupinách 0-14 let a 15-64 let. Za zmínku stojí i Strategická průmyslová zóna Holešov, jejíž zprovoznění by mohlo v budoucnu přispět k nárůstu počtu obyvatel v produktivním věku a to nejen ve správním obvodu Holešov, ale i v celém Zlínském kraji. Nicméně zatím v současné době nic nenasvědčuje tomu, že by Strategická průmyslová zóna Holešov měla být zprovozněna.

Z demografické analýzy vyplývá, že správními obvody s pozitivním migračním saldem ve věku lidí 65 a více let jsou obvody Holešov, Kroměříž, Otrokovice, Rožnov pod Radhoštěm, Uherské Hradiště, Uherský Brod a Valašské Klobouky. Otázkou je, zda budou správní obvody Zlínského kraje v budoucnu vyhledávány lidmi ve věku od 65 let. Pokud by jimi byly vyhledávány, je možné, že by v budoucnu poptávka po sociálních službách ještě více vzrostla.

Predikce v závislosti na terénních pečovatelských službách

Vzhledem k předpokládanému růstu počtu obyvatel ve věku 65 a více let je pravděpodobné, že v budoucnu bude zájem o sociální služby ze strany seniorů. S přibývajícím věkem se u starších lidí objevují zdravotní problémy, které jim znemožní, aby se o sebe plně postarali.

Terénní pečovatelské služby mají velkou přednost v tom, že:

- v porovnání s bytovými sociálními službami pro seniory jsou podstatně levnější,
- dokáží zajistit úkony jako např. pomoc při osobní hygieně, pomoc při běžných úkonech péče o vlastní osobu, poskytnutí či zajištění stravy, zajištění chodu domácnosti a hlavně zprostředkování kontaktu s okolím,
- klient zůstává ve svém domácím přirozeném prostředí, na které je zvyklý.

Pokud lidé trpí ve stáří pokročilejším stadiem Alzheimerovy choroby nebo stařecké demence, jsou vhodnější spíše bytové sociální služby pro seniory, protože v takových případech potřebuje člověk neustálý dohled, což je v rámci terénní pečovatelské služby obtížné. V budoucnu bude záležet na zdravotním a psychickém stavu seniorů, jelikož na jejich základě budou poptávány různé sociální služby. Nicméně vzhledem k tomu, co všechno dokáží terénní pečovatelské služby zajistit a ještě navíc v domácím přirozeném prostředí uživatele, lze předpokládat, že v rámci stárnutí populace poroste i zájem a poptávka po těchto službách.

5 SYSTÉM FUNGOVÁNÍ TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Následující část diplomové práce je nejprve zaměřena na představení vývoje oblasti sociálních věcí ve Zlínském kraji, dále na uživatele sociálních služeb, časový průběh vývoje terénních pečovatelských služeb, financování, zdroje a náklady.

Pro analýzy systému fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji byly informace získávány z Akčního plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2017, Interního dokumentu Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016-2018 a Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji.

5.1 Vývoj oblasti sociálních věcí ve Zlínském kraji

Zlínský kraj se po svém vzniku zaměřoval na metodickou podporu obcí v oblasti sociálních dávek, a přitom se současně připravoval na převzetí organizací, které na území kraje poskytovaly rozhodující objem pobytových a terénních sociálních služeb. Od 1. 1. 2003, po zániku okresních úřadů, přešla na kraj role zřizovatele 17 příspěvkových organizací v oblasti sociálních služeb. V průběhu roku 2003 projevilo město Kroměříž zájem o převod většiny sociálních služeb, které byly poskytované příspěvkovou organizací kraje na území města, do své zřizovatelské kompetence. Převod těchto zařízení byl realizován k 1. 1. 2004. Podobný postup zvolila dále města Bojkovice a Uherský Brod, která převzala do své gesce provozování 3 domovů (penzionů) pro seniory k 1. 1. 2005. Do roku 2006 byly obcím a jiným poskytovatelům postupně předány téměř všechny okrsky pečovatelské služby na území kraje. (Mráčková, 2015, s. 160)

K 1. 1. 2015 byl Zlínský kraj zřizovatelem jedenácti příspěvkových organizací v oblasti sociálních služeb, jejichž prostřednictvím nabízel občanům kraje rozhodující kapacity pobytových sociálních služeb pro osoby s Alzheimerovou chorobou, se zdravotním postižením, pro seniory, pro osoby závislé či ohrožené závislostí na návykových látkách v celkovém počtu 2 878 lůžek. (Mráčková, 2015, s. 161)

5.1.1 Příspěvkové organizace zřizované a založené Zlínským krajem

V současné době je Zlínský kraj zřizovatelem 17 příspěvkových organizací v oblasti sociálních služeb. Oproti roku 2015 počet příspěvkových organizací zřizovaných Zlínským

krajem v oblasti sociálních služeb vzrostl o 6. Mezi vybranými příspěvkovými organizacemi z oblasti sociálních služeb jsou např.:

- Domov na Dubíčku, příspěvková organizace,
- Domov pro seniory Burešov, příspěvková organizace,
- Domov pro seniory Lukov p.o.,
- Dům sociálních služeb Návojná, příspěvková organizace,
- Sociální služby Uherské Hradiště, příspěvková organizace,
- Sociální služby Vsetín, příspěvková organizace. (Organizace zřizované a založené Zlínským krajem, 2016)

5.1.2 Katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji

Od března 2014 je na webových stránkách k dispozici elektronický katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji, který je určený široké veřejnosti. Katalog sociálních služeb tak může být nápomocný např. potencialním uživatelům sociálních služeb, rodinným příslušníkům i osobám blízkým, také může být přínosem pro odborné pracovníky na kraji, obcích, anebo pro poskytovatele sociálních služeb. (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016b)

5.2 Uživatelé sociálních služeb ve Zlínském kraji

Uživatelé sociálních služeb na území Zlínského kraje jsou rozděleni do tzv. cílových skupin. Konkrétně se jedná o cílovou skupinu senioři, osoby se zdravotním postižením, rodiny s dětmi a osoby, které jsou ohrožené sociálním vyloučením. V současné době jsou senioři nejpočetnější cílovou skupinou využívající sociální služby ve Zlínském kraji. V roce 2013 byly služby domovů se zvláštním režimem (pro osoby s Alzheimerovou chorobou a jinými typy demencí) přeřazeny z cílové skupiny osob se zdravotním postižením do cílové skupiny senioři. V důsledku této změny došlo ke snížení uživatelů v cílové skupině osoby se zdravotním postižením a naopak mírně vzrostla cílová skupina seniorů. (Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016-2018, © 2015, s. 50)

5.3 Časový průběh vývoje terénních pečovatelských služeb

V současné době existuje na území Zlínského kraje 37 terénních pečovatelských služeb, které jsou zařazeny v Síti sociálních služeb Zlínského kraje. Z celkového počtu začalo poskytovat své služby 9 terénních pečovatelských služeb už v 90. letech. Úplně první terénní pečovatelskou službou byla Charitní pečovatelská služba Zlín, která začala služby posky-

tovat již v roce 1991. V roce 1992 přibyly další 2 terénní pečovatelské služby a v roce 1993 přibylo dalších 5 terénních pečovatelských služeb. Postupně se tak začaly terénní pečovatelské služby rozšiřovat. Služby v 90. letech se z části od současných lišily, dříve byly zaměřeny např. na rozvážku jídla a poskytování stravy. Pro lepší přehlednost se konkrétní terénní pečovatelské služby z 90. let nachází ve zpracované tabulce níže.

Tab. 22. Terénní pečovatelské služby z 90. let

Název terénní pečovatelské služby	Začátek poskytování služby
Charitní pečovatelská služba Zlín	1991
Charita Holešov – Charitní pečovatelská služba	1992
Charitní pečovatelská služba – Vsetín	1992
Charitní pečovatelská služba Otrokovice	1993
Diakonie ČCE – středisko ve Valašském Meziříčí, Pečovatelská služba	1993
CHOPS - charitní pečovatelská služba	1993
Charitní pečovatelská služba Uherský Brod	1993
Pečovatelská služba	1993
Charitní pečovatelská služba	1994

Zdroj: Vlastní zpracování dle Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a)

Od 1. 1. 2007 výrazně vzrostl počet terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji, což je spojeno s nabytím účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách k 1. 1. 2007. Výjimkou byla Pečovatelská služba Babice, která začala poskytovat své služby až od 10. 10. 2007.

Cílem terénních pečovatelských služeb je poskytnout péči osobám, které se z důvodu svého věku, zdravotního stavu a dalších disabilit nejsou schopny o sebe samy postarat, a to v jejich přirozeném prostředí. Na konci roku 2007 poskytovalo služby celkem 21 terénních pečovatelských služeb. Konkrétní tabulka s terénními pečovatelskými službami, které začaly poskytovat služby od roku 2007, se nachází v následující tabulce.

Tab. 23. Terénní pečovatelské služby aktivní od roku 2007

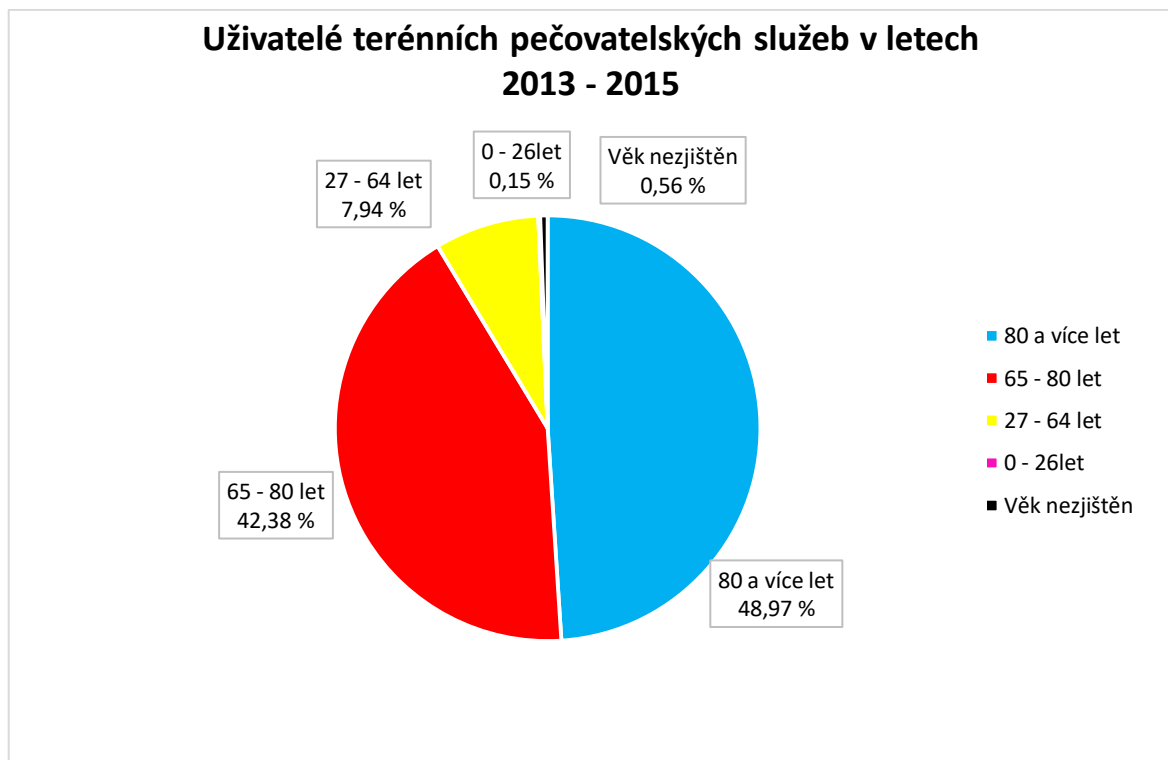
Název terénní pečovatelské služby
Charitní pečovatelská služba Slavičín
Charitní pečovatelská služba Štítná nad Vláří
Pečovatelská služba Dolní Němčí
Pečovatelská služba Horní Němčí
Pečovatelská služba Koryčany
Pečovatelská služba Korytná
Pečovatelská služba OS ČČK Zlín
Pečovatelská služba Strání
Sociální služby Města Bojkovice, příspěvková organizace - pečovatelská služba
Domácí pečovatelská služba
Charitní pečovatelská služba Valašské Klobouky
Pečovatelská služba Babice

Zdroj: Vlastní zpracování dle Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a)

I když v letech 2008, 2009, 2011 a 2015 přibýly další terénní pečovatelské služby, jejich počet už nebyl tak velký. V pořadí poslední terénní pečovatelskou službou, která vznikla na podzim roku 2015, je Pečovatelská služba Napajedla, příspěvková organizace.

5.4 Terénní pečovatelské služby v současné době

Z poskytnutých dat od Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje vyplývá, že za období 2013-2015 bylo nejvíce uživatelů terénních pečovatelských služeb ve věku nad 80 let (48,97 %), další velkou skupinou byli uživatelé ve věku 65-80 let (42,38 %). Z celkového počtu uživatelů bylo přibližně 7,94 % ve věku 27-64 let. Naopak uživatelé ve věku 0-26 let (0,15 %) a věk nezjištěn (0,56 %) byli v letech 2013-2015 nejméně početnou skupinou. Klíčovými uživateli terénních pečovatelských služeb jsou senioři, kteří tvoří až 91,35 % z celkového počtu. Následující graf zobrazuje uživatele terénních pečovatelských služeb za období 2013-2015.

Graf 11 Uživatelé terénních pečovatelských služeb

Zdroj: Vlastní zpracování dle interního dokumentu (Interní dokument Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, 2016)

5.4.1 Časový rozsah poskytování služby

Následující část diplomové práce je zaměřena na časový rozsah poskytování služeb ve Zlínském kraji.

Terénní pečovatelské služby aktivní pouze ve všední dny

Z 37 terénních pečovatelských služeb je 8 aktivních pouze ve všední dny. Pro lepší přehlednost je zpracovaná tabulka s časovým rozsahem poskytování služeb.

Tab. 24. Časový rozsah poskytování služeb ve všední dny

Název terénní pečovatelské služby	Časový rozsah služeb
Pečovatelská služba Babice	7:00 – 12:00
Domácí péče	7:30 – 16:00
Charita Holešov – Charitní pečovatelská služba	6:30 – 15:00
OS ČČK Zlín, Pečovatelská služba	7:30 – 16:00
Senior centrum UH, příspěvková organizace – Pečovatelská služba	7:00 – 15:30
Charitní pečovatelská služba Otrokovice	7:00 – 14:30 a 18:00 – 20:00
Charitní pečovatelská služba	7:00 – 19:00
Charitní pečovatelská služba Slavičín	7:00 – 19:00

Zdroj: Vlastní zpracování dle Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a)

Z tabulky vyplývá, že nejkratší dobu poskytování služby nabízí Pečovatelská služba Babice, jejíž časový rozsah je od pondělí do pátku 5 hodin.

Pečovatelské služby nabízející své služby 8,5 hodiny denně jsou:

- Domácí péče,
- Charita Holešov – Charitní pečovatelská služba,
- OS ČČK Zlín, Pečovatelská služba,
- Senior centrum UH, příspěvková organizace – Pečovatelská služba.

Další pečovatelskou službou, která nabízí služby v domácím přirozeném prostředí uživatelům v časovém intervalu 9,5 hodiny ve všední dny je Charitní pečovatelská služba Otrokovice.

Charitní pečovatelská služba a Charitní pečovatelská služba Slavičín nabízí své služby od pondělí do pátku 12 hodin denně.

Terénní pečovatelské služby s víkendovým provozem

V následující části se nachází tabulky s provozem terénních pečovatelských služeb, které jsou aktivní i o víkendech.

Mezi 37 terénními pečovatelskými službami jsou 4, které poskytují své služby nepřetržitě. Jejich přesný název je uvedený v následující tabulce.

Tab. 25. Terénní pečovatelské služby poskytující své služby nepřetržitě

Název terénní pečovatelské služby	Časový rozsah služeb
Letokruhy, o. p. s. – pečovatelská služba	nepřetržitě
Pečovatelská služba Korytná	nepřetržitě
Pečovatelská služba Strání	nepřetržitě
Pečovatelská služba Dolní Němčí	nepřetržitě

Zdroj: Vlastní zpracování dle Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a)

Pečovatelská služba Spytihněv nabízí své služby ve všední dny 7 hodin (7:00–14:00).² Jiné dny (myšleny víkendy) a časy služeb jsou na základě dohody s uživatelem.

Dotek o.p.s. – Pečovatelská služba nabízí služby uživatelům oficiálně od pondělí do neděle 7,5 hodiny. Nicméně v poznámce stojí, že ve všední dny je možné prodloužení po domluvě a o víkendech se lze domluvit na jakoukoli hodinu.

DECENT Hulín, příspěvková organizace poskytuje své služby 10,5 hodiny ve všední dny (7:00–15:30 a 18:00–20:00) a o víkendech 4 hodiny (8:00–9:00, 11:00–12:00, 18:00–20:00).

V následující tabulce se nachází víkendový provoz terénních pečovatelských služeb, které ve všední dny nabízí své služby 11 hodin denně, ale vzájemně se od sebe liší časovým rozsahem o víkendech.

Tab. 26. Terénní pečovatelské služby s vybraným víkendovým provozem

Název terénní pečovatelské služby	Časový rozsah služeb
Charitní pečovatelská služba Uherský Brod	8:00 – 13:00
Pečovatelská služba Horní Němčí	7:00 – 8:00, 12:00 – 13:00 17:00 – 18:00

Zdroj: Vlastní zpracování dle Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a)

Služby 11,5 hodiny ve všední dny (7:00–18:30) a 4 hodiny o víkendech (8:00–12:00) nabízí Sociální služby Města Bojkovice, příspěvková organizace - pečovatelská služba. Charitní pečovatelská služba má časový rozsah poskytovaných služeb ve všed-

² V úterý nabízí své služby Pečovatelská služba Spytihněv pouze 6 hodin (7:00–13:00).

ní dny pro Kroměříž také 11,5 hodiny denně (7:00–15:30 a 16:00–19:00), ale pro Kvasice je časový rozsah služeb pouze 8,5 hodiny ve všední dny (7:00–15:30). Charitní pečovatelská služba poskytuje v Kroměříži služby i o víkendech a státních svátcích 9 hodin (7:00–13:00, 16:00–19:00).

Domácí pečovatelská služba, Charitní pečovatelská služba Kelč, Pečovatelská služba Koryčany a Charitní pečovatelská služba Štítná nad Vláří nabízí své služby od pondělí do neděle 12 hodin. Následující tabulka zobrazuje terénní pečovatelské služby, jejichž časový rozsah služeb je sice ve všední dny také 12 hodin, ale už se od sebe liší délkou poskytovaných služeb o víkendech. V tabulce jsou uvedeny časové intervaly, které se týkají víkendového provozu.

Tab. 27. Terénní pečovatelské služby s vybraným víkendovým provozem

Název terénní pečovatelské služby	Časový rozsah služeb
Charitní pečovatelská služba Brumov - Bylnice	7:00 – 14:00
Charitní pečovatelská služba Valašské Klobouky	7:00 – 14:00
Charitní pečovatelská služba Zlín	7:00 – 14:00
Pečovatelská služba Bánov	6:00 – 14:30

Zdroj: Vlastní zpracování dle Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a)

Charitní pečovatelská služba Rožnov pod Radhoštěm nabízí své terénní služby ve všední dny 12,5 hodiny denně (6:30–19:00), o víkendech 6 hodin (7:00–13:00) a o státních svátcích 2 hodiny (7:00–9:00). Pečovatelská služba města Chropyně má časový rozsah poskytování služby 12,5 hodiny ve všední dny (7:00–19:30) a o víkendech 8 hodin (7:00–13:00 a 16:30–18:30).

Pečovatelská služba SENIOR Otrokovice, Pečovatelská služba Napajedla, příspěvková organizace a Charitní pečovatelská služba – Vsetín poskytují své služby ve všední dny 13 a 13,5 hodiny. Nicméně se vzájemně od sebe liší délkou poskytovaných služeb o víkendech. Následující tabulka obsahuje víkendový časový rozsah služeb.

Tab. 28. Terénní pečovatelské služby s vybraným víkendovým provozem

Název terénní pečovatelské služby	Časový rozsah služeb
Charitní pečovatelská služba – Vsetín	7:00 – 20:30
Pečovatelská služba Napajedla, příspěvková organizace ³	7:00 – 13:00 a 16:30 – 19:00
Pečovatelská služba SENIOR Otrokovice	na základě individuální dohody

Zdroj: Vlastní zpracování dle Katalogu sociálních služeb ve Zlínském kraji (ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a)

DIAKONIE ČCE – středisko ve Valašském Meziříčí, pečovatelská služba poskytuje své služby poměrně ve velkém časovém intervalu. Ve všední dny je svým klientům k dispozici celkem 14 hodin (6:30–20:30) a o víkendech 13,5 hodiny (7:00–20:30).

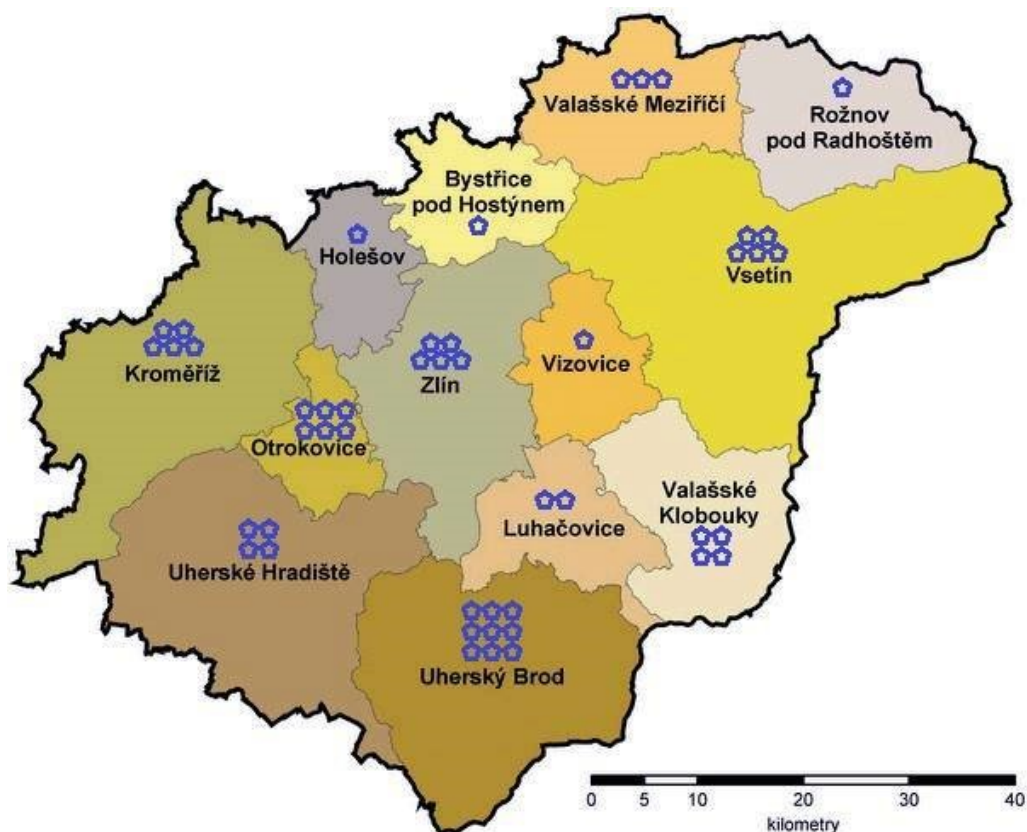
Pečovatelská služba nabízí služby klientům denně 15 hodin (6:00–21:00) a Pečovatelská služba Kroměříž z.ú. má časový rozsah poskytování terénní služby každý všední den 15,5 hodiny (6:30–22:00) a o víkendech a státních svátcích 13 hodin (7:00–20:00) ve středisku Kroměříž a ve středisku Morkovice a Tlumačov je svým klientům k dispozici pouze ve všední dny 8 hodin (7:00–15:00).

CHOPS – charitní pečovatelská služba a Pečovatelská služba Uherský Brod poskytují služby denně 16 hodin (6:00–22:00). Jde tak o terénní pečovatelské služby s nejdelším časovým rozsahem ve Zlínském kraji.

5.4.2 Dostupnost terénních pečovatelských služeb ve správních obvodech ORP Zlínského kraje

Na následujícím obrázku se nachází počet terénních pečovatelských služeb, které poskytují své služby na území správních obvodů ORP Zlínského kraje. Mapa Zlínského kraje byla použita z ČSÚ a označení terénních pečovatelských služeb bylo vlastním zpracováním podle Akčního plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2017.

³ Pečovatelská služba Napajedla, příspěvková organizace nabízí své služby i o státních svátcích dle víkendového časového rozsahu.

Obr. 6. Dostupnost terénních pečovatelských služeb

Zdroj: Správní obvody, 2014

Jak z obrázku vyplývá, nejvíce terénních pečovatelských služeb se nachází ve správním obvodu ORP Uherský Brod. Naopak ve správním obvodu ORP Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Rožnov pod Radhoštěm, Vizovice působí pouze jedna terénní pečovatelská služba. Konkrétní názvy terénních pečovatelských služeb se nachází v příloze P XVII.

5.5 Financování

Následující podkapitola je zaměřena na financování sociálních služeb, zdroje a náklady terénních pečovatelských služeb. Analýza mohla být zpracována díky Internímu dokumentu Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, 2016.

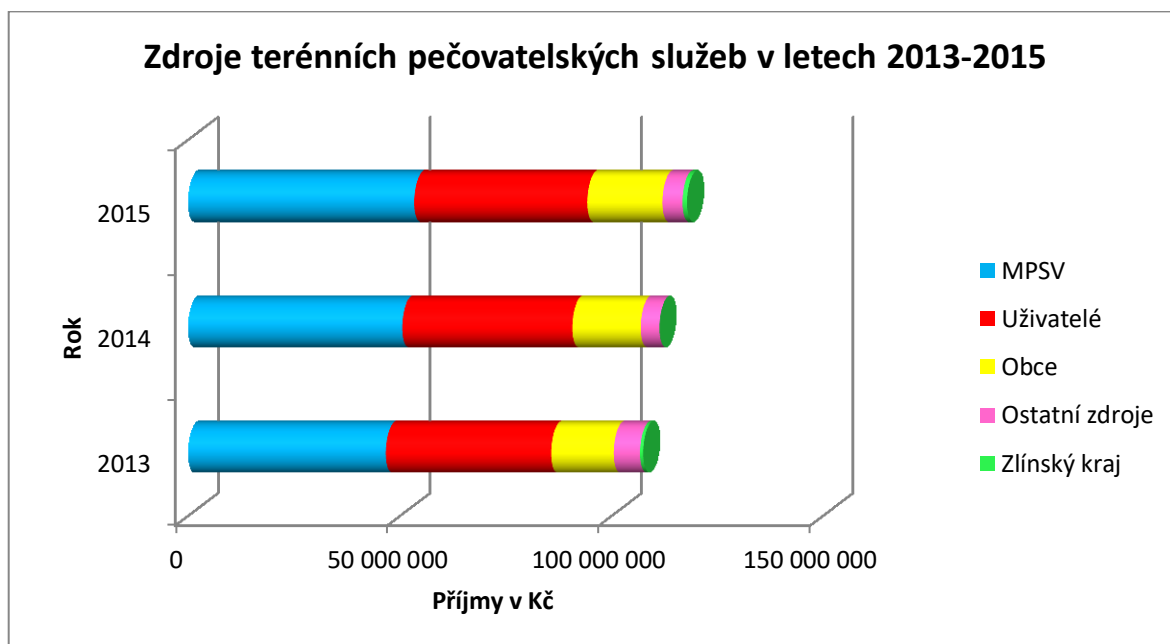
Financování sociálních služeb není jednoduché. Zlínský kraj nejprve žádá o dotaci ze státního rozpočtu MPSV a dále pak vypisuje program a podmínky pro čerpání dotací, o které si žádají poskytovatelé sociálních služeb Zlínského kraje, kterým kraj dotace přerozděluje. Podmínkou však je, že tyto sociální služby jsou v tzv. Síti sociálních služeb Zlínského kraje a mají Pověření k poskytování služeb obecného hospodářského zájmu Zlínského kraje. Na základě reformy financování sociálních služeb z roku 2016, můžou být

sociální služby financovány 2 způsoby a to buď tzv. vyrovnávací platbou, nebo v režimu de minimis.

Vzhledem k tomu, že všech 37 terénních pečovatelských služeb je zařazeno v Síti sociálních služeb Zlínského kraje, jejich financování je formou tzv. vyrovnávací platby, což přináší terénním pečovatelským službám určitou finanční jistotu. Terénní pečovatelské služby jsou založeny na vícezdrojovém financování a mohou získat i další finanční prostředky např. prostřednictvím dotací, grantů, které bývají zveřejněny na stránkách MPSV a dotace obce. Taktéž kraj vyhláší programy podpory. Je však nutné hlídat velikost nákladů a zdrojů z důvodu vyrovnávací platby, aby se zabránilo nadměrnému vyrovnání.

5.5.1 Zdroje terénních pečovatelských služeb

Financování terénních pečovatelských služeb je vícezdrojové. Do financování vstupují veřejné zdroje, kterými se rozumí dotace ze státního rozpočtu MPSV, rozpočty územně samosprávných celků, tzn. rozpočet Zlínského kraje a rozpočty obcí Zlínského kraje. Druhým nejvýznamnějším zdrojem po dotacích ze státního rozpočtu MPSV jsou úhrady od uživatelů. Dotace z rozpočtu obcí Zlínského kraje jsou třetím největším zdrojem. Ostatní zdroje a dotace z rozpočtu Zlínského kraje jsou nejmenšími zdroji.

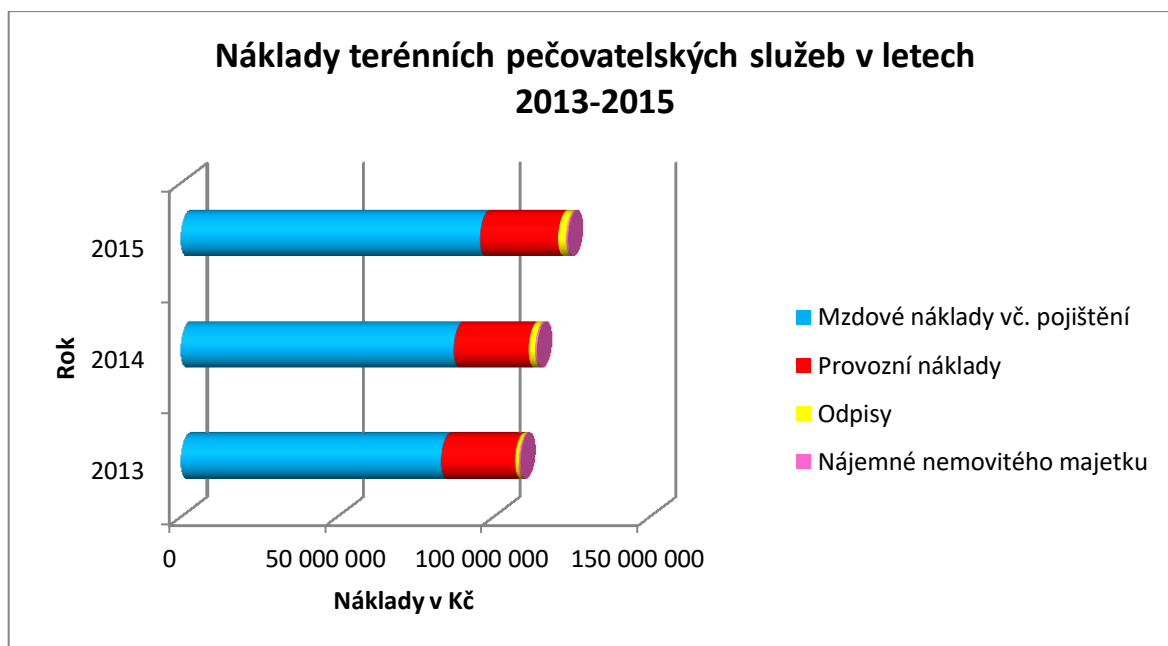
Graf 12 Zdroje terénních pečovatelských služeb

Zdroj: Vlastní zpracování dle interního dokumentu (Interní dokument Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, 2016)

Dotace ze státního rozpočtu MPSV byly ve sledovaných letech největšími zdroji terénních pečovatelských služeb. V roce 2013 dotace přesáhly 46 milionů Kč, v roce 2015 se jednalo o částku přesahující 53 milionů Kč. Velmi významné jsou platby od uživatelů, které se ve sledovaném období pohybovaly okolo 40 milionů Kč. Dotace z rozpočtu obcí Zlínského kraje od roku 2013 rostly. V roce 2013 se jednalo o částku přibližně 14,8 milionů Kč, v roce 2015 částka vzrostla na 17,77 milionů Kč. Ostatní zdroje se pohybovaly v průměru okolo 5 milionů Kč a dotace z rozpočtu Zlínského kraje byly v porovnání s ostatními zdroji nejmenší. V roce 2015 šlo o částku přesahující 1 milion Kč, což byla největší částka z let 2013-2015.

5.5.2 Náklady terénních pečovatelských služeb

Náklady terénních pečovatelských služeb jsou tvořeny mzdovými náklady vč. pojištění, provozními náklady, odpisy a nájemným nemovitého majetku. Mzdové náklady vč. pojištění jsou největšími náklady, provozní náklady představují druhou největší skupinu nákladů, ale v porovnání se mzdovými náklady jsou podstatně nižší. Odpisy a nájemné jsou nejmenšími náklady terénních pečovatelských služeb.

Graf 13 Náklady terénních pečovatelských služeb

Zdroj: Vlastní zpracování dle interního dokumentu (Interní dokument Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, 2016)

Mzdové náklady včetně pojištění se každým rokem zvyšovaly. V roce 2013 se náklady pohybovaly okolo 83,2 milionů Kč, v roce 2015 částka přesáhla 95,6 milionů Kč. Provozní

náklady ve sledovaném období pozvolna rostly. V roce 2013 byly přibližně 23,7 milionů Kč a v roce 2015 se částka lehce zvýšila na 25 milionů Kč. Růst byl zaznamenán i u odpisů, které na počátku sledovaného období mírně přesáhly 1 milion Kč a na konci roku 2015 byly skoro ve výši 2,5 milionů Kč. Nájemné nemovitého majetku se v průměru pohybovalo okolo 600 tisíc Kč.

5.6 Shrnutí hlavních poznatků zjištěných analýzou systému fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji

V současné době jsou senioři nejpočetnější cílovou skupinou, která ve Zlínském kraji využívá sociální služby. Z poskytnutých dat Odborem sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje bylo zjištěno, že z celkového počtu uživatelů terénních pečovatelských služeb bylo v letech 2013-2015 91,35 % osob ve věku vyšším než 65 let. Senioři jsou klíčovými uživateli terénních pečovatelských služeb.

Časový rozsah terénních pečovatelských služeb

Ve Zlínském kraji je celkem 37 terénních pečovatelských služeb, z toho 8 poskytuje své služby pouze ve všední dny. Nejkratší časový rozsah⁴ poskytování služeb má Pečovatelská služba Babice (5 hodin denně), nejdelší Charitní pečovatelská služba a Charitní pečovatelská služba Slavičín (12 hodin denně).

Mezi zbylými 29 terénními pečovatelskými službami jsou 4, které poskytují své služby nepřetržitě. Konkrétně se jedná o Letokruhy, o.p.s. – pečovatelská služba, Pečovatelskou službu Korytná, Pečovatelskou službu Strání, Pečovatelskou službu Dolní Němčí.

Pečovatelská služba Spytihněv a Dotek o.p.s. – Pečovatelská služba poskytují služby také o víkendu, ale na základě dohody s klientem.

Nejdelší časový rozsah poskytování služeb má Pečovatelská služba (15 hodin denně), Pečovatelská služba Kroměříž z.ú. (15,5 hodin ve všední dny a 13 hodin o víkendech a státních svátcích) ve středisku Kroměříž, CHOPS – charitní pečovatelská služba a Pečovatelská služba Uherský Brod (16 hodin denně).

---

⁴ Týká se terénních pečovatelských služeb, které jsou aktivní jen ve všední dny.

Dostupnost terénních pečovatelských služeb

Dostupnost terénních pečovatelských služeb je ve Zlínském kraji různá. Mezi správní obvody s jednou terénní pečovatelskou službou patří Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Rožnov pod Radhoštěm, Vizovice. Nejvíce terénních pečovatelských služeb je ve správním obvodu Uherský Brod. Z 37 terénních pečovatelských služeb je 10, které působí na území více správních obvodů, jde např. o Pečovatelskou službu Koryčany, Charitní pečovatelskou službu – Vsetín, Pečovatelskou službu Kroměříž z.ú.

Financování terénních pečovatelských služeb

Financování sociálních služeb prošlo v roce 2016 reformou. Výsledkem reformy je, že existují 2 způsoby financování. Tím prvním je tzv. vyrovnávací platba a druhým je režim de minimis. Terénní pečovatelské služby jsou financované formou vyrovnávací platby, protože jsou zařazeny v Síti sociálních služeb Zlínského kraje. Tím mají výhodu, která spočívá v určité finanční jistotě.

Financování terénních pečovatelských služeb je vícezdrojové, což znamená, že do financování vstupují veřejné zdroje, kterými jsou dotace ze státního rozpočtu MPSV, rozpočty územně samosprávných celků (rozpočty obcí Zlínského kraje a rozpočet Zlínského kraje). Dalším významným zdrojem jsou prostředky od uživatelů terénních pečovatelských služeb a ostatní zdroje. V následující tabulce se nachází průměrné procentuální vyjádření zdrojů terénních pečovatelských služeb.

Tab. 29. Zdroje terénních pečovatelských služeb

Zdroje terénních pečovatelských služeb	
MPSV	44,7 %
Uživatelé	35,6 %
Obce	14,5 %
Ostatní zdroje	4,7 %
Zlínský kraj	0,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle interního dokumentu (Interní dokument Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, 2016)

Náklady terénních pečovatelských služeb

Náklady terénních pečovatelských služeb jsou tvořeny mzdovými náklady vč. pojištění, provozními náklady, odpisy a nájemným nemovitého majetku. V následující tabulce se nachází průměrné procentuální vyjádření nákladů terénních pečovatelských služeb.

Tab. 30. Náklady terénních pečovatelských služeb

Náklady terénních pečovatelských služeb	
Mzdové náklady vč. pojištění	76,8 %
Provozní náklady	21,1 %
Odpisy	1,6 %
Nájemné nemovitého majetku	0,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle interního dokumentu (Interní dokument Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, 2016)

Jak z tabulky vyplývá, nejvíce nákladů připadá na mzdové náklady vč. pojištění, provozní náklady jsou druhými největšími náklady a oproti mzdovým nákladům jsou podstatně nižší. Odpisy a nájemné nemovitého majetku patří k nejnižším nákladům.

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ V TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽBÁCH

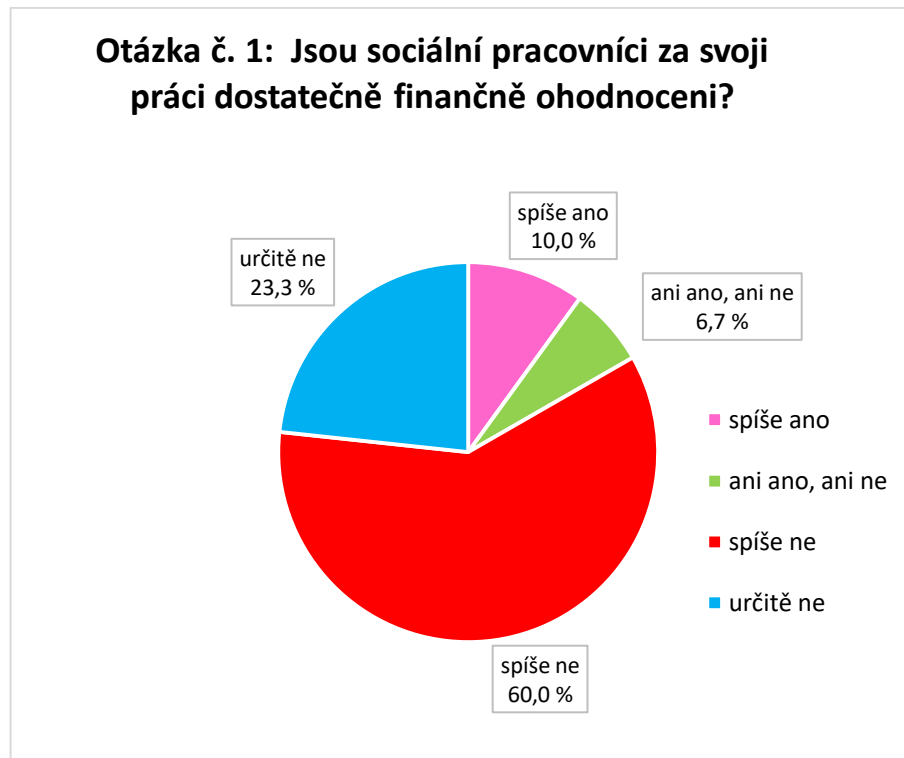
Jako podklad pro návrh doporučení rozvoje systému terénních pečovatelských služeb byl nejprve zpracovaný dotazník s 11 škálovými a 2 otevřenými otázkami. Nejprve byli telefonicky osloveni všichni vedoucí pracovníci terénních pečovatelských služeb, což znamená 37 respondentů. Celková návratnost dotazníků byla od 30 respondentů. Nevyplněný dotazník se nachází v příloze P XVIII. Dotazník je zaměřený na finanční ohodnocení pracovníků, supervize, současnou kapacitu, možnost vstupu nového konkurenta, vazby na zdravotní péči a dobrovolníky.

6.1 Analýza a interpretace dotazníku

Následující podkapitola se zabývá analýzou odpovědí 30 respondentů, kteří dotazník vyplnili. Z důvodu zachování dohodnuté anonymity nejsou uvedeny konkrétní názvy terénních pečovatelských služeb.

Otázka č. 1: Jsou sociální pracovníci za svoji práci dostatečně finančně ohodnoceni?

První otázka zkoumala finanční ohodnocení sociálních pracovníků v terénních pečovatelských službách. Žádný z respondentů si nemyslí, že by sociální pracovníci za svoji práci byli určitě dostatečně finančně ohodnoceni, 3 respondenti (10 %) si myslí, že spíše jsou dostatečně finančně ohodnoceni, 2 respondenti (6,7 %) odpověděli, že sociální pracovníci jsou i nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Více jak polovina respondentů (60 %) se shodla na tom, že sociální pracovníci za svoji práci spíše nejsou dostatečně finančně ohodnoceni a 7 respondentů (23,3 %) zastává názor, že určitě nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Téměř $\frac{3}{4}$ respondentů si myslí, že sociální pracovníci za svoji práci spíše nejsou a určitě nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Přehledné vyhodnocení otázky č. 1 se nachází v následujícím grafu.

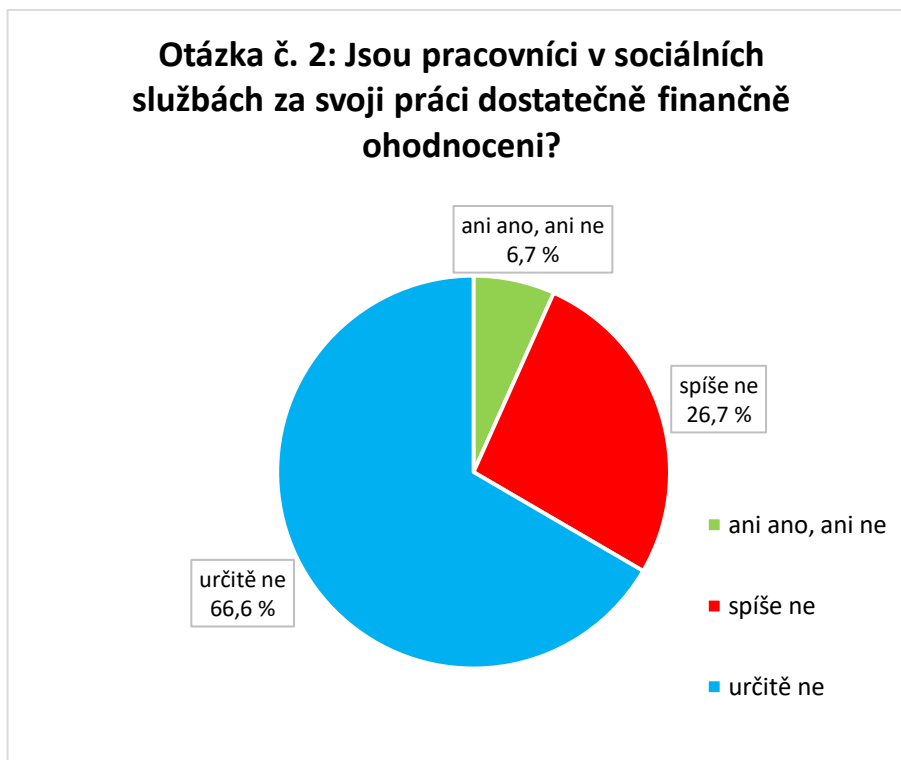

Graf 14 Finanční ohodnocení sociálních pracovníků

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 2: Jsou pracovníci v sociálních službách za svoji práci dostatečně finančně ohodnoceni?

Druhá otázka zjišťovala, zda jsou pracovníci v sociálních službách za svoji práci dostatečně finančně ohodnoceni. Žádný respondent si nemyslí, že by pracovníci v sociálních službách určitě byli nebo spíše byli dostatečně finančně ohodnoceni. Pouze 2 respondenti (6,7 %) zastávají neutrální názor k finančnímu ohodnocení pracovníků v sociálních službách, 8 respondentů (26,7 %) se domnívá, že pracovníci v sociálních službách za svoji práci spíše nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Více jak polovina respondentů (66,6 %) se shodla na tom, že pracovníci v sociálních službách za svoji práci určitě nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Z odpovědí vyplývá, že dohromady 28 respondentů z 30 si myslí, že pracovníci v sociálních službách za svoji práci určitě nejsou a spíše nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Přehledné vyhodnocení otázky č. 2 se nachází v následujícím grafu.

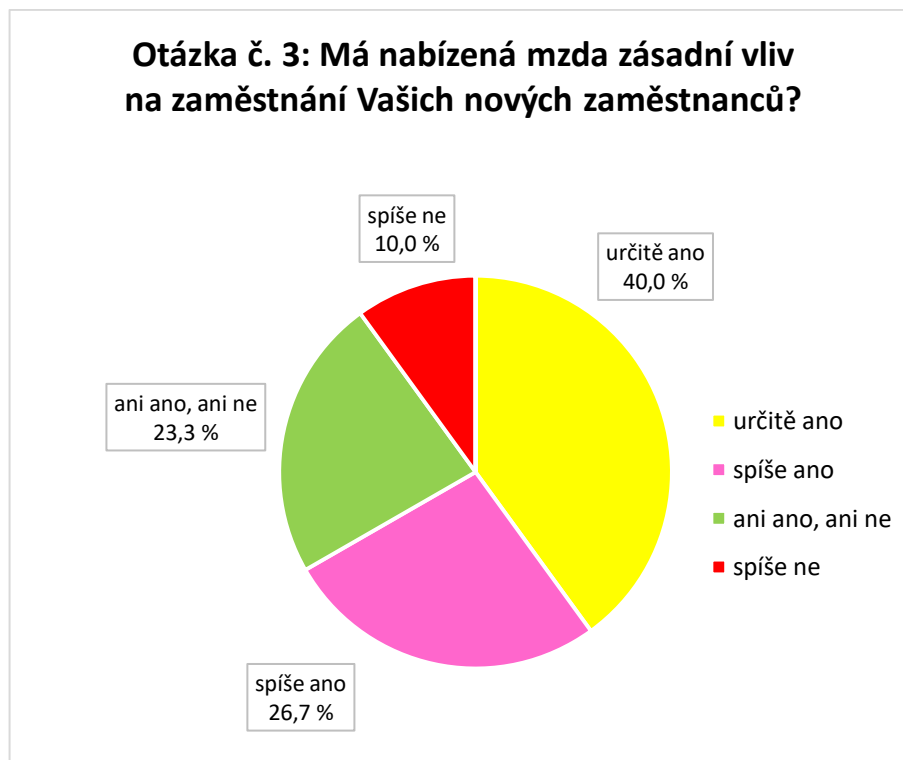
Graf 15 Finanční ohodnocení pracovníků v sociálních službách

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 3: Má nabízená mzda zásadní vliv na zaměstnání Vašich nových zaměstnanců?

Třetí otázka zjišťovala, zda má nabízená mzda zásadní vliv na zaměstnání nových zaměstnanců. Odpověď „určitě ano“ označilo 12 respondentů (40 %) a odpověď „spíše ano“ 8 respondentů (26,7 %). Odpověď „spíše ne“ zvolili pouze 3 respondenti (10 %) a neutrální odpověď „ani ano, ani ne“ vybralo 7 respondentů (23,3 %). Z 30 respondentů si dohromady 20 myslí, že nabízená mzda určitě má a spíše má zásadní vliv na zaměstnání nových zaměstnanců.

Jestliže má nabízená mzda skutečně vliv na zaměstnání nových zaměstnanců a v budoucnu by nedošlo k navýšení mezd, začíná se objevovat hrozba, která by mohla vést k nedostatečnému množství kvalifikovaných zaměstnanců. V dnešní době nabízí např. řada obchodních řetězců zajímavé mzdy, zatímco pracovníci v sociálních službách často pracují za minimální mzdy. Navíc práce v sociálních službách je velmi fyzicky i psychicky náročná a nedostatečné finanční ohodnocení může vést k odchodu kvalifikovaných pracovníků za vyššími mzdami. Přehledné vyhodnocení otázky č. 3 se nachází v následujícím grafu.

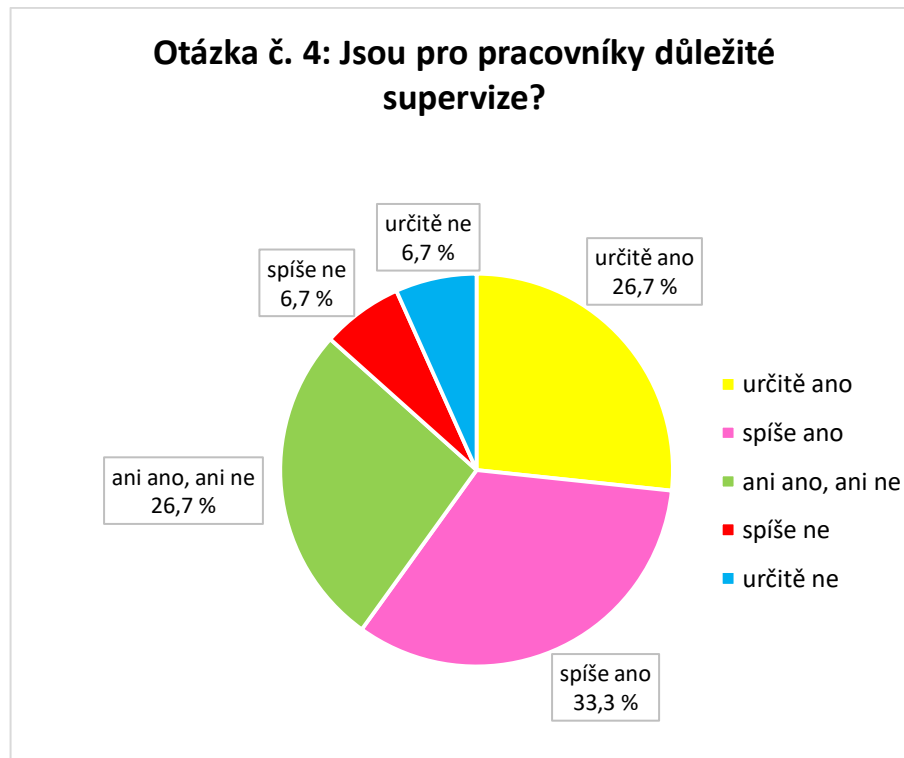
Graf 16 Vliv mzdy na zaměstnání nových zaměstnanců

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 4: Jsou pro pracovníky důležité supervize?

Čtvrtá otázka se zaměřila na to, jestli jsou pro pracovníky důležité supervize. S důležitostí supervizí určitě souhlasí 8 respondentů (26,7 %), spíše souhlasí 10 respondentů (33,3 %). Neutrální odpověď „ani ano, ani ne“ vybralo 8 respondentů (26,7 %) a 2 respondenti (6,7 %) s důležitostí supervizí spíše nesouhlasí a 2 respondenti (6,7 %) s důležitostí supervizí určitě nesouhlasí.

Otázka na supervizi zde byla zařazena, protože práce v sociálních službách je náročná nejen fyzicky, ale i psychicky. Supervize je jednou z možností, jak zvládat zátěž, které zaměstnanci v sociálních službách čelí. Podle odborníků může prostřednictvím supervize docházet i ke zvýšení kvality práce ze strany zaměstnanců. Přehledné vyhodnocení otázky č. 4 se nachází v následujícím grafu.

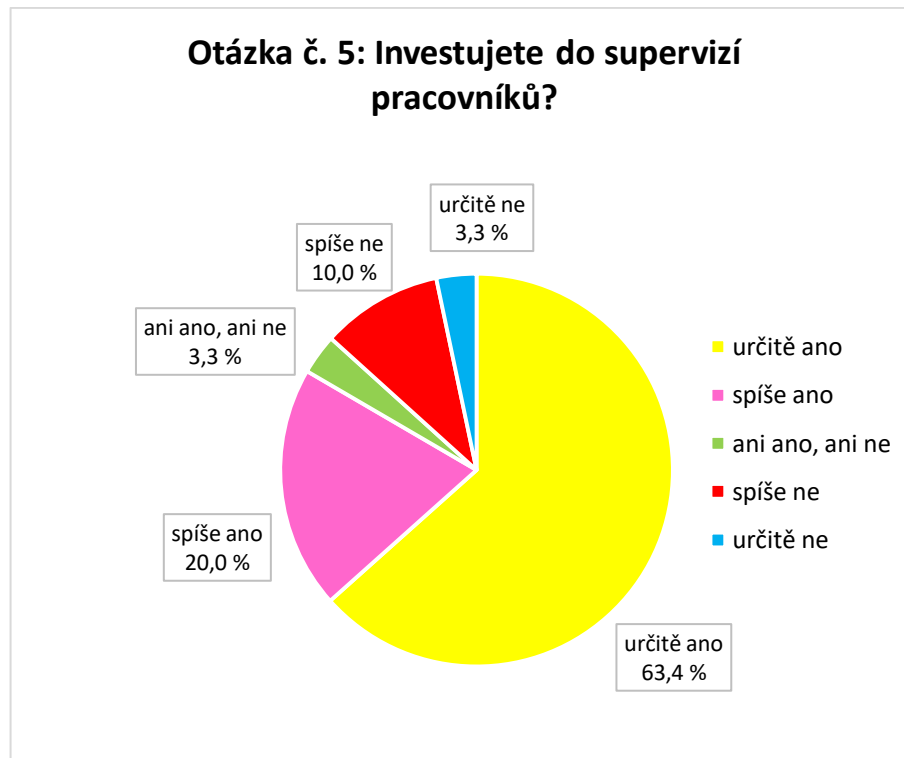
Graf 17 Důležitost supervizí

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 5: Investujete do supervizí pracovníků?

Z odpovědí vyplývá, že 19 respondentů (63,4 %) do supervizí určitě investuje, 6 respondentů (20 %) do supervizí spíše investuje. Pouze 1 respondent (3,3 %) vybral neutrální odpověď „ani ano, ani ne.“ 3 respondenti (10 %) se shodli na tom, že do supervizí spíše neinvestují a 1 respondent (3,3 %) do supervizí určitě neinvestuje.

Je zajímavé, že i když si 8 respondentů (26,7 %) myslí, že supervize jsou i nejsou pro pracovníky důležité, přesto do nich 4 terénní pečovatelské služby určitě investují a další 4 terénní pečovatelské služby spíše investují. 1 ze 2 terénních pečovatelských služeb, která odpověděla, že supervize určitě nejsou důležité pro pracovníky, do nich ale určitě investuje. Přehledné vyhodnocení otázky č. 5 se nachází v následujícím grafu.

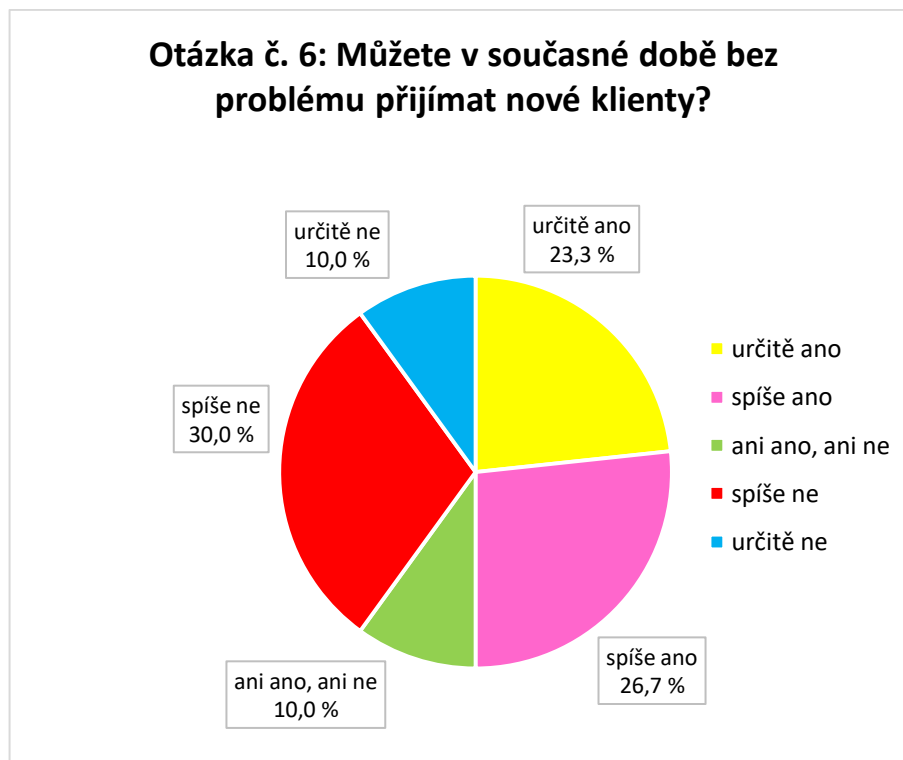
Graf 18 Investice do supervizí

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 6: Můžete v současné době bez problému přijímat nové klienty?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda mohou terénní pečovatelské služby bez problému přijímat nové klienty. Z 30 terénních pečovatelských služeb může bez problému přijímat nové klienty 7 (23,3 %) a spíše může bez problému přijímat nové klienty 8 (26,7 %). Na druhou stranu ve 3 terénních pečovatelských službách (10 %) v současné době určitě nemůžou bez problému přijímat nové klienty a v 9 terénních pečovatelských službách (30 %) spíše nemůžou bez problému přijímat nové klienty.

Respondenti, kteří uvedli, že v současné době určitě nemůžou bez problému přijímat nové klienty, poskytují své služby ve správních obvodech ORP, kde je více terénních pečovatelských služeb a alespoň 1 určitě může nebo spíše může přijímat nové klienty. Z toho vyplývá, že pokud by klient potřeboval pomoc terénní pečovatelské služby, mělo by se mu takové pomoci dostat. Přehledné vyhodnocení otázky č. 6 se nachází v následujícím grafu.

Graf 19 Přijímání nových klientů

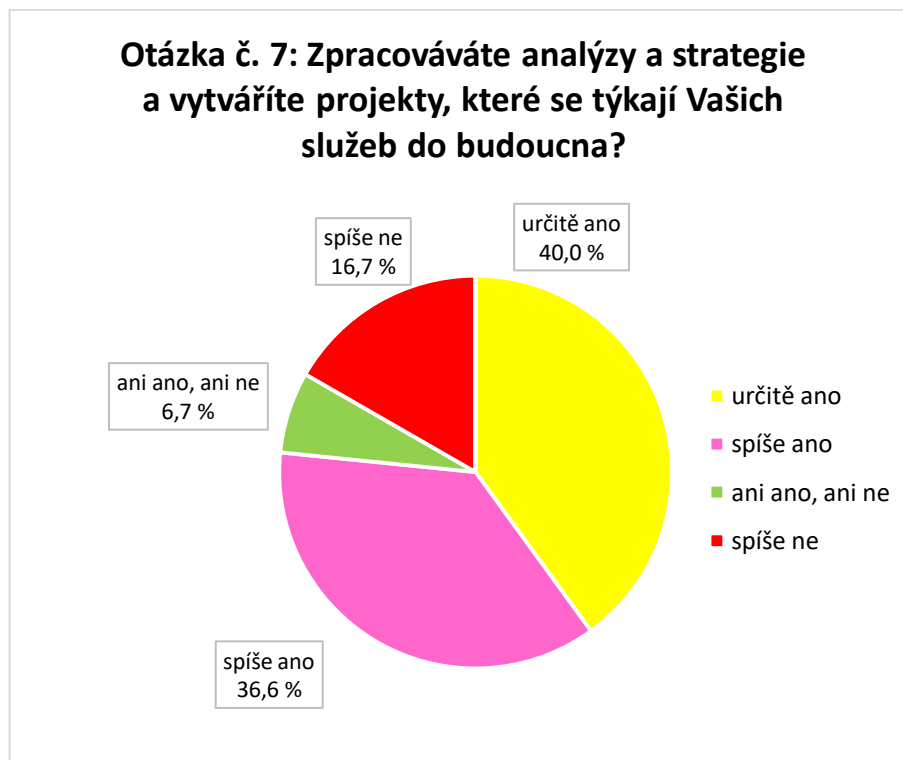
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 7: Zpracováváte analýzy a strategie a vytváříte projekty, které se týkají Vašich služeb do budoucna?

Prostřednictvím 7. otázky bylo cílem zjistit, zda terénní pečovatelské služby zpracovávají analýzy a strategie a vytváří projekty, které se týkají služeb do budoucna. Z 30 terénních pečovatelských služeb 12 (40 %) určitě zpracovává analýzy, strategie a projekty a 11 (36,6 %) spíše zpracovává analýzy, strategie a projekty. Naopak v 5 terénních pečovatelských službách (16,7 %) se spíše analýzy, strategie a projekty nezpracovávají.

Tvorba analýz, strategií a projektů může být důležitá. Klíčovými klienty jsou téměř z 92 % lidé ve věku 65 a více let. Populace stárne, prodlužuje se délka života a předpokládá se, že v budoucnu počet obyvatel ve věku 65 a více let vzroste. S tím může v budoucnu souviset častější výskyt nemocí a disabilit u lidí ve vyšším věku, kteří budou potřebovat terénní pečovatelské služby, proto je důležité, aby se vedoucí pracovníci terénních pečovatelských služeb zaměřili i na budoucnost. Přehledné vyhodnocení otázky č. 7 se nachází v následujícím grafu.

Graf 20 Zpracování analýz, strategií a tvorba projektů

Zdroj: Vlastní zpracování

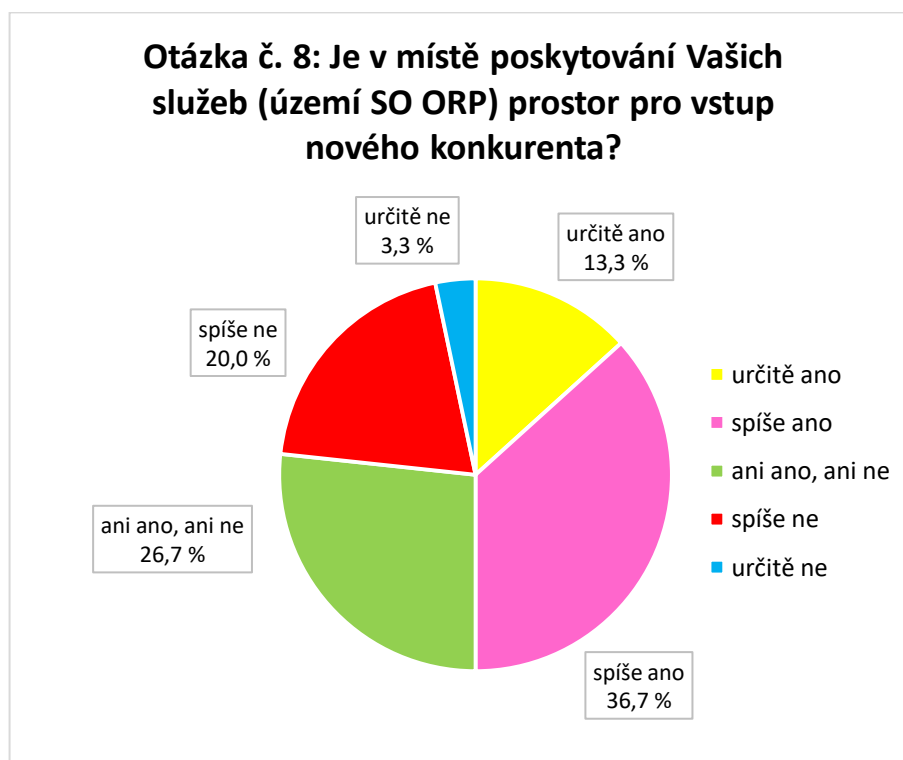
Otázka č. 8: Je v místě poskytování Vašich služeb (území SO ORP) prostor pro vstup nového konkurenta?

Otázka je orientovaná na prostor pro vstup nového konkurenta v místě poskytování služeb terénních pečovatelských služeb. 4 respondenti (13,3 %) vnímají, že takový prostor určitě existuje. Zajímavé je, že se na této odpovědi nezávisle na sobě vždy shodli 2 respondenti z jednoho správního obvodu. Prostor pro vstup nového konkurenta je tak vnímán ve dvou správních obvodech, ačkoli v každém se vyskytuje více terénních pečovatelských služeb. Ze čtyř respondentů jsou dva, kteří navíc spíše nemůžou přijímat nové klienty.

11 respondentů (36,7 %) si myslí, že spíše je ve správních obvodech prostor pro vstup nového konkurenta. Zároveň se jedná o terénní pečovatelské služby, které:

- ve 3 případech určitě můžou přijímat bez problému nové klienty,
- ve 4 případech spíše můžou přijímat bez problému nové klienty,
- v 1 případě mohou i nemohou přijímat bez problému nové klienty,
- ve 2 případech spíše nemohou přijímat bez problému nové klienty,
- v 1 případě určitě nemohou přijímat bez problému nové klienty.

Z odpovědí vyplývá, že si dohromady 15 respondentů (50 %) myslí, že prostor pro vstup nového konkurenta určitě je nebo spíše je v místě působení terénních pečovatelských služeb. Zároveň se ve 14 případech jedná o správní obvody, v nichž působí více jak 1 terénní pečovatelská služba. Pouze 1 respondent (3,3 %) odpověděl, že ve správním obvodu určitě není místo pro vstup nového konkurenta. Jedná se o správní obvod, v němž působí pouze 1 terénní pečovatelská služba a spíše může bez problému přijímat nové klienty. Přehledné vyhodnocení otázky č. 8 se nachází v následujícím grafu.

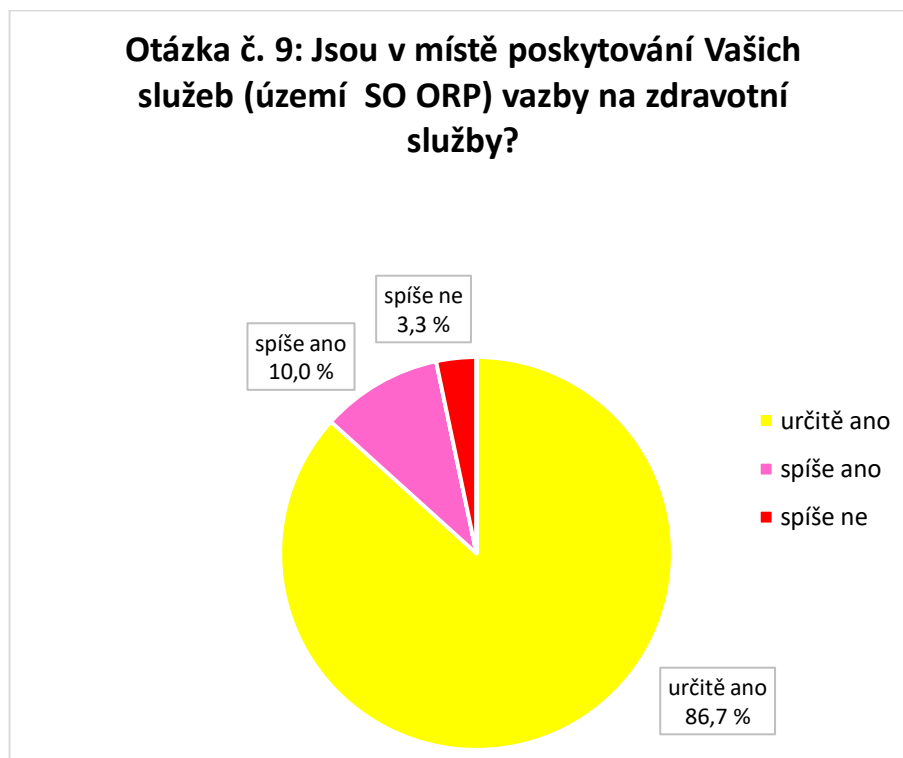
Graf 21 Prostor pro vstup nového konkurenta

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 9: Jsou v místě poskytování Vašich služeb (území SO ORP) vazby na zdravotní služby (zdravotní sestry mohou přijít ke klientovi domů a poskytnout mu potřebnou péči)?

Otázka zjišťovala, zda jsou v místě poskytování terénních pečovatelských služeb vazby na zdravotní služby. Pokud klientův zdravotní stav není dobrý, pak jsou to právě zdravotní sestry, které mohou aplikovat inzulin či další injekce, podávat léky a ošetřovat proleženiny nebo jiné rány, případně rehabilitovat s klientem. Takové úkony nepřísluší terénním pečovatelským službám, respektive sociálním pracovníkům a pracovníkům v sociálních službách.

Z 30 respondentů odpovědělo 26 respondentů (86,7 %), že v místě poskytování terénních pečovatelských služeb určitě jsou vazby na zdravotní služby a 3 respondenti (10 %) odpověděli, že v místě poskytování terénních pečovatelských služeb spíše jsou vazby na zdravotní služby. Pouze 1 respondent (3,3 %) si spíše nemyslí, že jsou v místě poskytování terénní pečovatelské služby vazby na zdravotní služby. Žádný respondent nevybral odpověď „určitě ne“ a „ani ano, ani ne.“ Přehledné vyhodnocení otázky č. 9 se nachází v následujícím grafu.

Graf 22 Vazby na zdravotní péči

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 10: Pokud takové vazby jsou, komunikujete a spolupracujete se zdravotními sestrami?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda v případě existence vazeb na zdravotní služby, sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách se zdravotními sestrami komunikují. Z odpovědí vyplývá, že z 86,7 % určitě jsou v místech terénních pečovatelských služeb vazby na zdravotní služby a z 86,7 % určitě probíhá komunikace a spolupráce mezi sociálními pracovníky, pracovníky v sociálních službách a zdravotními sestrami. 2 respondenti (6,7 %) uvedli, že se zdravotními sestrami spíše nekomunikují a nespolupracují. Žádný

respondent nezvolil odpověď „určitě ne.“ Přehledné vyhodnocení otázky č. 10 se nachází v následujícím grafu.

Graf 23 Komunikace a spolupráce se zdravotními sestrami

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 11: Působí u Vás v současné době dobrovolníci?

Poslední škálová otázka zkoumala, zda v terénních pečovatelských službách působí dobrovolníci. Otázka č. 11 je při následující analýze propojená s otázkou č. 12, v níž se mohli respondenti vyjádřit v případě, že v terénních pečovatelských službách dobrovolníci působí. Cílem otázky č. 12 bylo zjistit, kolik dobrovolníků v terénních pečovatelských službách působí a v čem spočívá jejich dobrovolnická činnost.

Z 30 respondentů potvrdili pouze 3 respondenti (10 %), že v terénních pečovatelských službách určitě dobrovolníci působí a vykonávají následující činnosti:

- 1 dobrovolník pomáhá při rozvozu obědů,
- 1 dobrovolník chodí k uživatelům domů a tráví s nimi volný čas, terénní pečovatelská služba by uvítala další dobrovolníky,
- cca 5 dobrovolníků pomáhá při Tříkrálové sbírce, navštěvují klienty a pomáhají při dalších veřejných akcích, které jsou pořádány.

2 respondenti (6,7 %) uvedli, že v terénních pečovatelských službách spíše působí dobrovolníci a vykonávají následující činnosti:

- 2 dobrovolníci pomáhají v terénní pečovatelské službě a další by měl v brzké době nastoupit, dobrovolníci dochází k uživatelům do domácností a tráví s nimi volný čas (hraní her, společné rozhovory, čtení novin a luštění křížovek),
- další respondent sice zvolil odpověď „spíše ano“, nicméně dobrovolníci nepůsobí v rámci terénní pečovatelské služby, ale angažují se v jiném středisku neziskové organizace.

7 respondentů (23,3 %) odpovědělo, že v terénních pečovatelských službách dobrovolníci spíše nepůsobí. Z otázky č. 12 u těchto 7 respondentů vyplývá, že:

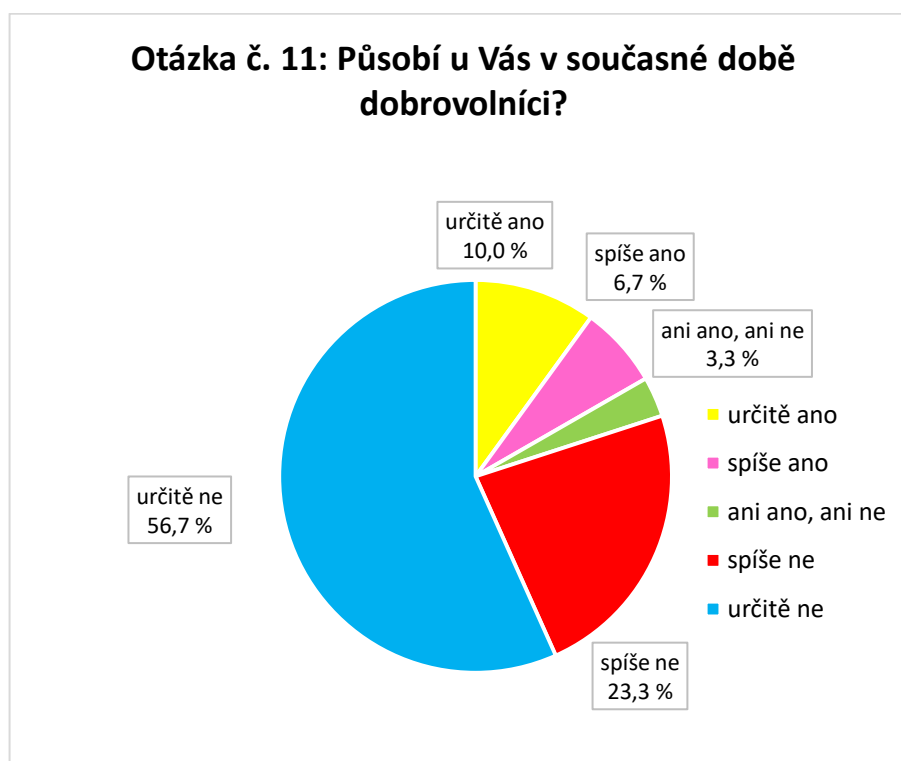
- v terénní pečovatelské službě AC by dobrovolníky využili při rozvozech obědů, nicméně žádné nemůžou najít,
- v terénní pečovatelské službě AJ působí 1 dobrovolník, jehož náplní je především vyplnění volného času uživatelům,
- v terénní pečovatelské službě AQ se dobrovolníci objevují jen zřídka, ale do budoucna by rádi nějaké získali,
- v terénní pečovatelské službě AR žádní dobrovolníci nejsou, spíše se jedná o sousedskou výpomoc, což je ze strany vedoucí pracovnice chápáno také jako jakýsi typ dobrovolnictví,
- ve zbylých 3 terénních pečovatelských službách jednoduše dobrovolníci spíše nepůsobí.

17 respondentů (56,7 %) uvedlo, že u nich určitě dobrovolníci nepůsobí. V rámci propojení otázky č. 11 s otázkou č. 12 u 17 respondentů vyplývá následující:

- v terénní pečovatelské službě AF pomáhali dobrovolníci při různých jednorázových akcích,
- v terénní pečovatelské službě AN se o dobrovolnících již delší dobu uvažuje, ale zatím nejsou vytvořena pravidla pro dobrovolnickou službu,
- v terénní pečovatelské službě AI by zatím o dobrovolníky nebyl zájem,
- v terénní pečovatelské službě AS mají obavu, že by dobrovolníci mohli být ze strany uživatelů využívání a možná by po nich chtěli úkony, za které si musí platit,

- zbylých 13 respondentů pouze uvedlo, že dobrovolníci u nich určitě nepůsobí a dále se k tomu nevyjádřili.

Neutrální odpověď „ani ano, ani ne“ vybral jen 1 respondent. V terénní pečovatelské službě BA momentálně dobrovolníci nepůsobí, ale pomáhají příležitostně v rámci nárazových akcí, nebo vypomáhají studenti o prázdninách. Jde tak o 1-2 osoby, které kromě akcí vyplňují i volný čas klientům. Přehledné vyhodnocení otázky č. 11 se nachází v následujícím grafu.

Graf 24 Dobrovolníci v terénních pečovatelských službách

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 13: Co byste v místě Vašeho působení (území SO ORP) v systému fungování terénních pečovatelských služeb uvítali jako zlepšení?

Poslední otevřená otázka byla zaměřena na to, co by v místě působení (SO ORP) chtěli respondenti zlepšit v systému fungování terénních pečovatelských služeb. Na tuto otázku odpovědělo celkem 26 respondentů, z toho byly ale 3 odpovědi na zlepšení systému fungování nereálné.

Z 23 respondentů by chtělo:

- 14 zvýšit finanční podporu, s penězi souvisí i kvalita zaměstnanců, 2 vedoucí pracovníci vidí propojení mezi mzdou a kvalitou zaměstnanců, kvůli nízkým mzdám se nedaří zaměstnat kvalifikované pracovníky,
- 3 terénní pečovatelské služby⁵ potřebují více automobilů,
- 4 respondenti se shodli na potřebě zvýšit počet přepočtených úvazků,
- terénní pečovatelská služba AN a terénní pečovatelská služba AW vidí problém v malé informovanosti lékařů a rodinných příslušníků o službách terénních pečovatelských služeb.

6.2 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Otázky č. 1 a č. 2 zkoumaly dostatečné finanční ohodnocení sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách za jejich práci. 18 respondentů (60 %) si myslí, že sociální pracovníci spíše nejsou dostatečně finančně ohodnoceni a 7 respondentů (23,3 %) se domnívá, že sociální pracovníci určitě nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Odpovědi u finančního ohodnocení pracovníků v sociálních službách se od předchozí otázky trochu lišily. 20 respondentů (66,6 %) tvrdí, že pracovníci v sociálních službách určitě nejsou za svoji práci dodatečně finančně ohodnoceni a 8 respondentů (26,7 %) si myslí, že spíše nejsou dostatečně finančně ohodnoceni. Je všeobecně známé, že pracovní pozice v sociálních službách jsou finančně podhodnoceny. Tomu odpovídají i výsledky z otázek č. 1 a č. 2.

Otázka č. 3 se zabývala tím, zda má nabízená mzda zásadní vliv na zaměstnání nových zaměstnanců. 12 respondentů (40 %) se shodlo na tom, že určitě ano a 8 respondentů (26,7 %) si myslí, že nabízená mzda má spíše zásadní vliv na zaměstnání nových zaměstnanců. Jestliže nabízená mzda má skutečně zásadní vliv na zaměstnání nových zaměstnanců a v budoucnu by nedošlo k jejímu zvýšení, začíná se objevovat hrozba, že by kvalifikovaní zaměstnanci mohli odcházet do jiných profesí za vyšší mzdou a na jejich místa by byli přijímáni noví, méně kvalifikovaní pracovníci, kteří by práci vykonávali na základě absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu.

---

⁵ Jedná o terénní pečovatelskou službu AA, terénní pečovatelskou službu AF a terénní pečovatelskou službu AM.

Otázky č. 4 a č. 5 se zaměřily na důležitost supervizí a investování do nich. Z 30 respondentů si 8 respondentů (26,7 %) myslí, že supervize pro pracovníky jsou určitě důležité a 10 respondentů (33,3 %) se domnívá, že supervize pro pracovníky jsou spíše důležité. Z pohledu investování do supervizí potvrdila víc jak polovina respondentů (63,4 %), že do nich určitě investuje a 6 respondentů (20 %) do nich spíše investuje.

Cílem **otázky č. 6** bylo zjistit, zda v terénních pečovatelských službách můžou v současné době bez problému přijímat nové klienty. Z 30 respondentů se dohromady 15 respondentů (50 %) shodlo na tom, že určitě můžou a spíše můžou přijímat bez problému nové klienty. Oproti tomu se dohromady 12 respondentů (40 %) nezávisle na sobě shodlo, že v současné době určitě nemohou a spíše nemohou přijímat bez problému nové klienty. 3 respondenti (10 %) vybrali neutrální odpověď „ani ano, ani ne.“ Respondenti, kteří uvedli, že v současné době určitě nemůžou bez problému přijímat nové klienty, poskytují své služby ve správních obvodech ORP, kde je více terénních pečovatelských služeb a alespoň 1 určitě může nebo spíše může přijímat nové klienty.

Otázka č. 7 zjišťovala, zda zaměstnanci v terénních pečovatelských službách zpracovávají analýzy a strategie a vytváří projekty, které se týkají služeb do budoucna. Z odpovědí vyplynulo, že ve 12 terénních pečovatelských službách (40 %) se určitě zpracovávají analýzy a strategie a vytváří se projekty a v 11 terénních pečovatelských službách (36,6 %) se spíše zpracovávají analýzy a strategie a vytváří se projekty.

Otázka č. 8 se zabývala prostorem pro vstup nového konkurenta v místě poskytování terénních pečovatelských služeb. Z 30 respondentů si dohromady 15 respondentů (50 %) myslí, že takový prostor v místě poskytování jejich služeb určitě je a spíše je a dohromady 7 respondentů (23,3 %) se domnívá, že prostor pro vstup nového konkurenta v místě poskytování jejich služeb určitě není a spíše není. 8 respondentů (26,7 %) se shodlo na neutrální odpovědi „ani ano, ani ne.“

Otázky č. 9 a č. 10 zkoumaly, zda jsou v místě poskytování terénních pečovatelských služeb vazby na zdravotní služby, a pokud ano, jestli pracovníci v sociálních službách a sociální pracovníci komunikují se zdravotními sestrami. Z 30 respondentů se 26 respondentů (86,7 %) shodlo, že v místě poskytování jejich služeb určitě jsou vazby na zdravotní služby a také všech 26 respondentů (86,7 %) tvrdí, že určitě komunikují a spolupracují se zdravotními sestrami.

3 respondenti (10 %) vnímají, že v místě poskytování jejich služeb spíše jsou vazby na zdravotní služby a z toho:

- 1 respondent tvrdí, že určitě komunikují a spolupracují se zdravotními sestrami,
- 1 respondent tvrdí, že spíše komunikují a spolupracují se zdravotními sestrami,
- 1 respondent tvrdí, že spíše nekomunikují a nespolečně spolupracují se zdravotními sestrami.

Cílem otázky č. 11 bylo zjistit, zda v terénních pečovatelských službách působí v současné době dobrovolníci. Při vyhodnocení otázky č. 11 došlo k propojení i s otázkou č. 12, která zjišťovala, v případě působení dobrovolníků, kolik jich je a v čem spočívá jejich dobrovolnická činnost. Z výsledků vyplývá, že ve 3 terénních pečovatelských službách (10 %) dobrovolníci určitě působí, ve 2 terénních pečovatelských službách (6,7 %) dobrovolníci spíše působí. 17 respondentů (56,7 %) se shodlo na tom, že v jejich terénních pečovatelských službách dobrovolníci určitě nepůsobí. V 7 terénních pečovatelských službách (23,3 %) dobrovolníci spíše nepůsobí.

Respondenti, kteří mají zkušenosti s dobrovolníky, uvedli, že u nich vykonávali následující činnosti:

- rozvoz obědů,
- vyplnění volného času uživatelům,
- pomoc při veřejných akcích.

Otázka č. 13 byla otevřená a respondenti se mohli vyjádřit, co by v systému fungování terénních pečovatelských služeb uvítali jako zlepšení.

Mezi odpověďmi byly následující:

- zvýšení podpory,
- více automobilů,
- zvýšení mezd, přepočtených úvazků,
- lepší informovanost lékařů a rodinných příslušníků o terénních pečovatelských službách.

7 DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ SYSTÉMU TERÉNNÍCH PEČOVATELSKÝCH SLUŽEB

Tato kapitola se zabývá návrhy pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb. Návrhy jsou zaměřeny na dobrovolnickou službu, dostatečný počet automobilů, komunikaci a spolupráci se zdravotními sestrami, na lepší informovanost lékařů a rodinných příslušníků, zpracování analýz, strategií a tvorbu projektů do budoucna a na zvýšení mezd pracovníkům v sociálních službách.

7.1 Dobrovolnická služba

Z výsledků analýz demografického vývoje vyplývá, že každoročně přibývá počet obyvatel ve věku starším 65 let. Nárůst počtu obyvatel v postproduktivním věku se očekává i v budoucnu. S rostoucím věkem se u lidí velmi často stává, že jim jejich zdravotní stav plně neumožní, aby byli soběstační a postarali se sami o sebe. V takovém případě je důležitá pomoc a zapojení rodiny. Vzhledem k hektické době a někdy i vzdálenému zaměstnání se rodina nemůže plně o svého blízkého postarat. Právě prostřednictvím terénních pečovatelských služeb může člověk zůstat ve svém domácím přirozeném prostředí, na které je dlouhodobě zvyklý, a pracovníci v sociálních službách mu dokáží pomoci s úkony, které sám nezvládá.

Na druhou stranu pracovníci v sociálních službách mají na každý den nasmlouvané klienty, kteří mají vybrané konkrétní služby, jež od terénní pečovatelské služby potřebují. Pracovníci v sociálních službách tak musí denně stihnout zabezpečit všechny dohodnuté služby. Jestliže je člověk celé dny doma sám a nemá žádné příbuzné, nebo jsou daleko a nemůžou se mu věnovat, pracovníci v sociálních službách na jednu stranu dokážou zajistit sociální kontakt, ale pouze v průběhu poskytování služby.

A právě zde je prostor, v němž by měla dobrovolnická služba do budoucna přinést.

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že pouze v pěti terénních pečovatelských službách působí dobrovolníci, kteří chodí k uživatelům domů, podílí se na trávení jejich volného času (vedou s nimi rozhovory, hrají hry, luští křížovky). Jedním z hlavních cílů terénních pečovatelských služeb je poskytovat uživatelům pomoc a podporu, aby mohli co nejdéle setrvat ve svém domácím přirozeném prostředí, na které jsou zvyklí a nemuseli odcházet do pobytových zařízení. Díky dobrovolníkům by mohli mít senioři další sociální kontakt, což by se mohlo pozitivně podepsat i na jejich psychickém stavu.

Hlavní přínos dobrovolnické služby v terénních pečovatelských službách by byl ve vytváření společnosti osamělým seniorům. Dobrovolník by s uživatelem trávil volný čas např.:

- vedením společných rozhovorů,
- předčítáním knih, novin a jiných tiskovin, protože lidé ve vyšším věku mají často problémy se zrakem a sami si tak mnohdy nemohou moc textu přečíst,
- hraním společenských her,
- společným luštěním křížovek,
- při pěkném počasí doprovodem na krátkou vycházku, protože lidé ve vyšším věku mají často problémy s motorikou a potřebují tak někoho, aby se cítili bezpečně.

Dobrovolnická služba by se nemusela týkat pouze podpory uživatelů, ale i terénních pečovatelských služeb při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí, např. během Tříkrálové sbírky, se kterou každoročně některé terénní pečovatelské služby potřebují pomoci.

7.1.1 Dobrovolnická služba a získání dobrovolníků

Existují 3 možnosti, jak získat dobrovolníky:

- požádat na MV o udělení akreditace a mít koordinátora, který by se věnoval získávání, školení, kontrole a řízení dobrovolníků,
- navázat spolupráci s dobrovolnickým centrem, které vysílá dobrovolníky do domácností,
- nemít akreditaci a získat dobrovolníky individuálně.

1. Žádost o udělení akreditace na MV

První možností, jak získat dobrovolníky a začít s nimi pracovat, je požádat o udělení akreditace na MV. Žadatel musí nejprve vyplnit žádost, která je zaměřena na obecné informace o žadateli, a potom je potřeba zpracovat projekt, na který se akreditace žádá. Popíše se v něm, jak by se s dobrovolníky pracovalo, kdo by byl za realizaci projektu odpovědný, o jakou dobrovolnickou službu by šlo.

V případě udělení akreditace by mohla být dobrovolnická služba podporována dotací, z níž by se mohlo proplácet dobrovolníkům např. cestovné v případě, že by za uživateli dojížděli.

Výhoda akreditace

Výhodou akreditace je zvolení koordinátora, který má na starosti získávání, školení, kontrolu a řízení dobrovolníků.

Konkrétním úkolem koordinátora by bylo:

- zajištění získání dobrovolníků,
- určování jejich dobrovolnické služby,
- školení dobrovolníků, aby věděli, jak s uživateli zacházet,
- seznamování uživatelů s dobrovolnickou službou, aby věděli, kdo je dobrovolník, jaké je jeho poslání a co není v jeho kompetenci,
- docházení do domácností a provádění kontrol dobrovolnické služby.

2. Spolupráce s dobrovolnickým centrem

Další možností, jak získat dobrovolníky pro uživatele terénních pečovatelských služeb, je kontaktování dobrovolnických center, která vysílají dobrovolníky do domácností a uzavření smlouvy mezi nimi, coby vysílající a přijímající organizací v oblasti dobrovolnické služby.

V tomto případě je výhoda v tom, že:

- poskytovatel terénní pečovatelské služeb nemusí žádat o udělení akreditace a nemusí mít svého koordinátora,
- vysílající organizace zprostředkovává přijímající organizaci kontakt s dobrovolníky, propaguje dobrovolnickou službu,
- dobrovolníci by měli být prověřeni, proškoleni a připraveni na vstup do přijímající organizace a do domácnosti ze strany vysílající organizace.

V případě uzavření smlouvy mezi vysílající a přijímající organizací by se mohlo podařit terénním pečovatelským službám získat kvalitní dobrovolníky.

3. Individuální získávání dobrovolníků

Poslední možností, jak získat dobrovolníky a pracovat s nimi, je individuální a vlastní cesta.

Nevýhodou je, že:

- bez akreditace by dobrovolnická služba nebyla podporována dotací,
- nejspíš by nebyl ani zvolený koordinátor, který by byl pověřený získáváním, školením, kontrolou a řízením dobrovolníků.

V takovém případě by bylo na samotných pracovnících pečovatelských služeb, jak a kde by získali dobrovolníky. Řešením může být oslovení odborných učilišť a středních škol sociálního zaměření, případně gymnázií a Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Ve Zlínském kraji jsou celkem tři střední školy se zaměřením na sociální činnost a dva učební obory se zaměřením na pečovatelské služby. (Vyberte si obor podle zaměření pedagogika a sociální péče, © 2003-2016)

Pověření pracovníci terénních pečovatelských služeb by se mohli obrátit na podporu a získání dobrovolníků jak na střední školy a učiliště, tak i na Fakultu humanitních studií, protože je zde předpoklad, že studenti těchto oborů mají vztah k pomáhajícím profesím a mohli by mít k dobrovolnictví blíže než žáci z jiných středních škol či učebních oborů.

Za zvážení by stála také gymnázia. Žáci na gymnáziích většinou nemají žádnou praxi a ti, kteří by se v budoucnu chtěli věnovat sociálním oborům, by prostřednictvím dobrovolnické služby mohli získat cennou zkušenost.

„Dobrovolníkovi za výkon dobrovolnické služby nenáleží odměna.“ (Zákon č. 198/2002 Sb., § 5) Záleží na lidech, jakou mají ochotu a potřebu pomáhat. V závislosti na stárnutí populace tito lidé budou ale čím dál více potřeba i u seniorů, kterým tak dobrovolníci můžou i krátkou chvílí rozzářit celý den.

7.2 Dostatečný počet automobilů

Vzhledem k tomu, že někteří uživatelé terénních pečovatelských služeb bydlí i v odlehlých obcích, nebo terénní pečovatelské služby působí i v obcích spadajících do více správních obvodů ORP Zlínského kraje, potřebují sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách automobily, aby se ke klientům dostali v co nejkratším čase a stihli tak zajistit služby i pro ostatní nasmlouvané uživatele.

Z dotazníku vyplývá, že ve 3 terénních pečovatelských službách potřebují více automobilů, aby mohli pracovníci efektivně zajistit služby.

Jedná se o následující terénní pečovatelské služby:

- terénní pečovatelská služba AA, která poskytuje služby v obcích na území jednoho správního obvodu ORP,
- terénní pečovatelská služba AF, která je jedinou službou v celém správním obvodu ORP,
- terénní pečovatelská služba AM, která poskytuje své služby v obcích na území dvou správních obvodů ORP.

Doporučení pro terénní pečovatelskou službu AA, AF a AM

Na spolufinancování automobilů se většinou podílí obce. Jestliže terénní pečovatelská služba poskytuje své služby ve více obcích, nově si v nich může zažádat o dotace. Všechny 3 terénní pečovatelské služby poskytují své služby v několika obcích. Obce by měly zajišťovat poskytování sociálních služeb osobám, které v dané obci žijí. Proto je zde příležitost, že by terénní pečovatelské služby mohly získat prostředky od obcí a pořídit si automobil za účelem poskytování svých služeb.

7.3 Komunikace a spolupráce se zdravotními sestrami, které poskytují úkony v přirozeném prostředí klienta

Komunikace a spolupráce mezi terénními pečovatelskými službami a zdravotními službami je velice důležitá. Sociální pracovníci ani pracovníci v sociálních službách nemůžou aplikovat inzulin a další injekce, podávat léky a ošetřovat proleženiny nebo jiné rány, případně rehabilitovat s uživatelem.

Důležitost komunikace a spolupráce se zdravotními sestrami

Jsou případy, kdy je důležité, aby byla u uživatele nejdříve pracovnice v sociálních službách. Příklad: pracovnice v sociálních službách přichystá uživateli snídani, pomůže mu s hygienou a až poté přijde zdravotní sestra, která mu podává potřebné léky (po jídle).

Existují naopak i případy, kdy je důležité, aby k uživateli nejprve přišla zdravotní sestra. Příklad: zdravotní sestra aplikuje uživateli inzulin, ošetří mu rány a až potom přijde pracovnice v sociálních službách, pomůže mu s hygienou a nachystá snídani.

Na základě rozdělení úkonů mezi terénními pečovatelskými službami a zdravotními službami je důležitá vzájemná komunikace a spolupráce mezi sociálními pracovníky, pracovníky v sociálních službách a zdravotními sestrami. Z výsledků dotazníku vyplývá,

že pouze 2 terénní pečovatelské služby se zdravotními sestrami spíše nekomunikují a nespolupracují.

Doporučení pro terénní pečovatelskou službu AU a AX

Vzhledem k rozdělení úkonů mezi terénními pečovatelskými službami a zdravotními službami je komunikace a spolupráce mezi sociálními pracovníky, pracovníky v sociálních službách a zdravotními sestrami důležitá. Každý uživatel má různé zdravotní problémy a disability. Může tak potřebovat pomoc nejen terénní pečovatelské služby, ale i zdravotní služby. Vzhledem k úkonům, které každá služba zabezpečuje, je důležitá komunikace a spolupráce mezi pracovníky, aby se uživateli dostávalo té nejlepší péče.

Jestliže uživatelé terénních pečovatelských služeb AU a AX v současné době nepotřebují služby zdravotní sestry, do budoucna by bylo vhodné, kdyby pracovníci terénních pečovatelských služeb měli kontakt na zdravotní sestry a obráceně, protože pokud by v budoucnu zdravotní sestry začaly uživatelům poskytovat své služby, bylo by žádoucí, aby komunikovaly a spolupracovaly s pracovníky terénních pečovatelských služeb.

7.4 Lepší informovanost lékařů a rodinných příslušníků

Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že terénní pečovatelská služba AN a terénní pečovatelská služba AW vidí problém v nízké informovanosti lékařů a rodinných příslušníků o terénních pečovatelských službách. Terénní pečovatelská služba AN je jedinou v celém správním obvodu ORP. Terénní pečovatelská služba AW působí ve správním obvodu ORP, v němž je více terénních pečovatelských služeb.

Vzhledem k tomu, jaké mají všeobecně terénní pečovatelské služby výhody, by bylo přínosné, kdyby existovala spolupráce ze strany lékařů. Výhody terénních pečovatelských služeb jsou následující:

- dokáží zajistit úkony jako např. pomoc při osobní hygieně, pomoc při běžných úkonech péče o vlastní osobu, poskytnutí či zajištění stravy, zajištění chodu domácnosti a hlavně zprostředkování kontaktu s okolím,
- v porovnání s pobytovými sociálními službami pro seniory jsou podstatně levnější,
- uživatel zůstává ve svém domácím přirozeném prostředí, na které je zvyklý.

Doporučení pro terénní pečovatelskou službu AN a AW

Terénní pečovatelské služby využívají osoby, které se často z důvodu svého zdravotního stavu o sebe nemůžou plně postarat a potřebují tak pomoc. Většinou se jedná o osoby, které navštěvují často lékaře. Prostřednictvím navázání komunikace mezi terénními pečovatelskými službami a lékaři by mohla vzrůst informovanost lékařů o terénních pečovatelských službách. Jestliže by lékař došel k názoru, že pacient není schopen se o sebe sám postarat a potřebuje pomoc jiné osoby, mohl by mu doporučit terénní pečovatelskou službu. V dnešní době je řada lékařů ochotná a komunikuje se sociálními službami. Na některých zdravotních střediscích bývají na nástěnkách vyvěšeny i letáky, jejichž cílem je informovat o poskytování sociálních služeb.

Pečovatelské službě AN a AW je doporučeno:

- vytvořit stručné a přehledné letáky o poskytovaných službách včetně kontaktu a odkazu na internetové stránky,
- oslovit zdravotní střediska s lékaři, případně nemocnice a pokusit se navázat s nimi spolupráci.

Prostřednictvím lékařů by se informace o terénních pečovatelských službách mohly dostat i k rodinným příslušníkům.

Další možností, jak zvýšit informovanost rodinných příslušníků a celkově obyvatel o terénních pečovatelských službách je domluvit se s konkrétními obcemi a přiložit letáky o poskytovaných službách do obecního tisku.

7.5 Zpracování analýz, strategií a tvorba projektů, které se týkají služeb do budoucna

Z dotazníku bylo zjištěno, že v pěti terénních pečovatelských službách se analýzy a strategie spíše nezpracovávají a netvoří se projekty, které by se týkaly služeb do budoucna.

Mezi 5 terénními pečovatelskými službami jsou:

- 2 terénní pečovatelské služby, které poskytují své služby ve správních obvodech ORP jako jediné,
- 2 terénní pečovatelské služby, které působí v obcích na území dvou správních obvodů ORP,

- 1 terénní pečovatelská služba, která poskytuje své služby v obcích na území správního obvodu ORP, v němž působí více terénních pečovatelských služeb.

Vzhledem k tomu, že demografický vývoj nasvědčuje růstu počtu obyvatel ve věku vyšším 65 let, je velmi pravděpodobné, že poroste i zájem o sociální služby, tedy i o terénní pečovatelské služby, které mají budoucnost a podporu kraje.

Doporučení pro terénní pečovatelskou službu AD, AF, AG, AN a AU

Do budoucna má jistě smysl zpracovávat analýzy, strategie a tvořit projekty, které by se týkaly budoucího poskytování služeb:

- v analýzách by bylo vhodné se zaměřit na demografický vývoj správního obvodu ORP, v němž poskytují své služby, aby zaměstnanci věděli, jaký je současný počet obyvatel ve věku 65 a více let, jak se zvyšuje počet obyvatel v postproduktivním věku a jak se nejspíš bude vyvíjet počet obyvatel v tomto věku; dále by bylo vhodné se zaměřit na to, zda se lidé ve vyšším věku do správního obvodu ORP spíše stěhují (jak je tomu např. ve správním obvodu ORP Vsetín) nebo naopak vystěhovávají (jak je tomu např. ve správním obvodu ORP Zlín),
- dále je důležité mít střednědobé i dlouhodobé cíle a plánovat,
- prospěšná může být i orientace na kvalitu svých vlastních služeb, zpětnou vazbu můžou získat prostřednictvím dotazníkového šetření od svých uživatelů.

7.6 Zvýšení mezd pracovníkům v sociálních službách

Je všeobecně známo, že pracovníci v sociálních službách jsou finančně podhodnoceni. Tomu nasvědčují i odpovědi z dotazníku. 20 respondentů (66,6 %) se shodlo na tom, že pracovníci v sociálních službách určitě nejsou za svoji práci dostatečně finančně ohodnoceni a 8 respondentů (26,7 %) si myslí, že pracovníci v sociálních službách spíše nejsou za svoji práci dostatečně finančně ohodnoceni.

Hrozba nízkých mezd

Financování sociálních služeb je komplikované. Každý pracovník v sociálních službách má výši mzdy určenou smlouvou se svým zaměstnavatelem (poskytovatelem sociálních služeb), v sociálních službách nejsou jednotné tarify. Je tedy na zaměstnavateli, jakou mzdu pracovníkům nabídne. Často je pracovníkům v sociálních službách nabízena minimální mzda a tím dochází k velké fluktuaci.

Začíná se objevovat hrozba, jejíž podstatou je fakt, že pokud by v budoucnu nedošlo k navýšení mezd, kvalifikovaní pracovníci v sociálních službách by mohli odcházet do jiných profesí za vyšší mzdou. Na trhu práce by jich tak začal být nedostatek a na jejich místa by byli přijímáni noví méně kvalifikovaní pracovníci, kteří by práci vykonávali na základě absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu. Díky méně kvalifikovaným zaměstnancům by mohlo dojít ke zhoršení kvality poskytovaných služeb, což by mělo nakonec dopad i na samotné uživatele.

Současný základ pro sociální služby

V současné době jsou ve Zlínském kraji:

- 2 učební obory se zaměřením na pečovatelské služby,
- 3 střední školy se zaměřením na sociální činnost,
- Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Do kontextu se sociálními službami jsou často spojovány i zdravotní služby. Ve Zlínském kraji je široká nabídka oborů i se zaměřením na ošetřovatele, zdravotnické asistenty a zdravotní sestry.

Doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb

Navýšení mezd pracovníkům v sociálních službách na takovou úroveň, díky které by v terénních pečovatelských službách pracovali kvalifikovaní pracovníci, kteří mají daný obor vystudovaný a během svých studií byli na pracovní pozice připravováni. To by mělo v konečné fázi dopad jak na kvalitu poskytovaných služeb, tak na spokojenost klientů.

ZÁVĚR

Hlavní i dílčí cíle diplomové práce byly naplněny. Diplomová práce se zabývala demografickým vývojem a systémem fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji.

Teoretická část diplomové práce představila vybrané demografické ukazatele a prognózy, zabývala se stářím, stárnutím a péčí o seniory. Dále byly v práci uvedeny legislativní prameny z oblasti sociálních služeb. Pro zpracování praktické části práce byly využity nejen vybrané demografické ukazatele a komponentní metoda bez migrace, ale i poznatky z oblasti fungování, financování a nákladovosti sociálních služeb.

Analýzami bylo zjištěno, že ve Zlínském kraji pozorujeme klesající trend počtu obyvatel, za sledovaná období 2003-2015 došlo ke snížení počtu o 7 190 obyvatel. Na úbytku má největší podíl záporný přirozený přírůstek s negativním migračním saldem. Dále bylo prokázáno, že obyvatelstvo ve Zlínském kraji stárne a i nadále stárnout bude. V roce 2015 vzrostl počet obyvatel ve věku starším 65 let v porovnání s rokem 2003 o 31,7 %.

Vzhledem k této skutečnosti je důležité se zabývat otázkou sociálních služeb do budoucna. S prodlužující délkou života a přibývajícím věkem se často objevují i zdravotní problémy, které lidem znemožňují, aby se o sebe plně postarali. V práci byly zjištěny výhody terénních pečovatelských služeb v porovnání s jinými sociálními službami pro seniory. V budoucnu se dá předpokládat, že poroste poptávka po terénních pečovatelských službách.

V návrhové části byla vytvořena doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb. Z předpokládaného růstu poptávky po službách je důležité, aby byly terénní pečovatelské služby na tento růst připraveny a dokázaly poskytovat své služby v co možná nejlepší kvalitě. Bude záležet na samotných vedoucích pracovnících, jak k návrhům přistoupí.

Jak již bylo uvedeno, diplomová práce byla zaměřena na demografický vývoj a systém fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji. Obě zkoumané oblasti jsou složité a náročné. V práci by šlo pokračovat i dále. Z hlediska demografického vývoje by bylo vhodné se zaměřit na další podrobnější analýzy ve vybraných obcích Zlínského kraje. Z pohledu terénních pečovatelských služeb by bylo zajímavé se zabývat financováním. Terénní pečovatelské služby jsou jedním druhem sociálních služeb. Všeobecně oblast financování sociálních služeb je velmi náročná a složitá a je zde prostor pro další zkoumání a analyzování.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Akcí plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2017 - 3. aktualizace, 2017. In: *Zlínský kraj* [online] [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/akcni-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-ve-zlinskem-kraji-pro-rok-2017-cl-3568.html>.

Co je to vyrovnávací platba: I. Část, 2015. In: *Z KLUB* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.zklub.cz/clanky/25-co-je-to-vyrovnavaci-platba-i-cast>.

ČELEDOVÁ, Libuše, Zdeněk KALVACH a Rostislav ČEVELA, 2016. *Úvod do gerontologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 152 s. ISBN 978-80-246-3404-3.

ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ, 2012. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 263 s. ISBN 978-80-247-3901-4.

ČSÚ, © 2001. *Příručka demografické statistiky pro potřebu oblastních statistických orgánů* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/~mak/gos/demmetodika/www.czso.cz/cz/cisla/0/02/020100/020100.htm>.

ČSÚ, 2012. Geografická mapa kraje. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mapy--_kraj_-.

DORT, Jiří, Eva DORTOVÁ a Petr JEHLIČKA, 2013. *Neonatologie*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 116 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-246-2253-8.

Dotazník, © 2007. In: *Dotazník-online* [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.dotaznik-online.cz/otazky-dotazniku.htm>.

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar, 2012. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3.

EUROSTAT, 2016. *Proportion of population aged 65 and over*. In: *Eurostat* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/mapToolClosed.do?tab=map&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00028&toolbox=types>.

HARRIS, John a Vicky WHITE, 2013. *A dictionary of social work and social care*. Oxford: Oxford University Press, 515 s. ISBN 978-0-19-954305-2.

HOLCZEROVÁ, Vladimíra a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ, 2013. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 96 s. ISBN 978-80-247-4697-5.

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ, 2013. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 191 s. ISBN 978-80-247-4139-0.

Charakteristika SO ORP Bystřice pod Hostýnem, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně*. [online]. [2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_bystrice_pod_hostynem.

Charakteristika SO ORP Holešov, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_holesov.

Charakteristika SO ORP Kroměříž, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_kromeriz.

Charakteristika SO ORP Luhačovice, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_luhacovice.

Charakteristika SO ORP Otrokovice, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_otrokovice.

Charakteristika SO ORP Rožnov pod Radhoštěm, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_roznov_pod_radhostem.

Charakteristika SO ORP Uherské Hradiště, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_uherske_hradiste.

Charakteristika SO ORP Uherský Brod, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_uhersky_brod.

Charakteristika SO ORP Valašské Klobouky, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_valasske_klobouky.

Charakteristika SO ORP Valašské Meziříčí, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_valasske_mezirici.

Charakteristika SO ORP Vizovice, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_vizovice.

Charakteristika SO ORP Vsetín, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_vsetin.

Charakteristika SO ORP Zlín, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_so_orp_zlin.

Charakteristika Zlínského kraje, 2011. In: *BusinessInfo.cz* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/charakteristika-zlinskeho-kraje-2261.html>.

Interní dokument Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje, 2016. Zlín: Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje.

KALIBOVÁ, Květa, Zdeněk PAVLÍK a Alena VODÁKOVÁ, 2009. *Demografie (nejen) pro demografy*. 3., přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 241 s. Sociologické pojmosloví. ISBN 978-80-7419-012-4.

KLUFOVÁ, Renata a Zuzana POLÁKOVÁ, 2010. *Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 306 s. ISBN 978-80-7357-546-5.

KROUTILOVÁ NOVÁKOVÁ, Radana, 2012. *Sociální služby v kontextu sociální reformy*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 86 s. ISBN 978-80-7454-243-5.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2002. *Psychologie nemoci*. Praha: Grada, 198 s. ISBN 80-247-0179-0.

MALÍKOVÁ, Eva, 2011. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.

Metodické vysvětlivky, 2014. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/4024-07-v_obdobi_2001_az_2005-metodicke_vysvetlivky.

MICHALÍK, Jan, 2008. *Smluvní vztahy v sociálních službách*. Olomouc: Výzkumné centrum integrace zdravotně postižených - sekce vzdělávání, 223 s. ISBN 80-903658-1-7.

MLÝNKOVÁ, Jana, 2011. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011, 192 s. ISBN 978-80-247-3872-7.

MPSV, 2003. *Bílá kniha v sociálních službách: konzultační dokument* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf

MRÁČKOVÁ, Helena, 2015. *Zlínský kraj 2000-2015*. Zlín: Zlínský kraj, 245 s. ISBN 978-80-87833-20-9.

MRÁČKOVÁ, Helena, Zdeněk POKLUDA a Josef RUSZELÁK, 2010. *Putování časem Zlínským krajem*. Zlín: Zlínský kraj, 195 s. ISBN 978-80-254-8405-0.

NOVÁK, Tomáš, 2014. *Jak (ne)rozumět emocím stárnoucích rodičů*. Praha: Grada, 112 s. ISBN 978-80-247-5152-8.

NOVÁKOVÁ, Iva, 2011. *Zdravotní nauka 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 204 s. ISBN 978-80-247-3709-6.

Obyvatelstvo Zlínského kraje v roce 2015, 2016. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xz/obyvatelstvo-zlinskeho-kraje-v-roce-2015>.

Okresy Zlínského kraje, © 2012-2016. In: *RIS: Regionální Informační Servis* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/zlinsky-kraj/okresy/>.

Organizace zřizované a založené Zlínským krajem, 2016. In: *Zlínský kraj* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/organizace-zrizovane-a-zalozene-zlinsky-krajem-cl-2489.html>.

Porodnost. Pořadí států, 2017. In: *CelySvet.cz* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.celysvet.cz/poradi-statu-porodnost>.

PRITCHARD, Jacki, 2003. *Training manual for working with older people in residential and day care settings*. London: Jessica Kingsley Publishers, 399 s. ISBN 1-84310-123-8.

Prognózy a projekce, © 2004-2014. In: *Demografie* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_prognozy.

PRUDKÁ, Šárka, 2015. *Sociální služby pro seniory v kontextu sociální politiky*. Praha: Wolters Kluwer, 236 s. ISBN 978-80-7478-839-0.

PRŮŠA, Ladislav, 2007. *Ekonomie sociálních služeb*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 179 s. ISBN 978-80-7357-255-6.

SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ, 2012. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 225 s. ISBN 978-80-247-3850-5.

Služby obecného hospodářského zájmu, © 2012. In: *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/sluzby-obecneho-hospodarskeho-zajmu-sgei.html>.

Správní obvody, 2014. In: *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ ve Zlíně* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/spravni_obvody.

Správní obvody obcí s rozšířenou působností, © 2012-2016. In: *RIS: Regionální Informační Servis* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/zlinsky-kraj/obce-s-rozsir-pusobnosti/>.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2016 – 2018, © 2015. Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Zlínského kraje [online] [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-ve-zlinskem-kraji-pro-obdobi-2016-2018-cl-3216.html>.

Vyberte si obor podle zaměření pedagogika a sociální péče, © 2003-2016. In: *Burza škol* [online]. [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <https://www.zkola.cz/burzaskol/stredniskoly/Stranky/Vyberte-si-obor-podle-zam%C4%9B%C5%99en%C3%AD.aspx?zamereni=Pedagogika+a+soci%C3%A1ln%C3%AD+p%C3%A9%C4%8De>.

Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů ČR*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>.

WHO, © 2017. What is "active ageing"? In: *World Health Organization* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: http://www.who.int/ageing/active_ageing/en/.

Základní ukazatele, © 2004-2014. In: *Demografie* [online]. [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_porodnostukazatele.

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů ČR*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>.

Zlínský kraj: města a obce Zlínského kraje: tradice, historie, památky, turistika, současnost, 2014. Rožnov pod Radhoštěm: Proxima Bohemia, 179 s. ISBN 978-80-905393-4-1.

ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016a. Problémy ve stáří. In: *Katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzbyzk.cz/zivotni-situace/5/>.

ZLÍNSKÝ KRAJ, 2016b. Úvodní slovo ke katalogu. In: *Katalog sociálních služeb ve Zlínském kraji* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzbyzk.cz/informace/1/>.

Seznam použitých dat z ČSÚ

ČSÚ, 2008. R. 6 Počet obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností podle pětiletých věkových skupin 31. 12. 2007. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-zlinsky-kraj-1-ctvrtlety47ox7ulxu>.

ČSÚ, 2009a. Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností - 1999 – 2008. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/4030-09--1999_az_2008--12000.

ČSÚ, 2009b. Tab. R. 6 Počet obyvatel ve SO ORP podle pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2008. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/721302-09-za_1__ctvrtleti_2009-17.

ČSÚ, 2010. Tab. R. 6 Počet obyvatel ve SO ORP podle pětiletých věkových skupin. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/721302-10-1__ctvrtleti_2010-17.

ČSÚ, 2011. Tab. S. 6 Počet obyvatel ve správních obvodech s rozšířenou působností podle pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2010. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/721302-11-q1_2011-18.

ČSÚ, 2012. Tab. S. 6 Počet obyvatel ve SO ORP podle pětiletých věkových skupin. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/721302-12-q1_2012-18.

ČSÚ, 2013a. Demografická ročenka krajů – 2003 až 2012: Zlínský kraj. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju-2003-az-2012-kg528et8ae>.

ČSÚ, 2013b. Tab. S. 6 Počet obyvatel ve SO ORP podle pětiletých věkových skupin. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/721302-13-q1_2013-18.

ČSÚ, 2014. Tab. S. 6 Počet obyvatel ve SO ORP podle pětiletých věkových skupin. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/330099-14-q1_2014-18.

ČSÚ, 2015. Tab. S. 6 Počet obyvatel ve SO ORP podle pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2014. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/s-spravni-obvody-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-so-orp-zlinskeho-kraje>.

ČSÚ, 2016a. Demografická ročenka krajů – 2006 až 2015: Zlínský kraj. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju-2006-az-2015>.

ČSÚ, 2016b. Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností - 2006 až 2015. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/so-orp-zlinsky-kraj-66h219uptr>.

ČSÚ, 2016c. Tab. 1 Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1.1.2016. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>.

ČSÚ, 2016d. Tab. 1 Věkové složení obyvatel ve Zlínském kraji podle pohlaví, jednotek věku a pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2015. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné

z: <https://www.czso.cz/documents/10180/34193307/1300581601.pdf/2528c58f-d666-44c3-bf40-0fcde7d56922?version=1.0>.

ČSÚ, 2016e. Tab. 5 Míry plodnosti podle jednotek věku v letech 1993-2015 (na 1 000 žen). In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/porodnost-a-plodnost-2011-2015>.

ČSÚ, 2016f. Tab. S. 6 Počet obyvatel ve SO ORP podle pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2015. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/s-spravni-obvody-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-so-orp-zlinskeho-kraje-9c7rleimi3>.

ČSÚ, 2016g. Úmrtnostní tabulky za kraje ČR - nejnovější údaje: 1300631643.xlsx, 1300631644.xlsx. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni_tabulky.

Interní dokument ČSÚ, 2017. Krajská správa pro Středočeský kraj: Oddělení informačních služeb.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV	Ministerstvo vnitra
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Podíl populace ve věku 65 a více let v Evropě.....</i>	17
<i>Obr. 2. Změny ve stáří .....</i>	24
<i>Obr. 3. Veřejné zdroje na sociální služby pro seniory .....</i>	34
<i>Obr. 4. Geografická mapa Zlínského kraje .....</i>	40
<i>Obr. 5. Mapa SO ORP Zlínského kraje .....</i>	49
<i>Obr. 6. Dostupnost terénních pečovatelských služeb .....</i>	84

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Výše příspěvku pro osoby starší 18 let .....</i>	35
<i>Tab. 2. Porovnání nákladů služeb pro seniory (v tis. Kč) .....</i>	36
<i>Tab. 3. Maximální výše úhrady za poskytování pečovatelské služby .....</i>	38
<i>Tab. 4. Obyvatelé Zlínského kraje dle věkových skupin .....</i>	46
<i>Tab. 5. Vybrané údaje za správní obvod Bystřice pod Hostýnem.....</i>	50
<i>Tab. 6. Vybrané údaje za správní obvod Holešov.....</i>	51
<i>Tab. 7. Vybrané údaje za správní obvod Kroměříž.....</i>	53
<i>Tab. 8. Vybrané údaje za správní obvod Luhačovice .....</i>	54
<i>Tab. 9. Vybrané údaje za správní obvod Otrokovice .....</i>	55
<i>Tab. 10. Vybrané údaje za správní obvod Rožnov pod Radhoštěm .....</i>	57
<i>Tab. 11. Vybrané údaje za správní obvod Uherské Hradiště .....</i>	58
<i>Tab. 12. Vybrané údaje za správní obvod Uherský Brod.....</i>	59
<i>Tab. 13. Vybrané údaje za správní obvod Valašské Klobouky .....</i>	60
<i>Tab. 14. Vybrané údaje za správní obvod Valašské Meziříčí.....</i>	62
<i>Tab. 15. Vybrané údaje za správní obvod Vizovice .....</i>	63
<i>Tab. 16. Vybrané údaje za správní obvod Vsetín.....</i>	64
<i>Tab. 17. Vybrané údaje za správní obvod Zlín .....</i>	66
<i>Tab. 18. Počet zemřelých obyvatel v letech 2003-2015 .....</i>	67
<i>Tab. 19. Počet obyvatel ve správních obvodech ORP Zlínského kraje .....</i>	68
<i>Tab. 20. Správní obvody ORP Zlínského kraje s pozitivním migračním saldem u obyvatel ve věku od 65 let.....</i>	69
<i>Tab. 21. Obyvatelé Zlínského kraje dle věkových skupin v roce 2015 a 2020 .....</i>	72
<i>Tab. 22. Terénní pečovatelské služby z 90. let.....</i>	77
<i>Tab. 23. Terénní pečovatelské služby aktivní od roku 2007 .....</i>	78
<i>Tab. 24. Časový rozsah poskytování služeb ve všední dny.....</i>	80
<i>Tab. 25. Terénní pečovatelské služby poskytující své služby nepřetržitě .....</i>	81
<i>Tab. 26. Terénní pečovatelské služby s vybraným víkendovým provozem .....</i>	81
<i>Tab. 27. Terénní pečovatelské služby s vybraným víkendovým provozem .....</i>	82
<i>Tab. 28. Terénní pečovatelské služby s vybraným víkendovým provozem .....</i>	83
<i>Tab. 29. Zdroje terénních pečovatelských služeb .....</i>	88
<i>Tab. 30. Náklady terénních pečovatelských služeb .....</i>	89

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Celkový počet obyvatel v krajích .....</i>	42
<i>Graf 2 Celkový počet obyvatel ve Zlínském kraji .....</i>	43
<i>Graf 3 Živě narození a zemřelí ve Zlínském kraji .....</i>	44
<i>Graf 4 Zemřelí ve Zlínském kraji .....</i>	45
<i>Graf 5 Věkové složení obyvatelstva ve Zlínském kraji .....</i>	46
<i>Graf 6 Obyvatelé ve věku starším 65 let ve Zlínském kraji .....</i>	47
<i>Graf 7 Věkové skupiny a index stáří.....</i>	48
<i>Graf 8 Průměrný věk za SO ORP Zlínského kraje .....</i>	70
<i>Graf 9 Index stáří (%) za SO ORP Zlínského kraje .....</i>	71
<i>Graf 10 Předpokládaný vývoj počtu obyvatel do roku 2020 .....</i>	73
<i>Graf 11 Uživatelé terénních pečovatelských služeb .....</i>	79
<i>Graf 12 Zdroje terénních pečovatelských služeb .....</i>	85
<i>Graf 13 Náklady terénních pečovatelských služeb.....</i>	86
<i>Graf 14 Finanční ohodnocení sociálních pracovníků .....</i>	91
<i>Graf 15 Finanční ohodnocení pracovníků v sociálních službách.....</i>	92
<i>Graf 16 Vliv mzdy na zaměstnání nových zaměstnanců .....</i>	93
<i>Graf 17 Důležitost supervizí .....</i>	94
<i>Graf 18 Investice do supervizí .....</i>	95
<i>Graf 19 Přijímání nových klientů.....</i>	96
<i>Graf 20 Zpracování analýz, strategií a tvorba projektů.....</i>	97
<i>Graf 21 Prostor pro vstup nového konkurenta .....</i>	98
<i>Graf 22 Vazby na zdravotní péči.....</i>	99
<i>Graf 23 Komunikace a spolupráce se zdravotními sestrami .....</i>	100
<i>Graf 24 Dobrovolníci v terénních pečovatelských službách .....</i>	102

SEZNAM PŘÍLOH

P I	Vybrané ukazatele za Zlínský kraj
P II	Vybrané ukazatele za SO ORP Bystřice pod Hostýnem
P III	Vybrané ukazatele za SO ORP Holešov
P IV	Vybrané ukazatele za SO ORP Kroměříž
P V	Vybrané ukazatele za SO ORP Luhačovice
P VI	Vybrané ukazatele za SO ORP Otrokovice
P VII	Vybrané ukazatele za SO ORP Rožnov pod Radhoštěm
P VIII	Vybrané ukazatele za SO ORP Uherské Hradiště
P IX	Vybrané ukazatele za SO ORP Uherský Brod
P X	Vybrané ukazatele za SO ORP Valašské Klobouky
P XI	Vybrané ukazatele za SO ORP Valašské Meziříčí
P XII	Vybrané ukazatele za SO ORP Vizovice
P XIII	Vybrané ukazatele za SO ORP Vsetín
P XIV	Vybrané ukazatele za SO ORP Zlín
P XV	Demografická prognóza ženy
P XVI	Demografická prognóza muži
P XVII	Síť sociálních služeb Zlínského kraje, terénní pečovatelské služby
P XVIII	Dotazník

PŘÍLOHA P I: VYBRANÉ UKAZATELE ZA ZLÍNSKÝ KRAJ

Počet obyvatel	Zlínský kraj												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	591 866	590 706	590 142	589 839	590 780	591 412	591 042	590 361	589 030	587 693	586 299	585 261	584 676
Počet obyvatel 0-14 let	90 844	88 576	86 595	84 493	83 323	82 609	82 375	82 751	83 903	84 163	84 554	84 963	85 652
Počet obyvatel 15-64 let	417 441	417 433	417 475	417 721	418 108	417 291	415 061	411 904	406 257	401 633	397 208	393 025	388 916
Počet obyvatel starších 65 let	83 581	84 697	86 072	87 625	89 349	91 512	93 606	95 706	98 870	101 897	104 537	107 273	110 108
Počet obyvatel 65-79 let	66 909	67 293	67 938	68 557	69 455	70 692	71 981	73 189	75 661	77 875	79 986	82 119	84 619
Počet obyvatel starších 80 let	16 672	17 404	18 134	19 068	19 894	20 820	21 625	22 517	23 209	24 022	24 551	25 154	25 489

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	Zlínský kraj												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,3	39,6	39,9	40,2	40,4	40,7	40,9	41,2	41,4	41,7	42,0	42,2	42,5
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	92,0	95,6	99,4	103,7	107,2	110,8	113,6	115,7	117,8	121,1	123,6	126,3	128,6
Živě narození	5 147	5 217	5 670	5 612	6 059	6 261	6 076	6 106	5 570	5 493	5 585	5 599	5 847
Zemřelí	6 345	5 978	6 265	5 926	5 869	6 002	6 109	6 061	6 171	6 093	6 354	6 120	6 290
Přirozený přírůstek	-1 198	-761	-595	-314	190	259	-33	45	-601	-600	-769	-521	-443
Migrační saldo	-66	-399	31	11	751	373	-337	-726	-456	-737	-625	-517	-142

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P II: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP BYSTŘICE POD HOSTÝNEM

Počet obyvatel	SO ORP Bystřice pod Hostýnem												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	15 928	15 978	15 971	16 002	16 000	16 048	16 019	16 002	15 783	15 716	15 677	15 629	15 578
Počet obyvatel 0-14 let	2 423	2 366	2 291	2 229	2 149	2 129	2 125	2 089	2 123	2 117	2 137	2 106	2 121
Počet obyvatel 15-64 let	11 276	11 339	11 344	11 407	11 416	11 409	11 324	11 272	10 986	10 828	10 672	10 552	10 406
Počet obyvatel starších 65 let	2 229	2 273	2 336	2 366	2 435	2 510	2 570	2 641	2 674	2 771	2 868	2 971	3 051
Počet obyvatel 65-79 let	1 834	1 858	1 865	1 862	1 905	1 939	1 972	2 010	2 044	2 118	2 179	2 255	2 339
Počet obyvatel starších 80 let	395	415	471	504	530	571	598	631	630	653	689	716	712

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Bystřice pod Hostýnem												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,2	39,5	39,9	40,1	40,5	40,8	41,1	41,5	41,7	42,1	42,4	42,8	43,1
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	92,0	96,1	102,0	106,1	113,3	117,9	120,9	126,4	126,0	130,9	134,2	141,1	143,8
Živě narození	112	141	131	134	151	182	150	137	149	129	144	141	130
Zemřelí	161	150	139	168	137	124	151	145	177	170	158	146	159
Přirozený přírůstek	-49	-9	-8	-34	14	58	-1	-8	-28	-41	-14	-5	-29
Přistěhovalí	234	203	203	258	213	213	171	222	146	211	203	193	247
Vystěhovalí	223	144	202	193	229	223	199	231	213	237	228	236	269
Migrační saldo	11	59	1	65	-16	-10	-28	-9	-67	-26	-25	-43	-22

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P III: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP HOLEŠOV

Počet obyvatel	SO ORP Holešov												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	21 597	21 601	21 641	21 618	21 680	21 737	21 880	21 789	21 576	21 499	21 512	21 374	21 381
Počet obyvatel 0-14 let	3 302	3 246	3 212	3 127	3 108	3 135	3 126	3 126	3 163	3 154	3 197	3 153	3 179
Počet obyvatel 15-64 let	15 124	15 137	15 148	15 175	15 235	15 193	15 243	15 094	14 727	14 540	14 433	14 248	14 132
Počet obyvatel starších 65 let	3 171	3 218	3 281	3 316	3 337	3 409	3 511	3 569	3 686	3 805	3 882	3 973	4 070
Počet obyvatel 65-79 let	2 531	2 532	2 557	2 564	2 555	2 609	2 628	2 664	2 758	2 821	2 884	2 960	3 075
Počet obyvatel starších 80 let	640	686	724	752	782	800	883	905	928	984	998	1 013	995

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Holešov												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,5	39,8	40,0	40,3	40,5	40,6	40,9	41,2	41,5	41,8	41,9	42,3	42,4
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	96,0	99,1	102,1	106,0	107,4	108,7	112,3	114,2	116,5	120,6	121,4	126,0	128,0
Živě narození	182	197	228	207	234	247	230	214	189	208	212	201	202
Zemřelí	273	250	237	246	224	258	210	235	236	231	257	226	257
Přirozený přírůstek	-91	-53	-9	-39	10	-11	20	-21	-47	-23	-45	-25	-55
Přistěhovalí	336	303	298	331	324	365	357	277	247	260	340	224	346
Vystěhovalí	280	246	249	315	272	297	234	347	311	314	282	337	284
Migrační saldo	56	57	49	16	52	68	123	-70	-64	-54	58	-113	62

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P IV: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP KROMĚŘÍŽ

Počet obyvatel	SO ORP Kroměříž												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	70 100	70 073	69 952	70 053	70 109	70 090	70 137	70 264	69 961	69 780	69 503	69 465	69 335
Počet obyvatel 0-14 let	10 498	10 299	10 031	9 778	9 649	9 524	9 464	9 561	9 752	9 837	9 866	9 999	10 114
Počet obyvatel 15-64 let	49 712	49 782	49 787	49 913	49 897	49 807	49 635	49 368	48 556	47 900	47 316	46 745	46 088
Počet obyvatel starších 65 let	9 890	9 992	10 134	10 362	10 563	10 759	11 038	11 335	11 653	12 043	12 321	12 721	13 133
Počet obyvatel 65-79 let	7 957	7 942	7 966	8 039	8 176	8 256	8 420	8 581	8 826	9 154	9 397	9 727	10 135
Počet obyvatel starších 80 let	1 933	2 050	2 168	2 323	2 387	2 503	2 618	2 754	2 827	2 889	2 924	2 994	2 998

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Kroměříž												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,5	39,8	40,1	40,4	40,6	40,9	41,2	41,4	41,7	41,9	42,2	42,4	42,6
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	94,2	97,7	101,0	106,0	109,5	113,0	116,6	118,6	119,5	122,4	124,9	127,2	129,8
Živě narození	580	625	612	647	738	695	694	721	646	655	649	652	699
Zemřelí	807	725	773	672	756	765	740	659	808	779	856	729	757
Přirozený přírůstek	-227	-100	-161	-25	-18	-70	-46	62	-162	-124	-207	-77	-58
Přistěhovalí	922	866	863	919	940	919	898	898	832	767	800	887	888
Vystěhovalí	709	793	823	793	866	868	805	833	802	824	870	848	960
Migrační saldo	213	73	40	126	74	51	93	65	30	-57	-70	39	-72

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P V: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP LUHAČOVICE

Počet obyvatel	SO ORP Luhačovice												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	19 692	19 628	19 567	19 450	19 451	19 408	19 270	19 153	19 104	18 996	18 877	18 778	18 818
Počet obyvatel 0-14 let	3 052	2 949	2 828	2 719	2 637	2 561	2 526	2 530	2 596	2 579	2 595	2 578	2 617
Počet obyvatel 15-64 let	13 828	13 835	13 847	13 822	13 851	13 812	13 651	13 468	13 286	13 133	12 937	12 788	12 700
Počet obyvatel starších 65 let	2 812	2 844	2 892	2 909	2 963	3 035	3 093	3 155	3 222	3 284	3 345	3 412	3 501
Počet obyvatel 65-79 let	2 296	2 312	2 319	2 320	2 337	2 368	2 385	2 391	2 436	2 463	2 534	2 578	2 643
Počet obyvatel starších 80 let	516	532	573	589	626	667	708	764	786	821	811	834	858

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Luhačovice												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	38,9	39,3	39,7	40,0	40,4	40,8	41,1	41,4	41,7	42,0	42,3	42,6	42,7
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	92,1	96,4	102,3	107,0	112,4	118,5	122,4	124,7	124,1	127,3	128,9	132,4	133,8
Živě narození	146	167	182	169	170	183	163	215	176	167	164	151	226
Zemřelí	166	183	203	182	171	170	203	192	200	183	196	198	169
Přirozený přírůstek	-20	-16	-21	-13	-1	13	-40	23	-24	-16	-32	-47	57
Přistěhovalí	260	273	211	182	239	275	196	167	185	215	214	212	281
Vystěhovalí	294	321	251	286	237	331	294	307	256	307	301	264	298
Migrační saldo	-34	-48	-40	-104	2	-56	-98	-140	-71	-92	-87	-52	-17

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P VI: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP OTROKOVICE

Počet obyvatel	SO ORP Otrokovice												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	35 154	35 028	34 947	34 801	34 901	35 005	34 987	34 937	34 885	34 721	34 655	34 589	34 482
Počet obyvatel 0-14 let	5 283	5 119	5 040	4 932	4 883	4 843	4 866	4 896	4 990	4 994	5 012	5 049	5 031
Počet obyvatel 15-64 let	25 296	25 259	25 174	25 044	25 038	25 021	24 813	24 641	24 261	23 828	23 530	23 220	22 914
Počet obyvatel starších 65 let	4 575	4 650	4 733	4 825	4 980	5 141	5 308	5 400	5 634	5 899	6 113	6 320	6 537
Počet obyvatel 65-79 let	3 667	3 680	3 728	3 758	3 874	3 978	4 085	4 122	4 305	4 519	4 689	4 874	5 104
Počet obyvatel starších 80 let	908	970	1 005	1 067	1 106	1 163	1 223	1 278	1 329	1 380	1 424	1 446	1 433

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Otrokovice												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,2	39,6	39,9	40,2	40,5	40,7	41,0	41,2	41,5	41,8	42,1	42,4	42,7
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	86,6	90,8	93,9	97,8	102,0	106,2	109,1	110,3	112,9	118,1	122,0	125,2	129,9
Živě narození	323	310	352	327	365	331	353	351	318	308	324	321	308
Zemřelí	326	309	342	327	352	323	329	378	328	393	380	376	375
Přirozený přírůstek	-3	1	10	0	13	8	24	-27	-10	-85	-56	-55	-67
Přistěhovalí	561	593	502	530	731	712	580	558	528	469	549	535	537
Vystěhovalí	694	720	593	676	644	616	622	581	570	548	559	546	577
Migrační saldo	-133	-127	-91	-146	87	96	-42	-23	-42	-79	-10	-11	-40

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P VII: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP ROŽNOV POD RADHOŠTĚM

Počet obyvatel	SO ORP Rožnov pod Radhoštěm												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	35 208	35 314	35 259	35 271	35 339	35 376	35 321	35 363	35 406	35 366	35 356	35 248	35 227
Počet obyvatel 0-14 let	5 450	5 299	5 177	5 026	4 948	4 920	4 921	4 931	5 037	5 055	5 099	5 128	5 176
Počet obyvatel 15-64 let	25 006	25 172	25 099	25 123	25 146	25 048	24 874	24 731	24 470	24 209	23 892	23 574	23 294
Počet obyvatel starších 65 let	4 752	4 843	4 983	5 122	5 245	5 408	5 526	5 701	5 899	6 102	6 365	6 546	6 757
Počet obyvatel 65-79 let	3 857	3 914	3 970	4 032	4 085	4 188	4 295	4 395	4 569	4 717	4 917	5 062	5 213
Počet obyvatel starších 80 let	895	929	1 013	1 090	1 160	1 220	1 231	1 306	1 330	1 385	1 448	1 484	1 544

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Rožnov pod Radhoštěm												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,2	39,5	39,8	40,2	40,5	40,7	40,9	41,2	41,4	41,7	42,0	42,3	42,6
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	87,2	91,4	96,3	101,9	106,0	109,9	112,3	115,6	117,1	120,7	124,8	127,7	130,5
Živě narození	283	296	333	337	358	383	405	378	346	339	318	325	340
Zemřelí	347	332	307	319	315	335	370	365	372	350	334	366	354
Přirozený přírůstek	-64	-36	26	18	43	48	35	13	-26	-11	-16	-41	-14
Přistěhovalí	477	430	353	390	371	329	275	337	324	363	375	342	365
Vystěhovalí	556	288	434	396	346	340	365	308	332	392	369	409	372
Migrační saldo	-79	142	-81	-6	25	-11	-90	29	-8	-29	6	-67	-7

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P VIII: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Počet obyvatel	SO ORP Uherské Hradiště												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	89 942	89 873	89 986	90 020	90 486	90 819	90 686	90 580	90 581	90 411	90 307	90 332	90 289
Počet obyvatel 0-14 let	13 543	13 219	12 969	12 675	12 540	12 432	12 407	12 504	12 646	12 720	12 821	12 975	13 126
Počet obyvatel 15-64 let	63 661	63 687	63 825	63 929	64 236	64 280	63 869	63 349	62 612	61 882	61 301	60 798	60 199
Počet obyvatel starších 65 let	12 738	12 967	13 192	13 416	13 710	14 107	14 410	14 727	15 323	15 809	16 185	16 559	16 964
Počet obyvatel 65-79 let	10 298	10 414	10 495	10 592	10 711	10 945	11 111	11 332	11 746	12 132	12 426	12 684	12 951
Počet obyvatel starších 80 let	2 440	2 553	2 697	2 824	2 999	3 162	3 299	3 395	3 577	3 677	3 759	3 875	4 013

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Uherské Hradiště												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,4	39,7	40,0	40,2	40,5	40,7	41,0	41,2	41,6	41,9	42,1	42,3	42,6
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	94,1	98,1	101,7	105,8	109,3	113,5	116,1	117,8	121,2	124,3	126,2	127,6	129,2
Živě narození	779	790	867	847	921	928	953	952	884	828	873	883	909
Zemřelí	1 014	889	909	917	874	906	937	939	881	941	970	946	935
Přirozený přírůstek	-235	-99	-42	-70	47	22	16	13	3	-113	-97	-63	-26
Přistěhovalí	953	941	837	897	1 238	1 096	801	785	743	742	753	862	869
Vystěhovalí	846	911	682	793	819	785	950	904	780	799	760	774	886
Migrační saldo	107	30	155	104	419	311	-149	-119	-37	-57	-7	88	-17

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P IX: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP UHERSKÝ BROD

Počet obyvatel	SO ORP Uherský Brod												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	54 068	53 856	53 759	53 711	53 756	53 714	53 701	53 623	53 233	53 083	52 822	52 657	52 541
Počet obyvatel 0-14 let	8 505	8 337	8 120	7 920	7 767	7 659	7 588	7 542	7 472	7 440	7 391	7 383	7 385
Počet obyvatel 15-64 let	37 617	37 468	37 536	37 564	37 648	37 513	37 402	37 225	36 660	36 291	35 856	35 469	35 047
Počet obyvatel starších 65 let	7 946	8 051	8 103	8 227	8 341	8 542	8 711	8 856	9 101	9 352	9 575	9 805	10 109
Počet obyvatel 65-79 let	6 354	6 406	6 447	6 432	6 428	6 539	6 657	6 764	6 989	7 156	7 310	7 496	7 756
Počet obyvatel starších 80 let	1 592	1 645	1 656	1 795	1 913	2 003	2 054	2 092	2 112	2 196	2 265	2 309	2 353

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Uherský Brod												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	39,2	39,5	39,8	40,1	40,4	40,7	40,9	41,2	41,5	41,8	42,1	42,4	42,7
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	93,4	96,6	99,8	103,9	107,4	111,5	114,8	117,4	121,8	125,7	129,5	132,8	136,9
Živě narození	484	449	488	491	504	539	515	511	480	449	472	505	486
Zemřelí	594	573	659	545	542	558	564	596	583	539	578	571	566
Přirozený přírůstek	-110	-124	-171	-54	-38	-19	-49	-85	-103	-90	-106	-66	-80
Přistěhovalí	610	485	500	504	637	508	527	540	418	431	407	440	475
Vystěhovalí	478	573	426	498	554	531	491	533	522	491	562	539	511
Migrační saldo	132	-88	74	6	83	-23	36	7	-104	-60	-155	-99	-36

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P X: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP VALAŠSKÉ KLOBOUKY

Počet obyvatel	SO ORP Valašské Klobouky												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	24 223	24 127	24 055	23 961	23 917	23 915	23 841	23 761	23 656	23 600	23 535	23 438	23 341
Počet obyvatel 0-14 let	4 450	4 300	4 154	3 993	3 874	3 758	3 662	3 600	3 587	3 552	3 511	3 473	3 429
Počet obyvatel 15-64 let	16 459	16 490	16 530	16 574	16 583	16 639	16 622	16 537	16 401	16 314	16 252	16 116	15 990
Počet obyvatel starších 65 let	3 314	3 337	3 371	3 394	3 460	3 518	3 557	3 624	3 668	3 734	3 772	3 849	3 922
Počet obyvatel 65-79 let	2 705	2 706	2 698	2 702	2 722	2 751	2 736	2 774	2 803	2 830	2 864	2 920	2 981
Počet obyvatel starších 80 let	609	631	673	692	738	767	821	850	865	904	908	929	941

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Valašské Klobouky												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	37,5	37,9	38,2	38,6	38,9	39,2	39,4	39,7	39,9	40,3	40,5	40,9	41,1
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	74,5	77,6	81,2	85,0	89,3	93,6	97,1	100,7	102,3	105,1	107,4	110,8	114,4
Živě narození	227	215	218	219	251	270	235	244	226	232	232	236	233
Zemřelí	235	285	269	249	238	254	254	258	292	234	288	250	261
Přirozený přírůstek	-8	-70	-51	-30	13	16	-19	-14	-66	-2	-56	-14	-28
Přistěhovalí	247	245	246	177	196	225	211	182	176	165	222	191	194
Vystěhovalí	200	271	267	241	253	243	266	248	222	219	231	274	263
Migrační saldo	47	-26	-21	-64	-57	-18	-55	-66	-46	-54	-9	-83	-69

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P XI: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

Počet obyvatel	SO ORP Valašské Meziříčí												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	41 995	41 973	41 946	41 943	42 036	42 209	42 235	42 178	41 935	41 843	41 727	41 669	41 531
Počet obyvatel 0-14 let	6 799	6 597	6 490	6 358	6 304	6 257	6 250	6 263	6 332	6 362	6 365	6 358	6 381
Počet obyvatel 15-64 let	29 742	29 825	29 822	29 788	29 744	29 778	29 589	29 314	28 754	28 431	28 011	27 790	27 543
Počet obyvatel starších 65 let	5 454	5 551	5 634	5 797	5 988	6 174	6 396	6 601	6 849	7 050	7 351	7 521	7 607
Počet obyvatel 65-79 let	4 432	4 478	4 562	4 645	4 789	4 890	5 071	5 219	5 427	5 576	5 814	5 954	6 040
Počet obyvatel starších 80 let	1 022	1 073	1 072	1 152	1 199	1 284	1 325	1 382	1 422	1 474	1 537	1 567	1 567

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Valašské Meziříčí												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	38,6	38,9	39,1	39,4	39,7	39,9	40,2	40,4	40,7	41,0	41,3	41,6	41,8
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	80,2	84,1	86,8	91,2	95,0	98,7	102,3	105,4	108,2	110,8	115,5	118,3	119,2
Živě narození	385	380	446	417	483	461	463	449	412	402	420	429	425
Zemřelí	434	421	461	404	375	408	431	414	426	440	400	417	473
Přirozený přírůstek	-49	-41	-15	13	108	53	32	35	-14	-38	20	12	-48
Přistěhovalí	540	521	460	402	502	501	389	466	408	423	412	428	480
Vystěhovalí	512	502	472	418	517	381	395	558	448	477	548	498	570
Migrační saldo	28	19	-12	-16	-15	120	-6	-92	-40	-54	-136	-70	-90

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P XII: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP VIZOVICE

Počet obyvatel	SO ORP Vizovice												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	16 048	16 094	16 220	16 264	16 341	16 521	16 591	16 669	16 791	16 802	16 830	16 854	16 844
Počet obyvatel 0-14 let	2 712	2 651	2 604	2 579	2 486	2 486	2 504	2 561	2 558	2 560	2 568	2 591	2 575
Počet obyvatel 15-64 let	11 330	11 418	11 566	11 633	11 773	11 905	11 903	11 881	11 914	11 819	11 783	11 705	11 584
Počet obyvatel starších 65 let	2 006	2 025	2 050	2 052	2 082	2 130	2 184	2 227	2 319	2 423	2 479	2 558	2 685
Počet obyvatel 65-79 let	1 583	1 579	1 592	1 574	1 585	1 609	1 659	1 674	1 767	1 853	1 905	1 978	2 095
Počet obyvatel starších 80 let	423	446	458	478	497	521	525	553	552	570	574	580	590

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Vizovice												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	38,0	38,2	38,4	38,6	38,9	39,1	39,3	39,5	39,9	40,2	40,5	40,7	41,0
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	74,0	76,4	78,7	79,6	83,7	85,7	87,2	87,0	90,7	94,6	96,5	98,7	104,3
Živě narození	149	160	180	168	158	187	188	176	153	158	174	166	150
Zemřelí	190	149	150	164	149	148	147	155	158	135	155	144	154
Přirozený přírůstek	-41	11	30	4	9	39	41	21	-5	23	19	22	-4
Přistěhovalí	307	300	301	238	330	351	267	272	275	223	252	270	233
Vystěhovalí	308	265	205	198	262	210	238	215	218	235	243	268	239
Migrační saldo	-1	35	96	40	68	141	29	57	57	-12	9	2	-6

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P XIII: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP VSETÍN

Počet obyvatel	SO ORP Vsetín												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	68 163	67 928	67 824	67 664	67 594	67 480	67 351	67 118	66 901	66 665	66 485	66 288	66 159
Počet obyvatel 0-14 let	10 965	10 699	10 422	10 080	9 933	9 793	9 711	9 676	9 767	9 759	9 805	9 811	9 878
Počet obyvatel 15-64 let	48 211	48 101	48 124	48 092	48 014	47 751	47 469	46 962	46 349	45 823	45 301	44 815	44 354
Počet obyvatel starších 65 let	8 987	9 128	9 278	9 492	9 647	9 936	10 171	10 480	10 785	11 083	11 379	11 662	11 927
Počet obyvatel 65-79 let	7 192	7 243	7 342	7 493	7 580	7 762	7 909	8 132	8 359	8 626	8 875	9 127	9 396
Počet obyvatel starších 80 let	1 795	1 885	1 936	1 999	2 067	2 174	2 262	2 348	2 426	2 457	2 504	2 535	2 531

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Vsetín												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	38,7	39,0	39,3	39,6	39,9	40,2	40,5	40,7	41,0	41,2	41,5	41,7	41,9
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	82,0	85,3	89,0	94,2	97,1	101,5	104,7	108,3	110,4	113,6	116,1	118,9	120,7
Živě narození	620	625	668	638	711	715	692	695	651	623	670	648	714
Zemřelí	732	650	736	693	707	661	684	703	679	730	720	752	751
Přirozený přírůstek	-112	-25	-68	-55	4	54	8	-8	-28	-107	-50	-104	-37
Přistěhovalí	587	494	510	443	558	423	408	380	428	421	451	488	464
Vystěhovalí	663	704	546	548	632	591	545	605	522	550	581	581	556
Migrační saldo	-76	-210	-36	-105	-74	-168	-137	-225	-94	-129	-130	-93	-92

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P XIV: VYBRANÉ UKAZATELE ZA SO ORP ZLÍN

Počet obyvatel	SO ORP Zlín												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet obyvatel celkem	99 748	99 233	99 015	99 081	99 170	99 090	99 023	98 924	99 218	99 211	99 013	98 940	99 150
Počet obyvatel 0-14 let	13 862	13 495	13 257	13 077	13 045	13 112	13 225	13 472	13 880	14 034	14 187	14 359	14 640
Počet obyvatel 15-64 let	70 179	69 920	69 673	69 657	69 527	69 135	68 667	68 062	67 281	66 635	65 924	65 205	64 665
Počet obyvatel starších 65 let	15 707	15 818	16 085	16 347	16 598	16 843	17 131	17 390	18 057	18 542	18 902	19 376	19 845
Počet obyvatel 65-79 let	12 203	12 229	12 397	12 544	12 708	12 858	13 053	13 131	13 632	13 910	14 192	14 504	14 891
Počet obyvatel starších 80 let	3 504	3 589	3 688	3 803	3 890	3 985	4 078	4 259	4 425	4 632	4 710	4 872	4 954

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

Ukazatel	SO ORP Zlín												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Průměrný věk	40,6	41,0	41,2	41,4	41,6	41,7	41,8	42,1	42,3	42,5	42,7	43,0	43,0
Index stáří (65+/ 0-14 let v %)	113,3	117,2	121,3	125,0	127,2	128,5	129,5	129,1	130,1	132,1	133,2	134,9	135,6
Živě narození	877	862	965	1 011	1 015	1 140	1 035	1 063	940	995	933	941	1 025
Zemřelí	1 066	1 062	1 080	1 040	1 029	1 092	1 089	1 022	1 031	968	1 062	999	1 079
Přirozený přírůstek	-189	-200	-115	-29	-14	48	-54	41	-91	27	-129	-58	-54
Přistěhovalí	1 261	1 227	1 221	1 358	1 536	1 261	1 169	1 162	1 144	1 101	1 163	1 283	1 495
Vystěhovalí	1 598	1 542	1 324	1 263	1 433	1 389	1 182	1 302	1 114	1 135	1 232	1 298	1 231
Migrační saldo	-337	-315	-103	95	103	-128	-13	-140	30	-34	-69	-15	264

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ

PŘÍLOHA P XV: DEMOGRAFICKÁ PROGNOZA ŽENY

Věk	Lx	Px	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	99652	0,999177	13660	13340	11987	10809	10281	10300
5-9	99570	0,999247	14952	13649	13329	11977	10800	10273
10-14	99495	0,999668	13024	14941	13639	13319	11968	10792
15-19	99462	0,998933	12690	13020	14936	13634	13314	11964
20-24	99356	0,999265	16634	12676	13006	14920	13620	13300
25-29	99283	0,998751	18504	16622	12667	12997	14909	13610
30-34	99159	0,997983	18625	18481	16601	12651	12980	14891
35-39	98959	0,996140	22433	18587	18444	16568	12625	12954
40-44	98577	0,993497	23032	22346	18515	18373	16504	12577
45-49	97936	0,988247	18901	22882	22201	18395	18253	16396
50-54	96785	0,982776	19786	18679	22613	21940	18179	18039
55-59	95118	0,973854	19217	19445	18357	22224	21562	17866
60-64	92631	0,962226	21305	18715	18937	17877	21643	20998
65-69	89132	0,936207	20215	20500	18008	18221	17202	20825
70-74	83446	0,889905	15874	18925	19192	16859	17059	16105
75-79	74259	0,793035	12182	14126	16841	17079	15003	15181
80-84	58890	0,625115	9565	9661	11202	13356	13544	11898
85+	36813	0,141934	7921	6780	6888	7860	9343	9652

	fx	2016	2017	2018	2019	2020	
15 - 19	11,46	737	801	819	772	724	
20 - 24	44,68	3274	2869	3119	3188	3007	
25 - 29	96,74	8496	7084	6207	6749	6898	
30 - 34	106,65	9893	9354	7799	6834	7431	
35 - 39	46,07	4725	4265	4033	3363	2946	
40 a více	4,20	477	429	387	366	305	
celkem	x	27601	24802	22364	21272	21311	
Podíl dívek	0,485	Dívky	13386	12029	10847	10317	10336
Podíl chlapců	0,515	Chlapci	14215	12773	11517	10955	10975
Podíl doživajících se konce období	0,99652	Dívky	13340	11987	10809	10281	10300
	0,99573	Chlapci	14154	12719	11468	10908	10929

Zdroj: Vlastní zpracování

PŘÍLOHA P XVI: DEMOGRAFICKÁ PROGNÓZA MUŽI

Věk	L _x	P _x	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4	99573	0,999397	14374	14154	12719	11468	10908	10929
5-9	99513	0,999256	15909	14365	14146	12711	11461	10902
10-14	99439	0,998813	13733	15897	14355	14135	12701	11452
15-19	99321	0,997563	13457	13717	15878	14338	14119	12686
20-24	99079	0,996891	17477	13424	13683	15840	14303	14084
25-29	98771	0,995950	19740	17423	13382	13641	15790	14258
30-34	98371	0,994694	20363	19660	17352	13328	13585	15726
35-39	97849	0,991477	23946	20255	19556	17260	13258	13513
40-44	97015	0,985446	24483	23742	20082	19389	17113	13145
45-49	95603	0,976936	19805	24127	23396	19790	19107	16864
50-54	93398	0,966091	19970	19348	23570	22857	19334	18666
55-59	90231	0,939987	19233	19293	18692	22771	22082	18678
60-64	84816	0,899583	19315	18079	18135	17570	21404	20757
65-69	76299	0,860155	17075	17375	16263	16314	15806	19255
70-74	65629	0,785415	11684	14687	14946	13989	14033	13596
75-79	51546	0,682284	7589	9177	11536	11738	10987	11021
80-84	35169	0,535983	4909	5178	6261	7870	8009	7496
85+	18850	0,134801	3094	3048	3130	3730	4671	4861

Zdroj: Vlastní zpracování

PŘÍLOHA P XVII: SÍŤ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB ZLÍNSKÉHO KRAJE, TERÉNNÍ PEČOVATELSKÉ SLUŽBY

POSKYTOVATEL SOCIÁLNÍ SLUŽBY	IČ	NÁZEV SOCIÁLNÍ SLUŽBY	IDENTIFIKAČNÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY (ID)	ÚZEMÍ (SO ORP / Zlínský kraj)	POČET PODPOŘENÝCH LŮŽEK (polytové sociální služby a noclehárny)	z toho:		z toho:		TERMIN REALIZACE ROZVOJE/ ÚTLUMU KAPACITY (mimo termín zahájení od 1.1.2017)	ČÍSLO VĚCNÉHO OPATŘENÍ
						ROZVOJ/ ÚTLUM Počet lůžek (oproti AP 2016)	POČET PODPOŘENÝCH ÚVAZKŮ V PŘÍMÉ PĚČI (ambulanci a terénní sociální služby)	ROZVOJ/ ÚTLUM Počet přepočtených úvazků v přímé péči (oproti AP 2016)			
PEČOVATELSKÁ SLUŽBA - TERÉNNÍ											
DECENT Hulín, příspěvková organizace	47934344	DECENT Hulín, příspěvková organizace	1987287	Kroměříž				4,90			
Diakonie ČCE - středisko ve Valašském Meziříčí	47863561	Diakonie ČCE - středisko ve Valašském Meziříčí	9704637	Valašské Meziříčí				10,78			
Diakonie ČCE - středisko Vsetín	73633178	Domácí péče	1140411	Vsetín				1,11			
Domov pro seniory Koryčany	68684053	Pečovatelská služba Koryčany	5832918	Kroměříž, Uherské Hradiště				3,50			
Dotek o.p.s.	27664333	Dotek o.p.s.	3913967	Vizovice, Zlín				3,41			
Charita Holešov	47930063	Charita Holešov	3052202	Holešov				10,42	0,50		1.4.1.
Charita sv. Anežky Otrokovice	46276262	Charitní pečovatelská služba Otrokovice	6495514	Otrokovice				3,28			
Charita sv. Rodiny Nový Hrozenkov	48773514	Pečovatelská služba	1651504	Vsetín				12,12			
Charita sv. Vojtěcha Slavičín	70435618	Charitní pečovatelská služba Slavičín	6102858	Luhačovice, Valašské Klobouky				8,47			
Charita sv. Vojtěcha Slavičín	70435618	Charitní pečovatelská služba Štitná nad Vláři	6207429	Valašské Klobouky				1,75			
Charita Svaté rodiny Luhačovice	73633071	Charitní pečovatelská služba	2525222	Luhačovice				7,50	1,04		1.4.1.
Charita Valašské Klobouky	73633607	Charitní pečovatelská služba Brumov-Bylnice	7335813	Valašské Klobouky				4,33	0,11	1.7.2017*	1.4.1.
Charita Valašské Klobouky	73633607	Charitní pečovatelská služba Valašské Klobouky	7684377	Valašské Klobouky, Vsetín				6,13			
Charita Valašské Meziříčí	4797885	Charitní pečovatelská služba Rožnov pod Radhoštěm	1933912	Rožnov pod Radhoštěm				11,60			
Charita Valašské Meziříčí	4797885	Charitní pečovatelská služba Kelč	5607581	Valašské Meziříčí				2,95			
Charita Vsetín	44740778	Charitní pečovatelská služba - Vsetín	4540308	Valašské Meziříčí, Vsetín				12,80			
Charita Zlín	44117434	Charitní pečovatelská služba Zlín	4453882	Zlín				18,34			
Letokruhy, o. p. s.	26870011	Letokruhy, o. p. s. - pečovatelská služba	4730024	Vsetín				5,08			
Město Chropyně	00287245	Pečovatelská služba města Chropyně	1862038	Kroměříž				3,53			
Obec Babice	00290777	Pečovatelská služba	8083401	Uherské Hradiště				1,57			
Obec Spytihněv	00284491	Pečovatelská služba Spytihněv	5356548	Otrokovice				0,42			
Oblastní charita Bystrice pod Hostýnem	47930560	CHOPS - charitní pečovatelská služba	6870047	Bystrice pod Hostýnem				12,50	1,50		1.4.1.
Oblastní charita Kroměříž	18189750	Charitní pečovatelská služba	2006998	Kroměříž				6,47			
Oblastní charita Uherské Hradiště	44018886	Domácí pečovatelská služba	8435916	Uherské Hradiště, Uherský Brod				30,38			
Oblastní charita Uherský Brod	48489336	Pečovatelská služba Horní Němci	1806627	Uherský Brod				2,28			
Oblastní charita Uherský Brod	48489336	Pečovatelská služba Bánov	3475241	Uherský Brod				3,70			
Oblastní charita Uherský Brod	48489336	Charitní pečovatelská služba Uherský Brod	3918445	Uherský Brod, Zlín				8,08	1,00		1.4.1.
Oblastní charita Uherský Brod	48489336	Pečovatelská služba Korytná	4069740	Uherský Brod				8,73			
Oblastní charita Uherský Brod	48489336	Pečovatelská služba Strání	6347392	Uherský Brod				8,18			
Oblastní charita Uherský Brod	48489336	Pečovatelská služba Dolní Němci	9716717	Uherský Brod				8,80			
Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín	00426326	OS ČČK Zlín	1250428	Otrokovice, Zlín				2,50			
Pečovatelská služba Kroměříž z.ú.	26940931	Pečovatelská služba Kroměříž z.ú.	1795888	Kroměříž, Otrokovice				14,36			
Pečovatelská služba Napajedla, příspěvková organizace	04294548	Dům s pečovatelskou službou Pod Kalvárií 90, Napajedla; Dům s pečovatelskou službou Sadová 1554, Napajedla	9913187	Otrokovice				6,76			
Senior centrum UH, příspěvková organizace	70819173	Senior centrum UH, příspěvková organizace	9405491	Uherské Hradiště				4,00			
SENIOR Otrokovice, příspěvková organizace	62180444	Pečovatelská služba SENIOR Otrokovice	2119454	Otrokovice, Zlín				6,10			
Sociální služby Města Bojkovice, příspěvková organizace	71225773	Sociální služby Města Bojkovice, příspěvková organizace	9076518	Uherský Brod				7,00	0,90		1.4.1.
SOCIÁLNÍ SLUŽBY UHERSKÝ BROD, příspěvková organizace	71230629	Pečovatelská služba Uherský Brod	8646020	Uherský Brod				15,95			

Zdroj: Akční plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro rok 2017 - 3. aktualizace, 2017

PŘÍLOHA P XVIII: DOTAZNÍK

Vážená paní, vážený pane,

jmenuji se Kamila Hönigová a jsem studentkou 5. ročníku oboru Veřejná správa a regionální rozvoj na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. V současné době zpracovávám diplomovou práci na téma *Demografický vývoj a systém fungování terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji*. Jedním z cílů mé diplomové práce je navrhnout doporučení pro rozvoj systému terénních pečovatelských služeb ve Zlínském kraji. Ráda bych Vás touto cestou poprosila o vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní, a údaje z něho budou použity pouze pro účely diplomové práce. Mnohokrát děkuji za Váš čas a ochotu.

1) Jsou sociální pracovníci za svoji práci dostatečně finančně ohodnoceni?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

2) Jsou pracovníci v sociálních službách za svoji práci dostatečně finančně ohodnoceni?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

3) Má nabízená mzda zásadní vliv na zaměstnání Vašich nových zaměstnanců?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

4) Jsou pro pracovníky důležité supervize?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

5) Investujete do supervizí pracovníků?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

6) Můžete v současné době bez problému přijímat nové klienty?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

7) Zpracováváte analýzy a strategie a vytváříte projekty, které se týkají Vašich služeb do budoucna?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

8) Je v místě poskytování Vašich služeb (území SO ORP) prostor pro vstup nového konkurenta?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

9) Jsou v místě poskytování Vašich služeb (území SO ORP) vazby na zdravotní služby (zdravotní sestry mohou přijít ke klientovi domů a poskytnout mu potřebnou péči)?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

10) Pokud takové vazby jsou, komunikujete a spolupracujete se zdravotními sestrami?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

11) Působí u Vás v současné době dobrovolníci?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Ani ano, ani ne
- Spíše ne
- Určitě ne

12) Pokud u Vás dobrovolníci působí, kolik jich je a v čem spočívá jejich dobrovolnická činnost?

13) Co byste v místě Vašeho působení (území SO ORP) v systému fungování terénních pečovatelských služeb uvítali jako zlepšení?

Zdroj: Vlastní zpracování